

Životní příběhy matek samoživitelek využívajících služeb azylového domu

Helena Uvízlová

Bakalářská práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Helena Uvázlová**
Osobní číslo: **H21581**
Studijní program: **B0111A190011 Sociální pedagogika**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Životní příběhy matek samoživitelek využívajících služeb azylového domu**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti samoživitelství, sociální politiky a azylových domů.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvalitativního výzkumu formou narativního rozhovoru.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- ARNOLDOVÁ, Anna, 2015. Sociální péče: učebnice pro obor sociální činnost. Praha: Grada publishing. ISBN 978-80-247-9898-1.
- MATĚJČEK, Zdeněk, 1994. O rodině vlastní, nevlastní a náhradní. Praha: Portál. ISBN 80-85282-83-6.
- MATOUŠEK, Oldřich et al. 2013. Encyklopedie sociální práce. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0366-7.
- PEMOVÁ, Terezie a Radek PTÁČEK, 2012. Sociálně-právní ochrana dětí pro praxi. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4317-2.
- ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ et al. 2014. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0644-6.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Radana Krutilová Nováková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **15. ledna 2024**
Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2024**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 15. ledna 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a).
V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně .....23.4.2024.....

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevyjádřeně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě

pracovnítěst vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisky, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užívá-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užívat či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce představuje komplexní analýzu životních cest matek samoživitelek, které se v důsledku nepříznivých životních okolností obrátily na služby azylových domů. Cílem práce je hluboké porozumění individuálním příběhům těchto matek a zachycení klíčových momentů a osob, které měly zásadní vliv na jejich životní dráhu. Teoretická část se věnuje fenoménu samoživitelství, jeho specifikům a výzvám, kterým čelí. Dále navazuje charakteristika sociální služby azylového domu určeného pro matky s dětmi. Praktická část je založena na narativních rozhovorech, jejichž analýza odhaluje společné vzorce a charakteristiky v příbězích informantek a poskytuje tak ucelený pohled na fenomén samoživitelství v současné společnosti.

Klíčová slova: životní příběh, matka samoživitelka, azylový dům, rodina, sociální podpora

ABSTRACT

This bachelor thesis presents a comprehensive analysis of the life journeys of single mothers who have turned to shelter services as a result of adverse life circumstances. The aim of the thesis is to gain a deep understanding of the individual stories of these mothers and to capture the key moments and people who have had a profound impact on their life trajectories. The theoretical part focuses on the phenomenon of single motherhood, its specificities and the challenges it faces. This is followed by a description of the social service of a shelter designed for mothers with children. The practical part is based on narrative interviews, the analysis of which reveals common patterns and characteristics in the informants' stories and thus provides a comprehensive view of the phenomenon of single motherhood in contemporary society.

Keywords: life story, single mother, shelter, family, social support

Poděkování

Na tomto místě bych ráda vyjádřila své upřímné poděkování všem, kteří přispěli k úspěchu mé bakalářské práce. V první řadě bych chtěla poděkovat své vedoucí práce Mgr. Radaně Kroutilové Novákové, Ph.D. za její odborné vedení, cenné rady a trpělivost během celého procesu. Dále bych chtěla poděkovat svým přátelům, kteří se mnou byli během celého studia. Vaše podpora, pochopení a přátelství byly zdrojem mé motivace a síly. A v neposlední bych chtěla vyjádřit svou nejhlubší vděčnost své rodině. Děkuji vám za vaši nekonečnou lásku. Bez vás by to nebylo možné.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 SAMOŽIVITELSTVÍ	13
1.1 PROBLÉMY SAMOŽIVITELSTVÍ	14
1.1.1 Sociální problémy samoživitelství	15
1.1.2 Ekonomické problémy samoživitelství	16
1.1.3 Psychologické problémy samoživitelství	16
1.2 PODPORA MATEK SAMOŽIVITELEK STÁTEM	17
1.2.1 Přídavek na dítě	18
1.2.2 Příspěvek na bydlení	18
1.2.3 Rodičovský příspěvek	19
1.2.4 Porodné	19
2 AZYLOVÉ DOMY PRO MATKY S DĚTMI	20
2.1 HISTORICKÝ VÝVOJ AZYLOVÝCH DOMŮ PRO MATKY S DĚTMI	20
2.2 NABÍZENÉ SLUŽBY V AZYLOVÝCH DOMECH	22
2.3 PŘIJETÍ DO AZYLOVÉHO DOMU	24
2.4 OBLASTI POTŘEB MATEK SAMOŽIVITELEK V AZYLOVÝCH DOMECH	25
2.5 PŘÍČINY POBYTU	26
2.5.1 Domácí násilí	27
2.5.2 Rozvod	28
2.5.3 Chudoba	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	31
3 METODOLOGIE VÝZKUMU	32
3.1 VÝZKUMNÉ CÍLE	32
3.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	32
3.3 METODA A POSTUP SBĚRU DAT	33
3.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	33
4 POSTUP VLASTNÍHO VÝZKUMU – ANALÝZA DAT	35
4.1 HOLISTICKO-OBSAHOVÁ ANALÝZA	35
4.2 KATEGORIÁLNĚ-OBSAHOVÁ ANALÝZA.....	35
4.3 KATEGORIÁLNĚ-FORMÁLNÍ ANALÝZA.....	35
5 ANALÝZA DAT	36
5.1 HOLISTICKO – OBSAHOVÁ ANALÝZA	36
5.1.1 Příběh první: Josefa	36
5.1.2 Příběh druhý: Andrea	43
5.1.3 Příběh třetí: Renata.....	49
5.1.4 Příběh čtvrtý: Alena	56

5.2	KATEGORIÁLNĚ-OBSAHOVÁ ANALÝZA.....	60
5.2.1	Dětství	60
5.2.2	Školní léta.....	61
5.2.3	Dospělost.....	62
5.2.4	Život v azylovém domě.....	62
5.2.5	Současnost.....	63
5.2.6	Budoucnost.....	64
5.3	KATEGORIÁLNĚ-FORMÁLNÍ ANALÝZA.....	65
6	SHRNUTÍ VÝZKUMU.....	67
6.1	ŽIVOTNÍ CESTA MATEK SAMOŽIVITELEK	68
6.2	VÝZNAMNÉ MOMENTY V ŽIVOTĚ MATEK SAMOŽIVITELEK	68
6.3	OSOBY, KTERÉ OVLIVNILY MATKY SAMOŽIVITELKY	70
	ZÁVĚR	74
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	76
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	81
	SEZNAM TABULEK.....	82
	SEZNAM PŘÍLOH.....	83

ÚVOD

Existuje mnoho životních příběhů, které jsou plné odvahy, vytrvalosti a naděje. Mezi nimi vynikají životní příběhy matek samoživitelek, které se ocitly v obtížných situacích a hledají pomoc a podporu. Samoživitelství je významný sociální fenomén, který se v dnešní době stává stále běžnějším. Ovlivňuje životy mnoha lidí a má velký dopad na naši společnost.

Teoretická část práce podrobně zkoumá fenomén samoživitelství, jeho historický vývoj a současné zastoupení v populaci. Zahrnuje statistická data, která odhalují trend a dynamiku změn v počtu tohoto typu rodin v čase. Dále se věnuje specifickým problémům, s nimiž se matky samoživitelky potýkají, jako jsou finanční obtíže, psychická zátěž a sociální izolace. Zmiňuje také státní sociální podporu, která je těmto rodinám poskytována, včetně přehledu konkrétních dávek. Kapitola poskytuje komplexní pohled na výzvy, kterým čelí samoživitelky, a zdůrazňuje význam státní podpory v jejich životech.

Kromě toho je zde představena charakteristika azylových domů jako sociální služby určené pro matky s dětmi. Azylové domy pro matky s dětmi se stávají místem, kde ženy nacházejí útočiště a novou naději. Jsou to zařízení, která poskytují krizovou pomoc a dočasný pobyt lidem, kteří se ocitli v těžkých životních situacích. Každá matka samoživitelka, která se ocitne v azylovém domě, má svůj jedinečný příběh. Některé z nich opustily násilné vztahy, jiné se ocitly bez střechy nad hlavou kvůli finančním problémům, které jsou často spojené s rozvodem. Společným jmenovatelem je však odhodlání a touha udělat pro své děti všechno, co je v jejich silách. Azylové domy nejsou pouze místem, kde matky samoživitelky s dětmi nacházejí dočasný azyl. Jsou také důležitým prvkem prevence. Každý den v azylovém domě je novým začátkem. Matky se učí, jak se postavit na vlastní nohy, jak se starat o své děti a jak se vyrovnat se svými emocemi. Jsou to silné ženy, které se nevzdávají a jdou za svým cílem.

Práce se snaží poskytnout hlubší pochopení příběhů matek samoživitelek a jejich zkušeností s azylovými domy. Cílem je nejen představit komplexní analýzu životních cest matek samoživitelek, ale také přispět k lepšímu porozumění a podpoře těchto matek. Výsledkem je získání cenných informací, které mohou sloužit ke zlepšení podpory a služeb, které jsou jim poskytovány.

Praktická část práce je založena na narativních rozhovorech s matkami samoživitelkami. Rozhovory poskytují hluboký vhled do jejich životních příběhů, výzev a strategií, které používají k překonání těchto překážek. Analýza těchto rozhovorů odhaluje společné vzorce

a charakteristiky v jejich příbězích a poskytuje tak ucelený pohled na fenomén samoživitelství v současné společnosti.

Přínos této práce je mnohostranný. Kromě toho, že představuje teoretické porozumění fenoménu samoživitelství a roli azylových domů, také umožňuje lépe pochopit zkušenosti matek samoživitelek a identifikovat klíčové faktory, které ovlivňují jejich životní dráhu. Poskytuje praktický přínos pro zlepšení služeb azylových domů a cenné informace pro sociální pracovníky, politiky a neziskové organizace, které se snaží tuto zranitelnou skupinu podpořit. Práce je tak investicí, která lépe umožní podporovat matky samoživitelky a zlepšit služby, které jim jsou poskytovány.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SAMOŽIVITELSTVÍ

Gucciardi et al. (2004) definují svobodné matky jako „*osoby, které nikdy nevstoupily do manželství nebo jsou rozvedené, nežijí v současné době se zákonným či partnerským partnerem nebo ovdovělé s dětmi.*“

Podle Sobotkové (2012) se rodiny s jedním rodičem stávají čím dál běžnějším fenoménem. Z nich 90 % tvoří matky s dítětem anebo dětmi a zhruba 10 % jsou otcové s dítětem nebo dětmi. Tento typ rodiny zahrnuje situace vzniklé rozvodem, rozchodem, ovdověním, adopcí dítěte osamělou ženou nebo narozením dítěte mimo manželství.

Od začátku šedesátých let 20. století byl tento jev generován rostoucím počtem rozvodů, avšak v nedávné době je také odrazem zvýšeného počtu žen, které mají děti mimo manželství. Společenské stigma spojené se svobodnými matkami se postupně snižuje. Dříve byly tyto ženy odsuzovány a jejich děti byly považovány za předmět lítosti. To vedlo k jejich marginálnímu postavení ve společnosti. Dochází také ke změně věkové struktury svobodných matek. Kdysi mezi nimi bylo mnoho velmi mladých žen, často nezletilých dívek, které těhotenství neplánovaly. Nyní převažují ženy ve středním věku kolem 35 let, které jsou obvykle více zajištěné, a ačkoliv nemají adekvátního partnera, rozhodly se mít dítě, dokud ještě biologicky mohou (Sobotková, 2012).

Od sedmdesátých let 20. století se stále více prohlubuje počet lidí, kteří mají mimomanželské potomky. Prvně se tento trend objevuje v severských zemích a postupně se přesouvá i do dalších oblastí Evropy (Hamplová et al., 2006). S rostoucí popularitou mimomanželských potomků se současně mění povaha nesezdaných matek. Na počátku devadesátých let 20. století šlo o ženy, které se staly matkami v mladém věku anebo ženy po rozvodu. S rozvíjejícím se trendem mimomanželských potomků se však tato skupina stává mnohem více heterogenní (Štípková, 2013). Momentálně lze skupinu členit na ženy s partnerem, které však neuzavřely manželský svazek, na rozvedené ženy, které si našly nového partnera, na ženy, které zůstaly opuštěné, a na ženy, které se rozhodly být bez partnera nebo navázat homosexuální vztah. (Hamplová et al., 2007).

V posledních desetiletích klesá v zemích Evropy počet sňatků. Kromě snižujícího se počtu sňatků ještě narůstá počet rozvodů, což v důsledku také zapříčiňuje narůstající čísla rodin, ve kterých zastupuje roli rodiče aktivně pouze jedna osoba. Vazba mezi rodičovstvím a partnerstvím se čím dál více oslabuje (Matoušek & Matoušková, 2011).

Statistiky v České republice ukazují, že se počet neúplných rodin ve srovnání s rokem 1991 zvýšil o 142 tisíc, přičemž těch s nezaopatřenými dětmi činí 89 tisíc. V současnosti žije v neúplných rodinách téměř 1,5 milionu osob, z toho 488 tisíc závislých dětí. Většinou jsou v čele těchto rodin ženy. Nejčastějším typem neúplné rodiny je rozvedená žena s dětmi (Český statistický úřad, 2019).

Zpráva o rodině z roku 2020 od Ministerstva práce a sociálních věcí zdůrazňuje, že i když riziko chudoby u rodin s dětmi klesá, neúplné rodiny stále nemají dostatečnou možnost tvorby finančních rezerv, což je činí zranitelnými vůči finanční nestabilitě (Kuchařová et al., 2020).

1.1 Problémy samoživitelství

Matky, které se ne vlastním rozhodnutím ocitnou samy s dětmi, se mohou potýkat s řadou problémů. Mezi ně patří praktické zatížení spojené s otázkami týkajícími se financí, zaměstnání a řízení domácnosti. V neposlední řadě se jedná o osobní problémy spojené s emočním stresem, změnami v sebepojetí a ohrožením vlastní identity. Možným zdrojem stresu jsou také problémy ve vztazích. Ať už se jedná o interakci s dětmi, konfliktní vztahy s bývalým manželem a nejistotu ohledně budoucích vztahů. Je pravděpodobné, že ženy v této náročné situaci pociťují vyčerpání, pocit beznaděje a deprese. To, co dříve bylo sdílenou odpovědností obou rodičů, dnes leží pouze na nich. Všechny zmíněné stresory mohou následně vyvolat výčitky svědomí, pocity viny a pochybnosti. Rizika nedostatečného zvládnutí situace se zvyšují, když žena ztrácí své známé prostředí a podpůrné sítě. Fungující podpora, pocit kontroly a autonomie mohou významně stres snížit. Proto je důležité poskytnout osamělým matkám podporu a odbornou pomoc, aby nedocházelo k rozvoji pocitů bezmoci a beznaděje (Sobotková, 2012).

Osamělé pečující osoby o nezaopatřené děti, tedy matky samoživitelky nebo otcové samoživitelé, se aktivně podílejí na zajištění potřebné péče sobě a svým dětem, přičemž nemají možnost sdílet péči o své potomky s partnerem. Jejich situace v rámci neúplné rodiny je zatěžuje, zejména v kontextu nedostatečné diskuze o specifických potřebách samoživitelů v rámci společnosti. To stěžuje přístup k potřebným institucionálním zdrojům podpory, jak finanční, tak právní. Rovněž se musí často vypořádávat s opakovanou komunikací s úřady, což představuje značné časové, finanční a psychické zatížení. V důsledku omezených finančních prostředků mají jejich děti často omezené možnosti účasti na mimoškolních aktivitách, jako jsou kroužky, výlety do přírody nebo sportovní akce (Neviditelní, 2021).

Děti, o které pečuje pouze jedna osoba, zpravidla matka, dosahují podle studií méně uspokojivého prospěchu a častěji se potýkají s psychickými či zdravotními problémy. Je pravděpodobnější, že se dostanou do konfliktu se zákonem než děti se stejným socioekonomickým statutem, ale s úplnou rodinou (Matoušek & Matoušková, 2011). Děti, které vychovávají osamělé matky, bývají více náchylné k nemocem a častěji končí na nemocničních odděleních než děti z úplných rodin. U matek samoživitelek je horší ekonomická situace a situace spojená s bydlením. Děti těchto matek dosahují horších školních výsledků, ale inteligencí se od ostatních dětí neliší (Matoušek, 2003).

1.1.1 Sociální problémy samoživitelství

Matky samoživitelky často pociťují osamělost spojenou s obavami, že si nenajdou nového partnera, který by s nimi vytvořil úplnou rodinu. Kromě toho je tíží konflikty s bývalým partnerem, které mohou eskalovat až do soudních procesů, například při vymáhání výživného. V rámci rodiny nechybí muž pouze ženě jakožto partner, ale rozhodně i jako druhý rodičovský vzor pro své potomky. V případě matek, které vychovávají chlapce, je mužský vzor nejvíce postrádán během puberty. Průzkumy inteligence ukazují, že chlapci bez otcovského vzoru jsou méně nadaní v porovnání s chlapci vyrůstajícími v úplné rodině. Otec hraje vzor nejen v tom, co činí, ale také dává chlapcům příklad chování svým jednáním s matkou (pokud je uspokojivé). Co se týče výchovy dcer, i zde mužský vzor sehrává svou roli. Dívky, které vyrůstají bez otce, často vykazují extremistické postoje k mužům v dospělosti. Buď mají nekritický obdiv k mužům, nebo naprosto odmítavý postoj (Matoušek, 2003).

Význam rodičovských vzorů pro děti je velmi klíčový. Kromě mateřského a otcovského vzoru má také vzájemný vztah rodičů významný dopad na formování osobnosti a hodnot dítěte. Přestože se mnoho rodičů spoléhá na rady odborníků a literaturu, nejdůležitější je pro dítě jejich vlastní příklad. Děti v trvalé péči jednoho z rodičů často postrádají blízký vzor druhého pohlaví. Vzhledem k tomu, že pečující osobou bývá častěji matka, mužský vzor je v těchto domácnostech nedostatečný. Některé matky samoživitelky se snaží nahradit i roli otce, ovšem „dvojjediná“ úloha může být problematická. Zvláště u synů je identifikace s mužským vzorem velmi důležitá. Chlapci potřebují vidět, jak se muž chová v různých reálných situacích, aby mohli hledat svou vlastní identitu. Když nemají reálný vzor, mohou se obrátit k fiktivním postavám, což nemusí být vždy prospěšné. Identifikace dcer s matkou je běžným jevem v neúplných rodinách. Na první pohled by se mohlo zdát, že rodina složená převážně z ženských členů postačuje pro formování ženské identity. Avšak vztah s otcem

má pro dívky zásadní význam. Dobrý vztah s otcem jim pomáhá pozitivně vnímat svou ženskost a zároveň jim otec představuje mužský svět jako přátelský a důvěryhodný. Identifikace s mužským vzorem může mít vliv na jejich budoucí partnerské vztahy. Je zajímavé, že po rozvodu rodičů se dospívající dcery často lépe smířují s novými partnery matek než novými přítelkyněmi a manželkami otců. To svědčí o důležitosti prvního mužského vzoru v jejich životě (Kramulová & Jára, 2016).

Matky samoživitelky, které mají nižší příjem, často zažívají nejen finanční tíseň, ale i psychický a fyzický tlak. Vnímaná sociální nerovnost, kterou lidé projevují vůči samoživitelkám, vede k jejich stigmatizaci. To je ještě více posíleno společenskými normami, které ženy nálepkují a omezují. V důsledku dochází ke snížení jejich šancí na finanční a společenské zlepšení. Pro mnohé z nich může být přechod ze života v manželství k samostatnému rodičovství velmi náročný. Změna může mít značný dopad na jejich sebevědomí a celkové zdraví. Bez dostatečné podpory a uznání mohou matky samoživitelky pociťovat, že jsou společností přehlíženy a že je s nimi zacházeno odlišně. Je důležité, aby společnost pracovala na odstranění bariér, které jim brání v dosažení lepšího života pro sebe a své děti (Rushyda et al., 2011).

1.1.2 Ekonomické problémy samoživitelství

Úloha osamělých rodičů při uspokojování socioekonomických potřeb rodin je komplexní a mnohostranná problematika. Dotýká se různých aspektů rodinného života, podpůrných systémů a veřejné politiky. Je to kriticky důležité téma, které ovlivňuje životy milionů lidí na celém světě (Rees et al., 2023).

Samoživitelé jsou momentálně nejvíce zastoupenou skupinou, která pobírá příjmy z dávek, a to zejména příjmově testovaných. Ve srovnání se ženami ve vztahu jsou matky samoživitelky na trhu práce méně ekonomicky neaktivní, tj. nejsou studentkami nebo neodešly na rodičovskou dovolenou. Bohužel na druhou stranu častěji zůstávají bez práce. Ačkoliv mají samoživitelé zaměstnání, většinou jejich příjmy nestačí na uspokojení potřeb jejich a dětí, a proto si musejí hledat i další zaměstnání (Palonciová, 2020).

1.1.3 Psychologické problémy samoživitelství

Vznik neúplných rodin je většinou způsoben rozvodem, po kterém mají osamělí rodiče pocit, že selhali. Ve svém životě se mohou setkávat s negativními názory okolí, které je bude

soudit. Rodiče samoživitelé častěji vykazují horší zdravotní stav a příznaky deprese. To může být spojeno i s finanční zátěží a nedostatkem sociální podpory (Kim & Kim, 2020).

Rodiče samoživitelé často mají problémy s uzavíráním kompromisů. Spíše se zaměřují na kvalitu života svých dětí a nenaplnují své vlastní potřeby. To vede k tomu, že třeba několik dní hladoví, aby svým dětem zajistili dostatečný komfort. Rodiče se snaží rozhodovat tak, aby minimalizovali dopady chudoby na své potomky, nicméně taková rozhodnutí často ovlivňují jejich vlastní životy jako jednotlivců (Stack & Meredith, 2018).

Výzkumy ukazují, že matky samoživitelky čelí zvýšenému riziku psychosociálního znevýhodnění, emočních problémů a prevalence duševních onemocnění. Samostatně žijící matky vykazují vyšší míru depresivních stavů a rodinného stresu. Ve srovnání s matkami z úplných rodin mají menší úroveň sociální podpory. Děti vychovávané jedním rodičem mají ve srovnání s ostatními zvýšenou míru emočních a behaviorálních problémů (Lipman et al., 2010).

1.2 Podpora matek samoživitelek státem

Ustanovení § 1, 2 zákona č. 117/1995 Sb., zákon o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, uvádí, že „*státní sociální podporou se stát podílí na krytí nákladů na výživu a ostatní základní osobní potřeby dětí a rodin a poskytuje ji i při některých dalších sociálních situacích.*“

Individuální dávky jsou financovány prostřednictvím celospolečenské solidarity, která je zajištěna státním rozpočtem a daněmi. Solidarita směřuje od bezdětných rodin k rodinám s dětmi a od vysokopříjmových rodin k těm s nižšími příjmy. Pro stanovení nároků a výpočet výše dávek státní sociální podpory se využívá částka životního minima podle zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů. Posuzovány jsou i osoby, které se dočasně nacházejí mimo své bydliště kvůli systematické přípravě na budoucí zaměstnání nebo kvůli zdravotním či pracovním omezením (Duková, Duka & Kohoutová, 2013).

Státní sociální podpora dle zákona č. 117/1995 Sb., zákon o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, zahrnuje dávky, které se vztahují k výši příjmu a jsou jimi přídavek na dítě, příspěvek na bydlení, porodné a ostatní dávky, které obsahují rodičovský příspěvek a pohřebné. Pro účely bakalářské práce budou zmíněné dávky podrobněji popsány s výjimkou pohřebného.

1.2.1 Přídavek na dítě

Přídavek na dítě představuje základní dávku pro nezaopatřené děti žijící v rodinách s nižším příjmem. Výše příspěvku se odvíjí od věku nezaopatřeného dítěte a od dvou různých výměrů, které závisí na typech rozhodných (čistých) příjmů, jež jsou rodinou prokázány. Přídavek na dítě je vázaný na nezaopatřené dítě, pokud rozhodný příjem rodiny klesne pod tři celé čtyři desetiny násobku životního minima rodiny. Při hodnocení nároku jsou brány v úvahu příjmy společně posuzovaných osob, včetně příjmů ze závislé a samostatné činnosti, dávek nemocenského pojištění, důchodového pojištění, podpory v nezaměstnanosti, podpory při rekvalifikaci, příspěvku na péči o osobu do 18 let a rodičovského příspěvku. Žádost o přídavek na dítě je nutno podat na krajských pobočkách Úřadu práce České republiky nebo na Ministerstvu práce a sociálních věcí (Ministerstvo práce a sociálních věcí, n.d.).

1.2.2 Příspěvek na bydlení

Příspěvek na bydlení představuje finanční dávku, která pomáhá rodině nebo jednotlivci s pokrytím nákladů spojených s bydlením. Žádost o tuto dávku lze podat s neomezenou platností (Ministerstvo práce a sociálních věcí, n.d.).

V důsledku novelizace zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, která nabyla účinnosti k 1. říjnu 2022, došlo k racionalizaci administrativního procesu v oblasti příspěvku na bydlení. Konkrétně od ledna 2023 musí příjemci této sociální dávky povinně podávat Úřadu práce České republiky čtvrtletní rozhodné příjmy a náklady na bydlení pouze dvakrát ročně, a to za první a třetí kalendářní čtvrtletí (leden až březen a červenec až září daného roku). V případě výrazného poklesu příjmů nebo významného nárůstu nákladů na bydlení může domácnost dobrovolně předložit rozhodné příjmy a náklady na bydlení za druhé a čtvrté kalendářní čtvrtletí, aby mohl Úřad práce České republiky přehodnotit poskytovanou dávku a přizpůsobit ji aktuální situaci klienta.

Příspěvek na bydlení je přiznán vlastníkovvi bytu, osobě užívající byt na základě služebnosti (věcného břemena), nájemci a podnájemci bytu a rovněž vlastníkovvi stavby pro individuální nebo rodinnou rekreaci, pokud *„jeho náklady na bydlení přesahují 30 % rozhodného (čistého) příjmu rodiny a zároveň těchto 30 % rozhodného (čistého) příjmu rodiny není vyšší než částka normativních nákladů na bydlení“* (Ministerstvo práce a sociálních věcí, n.d.).

1.2.3 Rodičovský příspěvek

Dle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, nárok na rodičovský příspěvek má rodič, který pečuje o své nejmladší dítě po celý kalendářní měsíc v rámci celodenní péče, a to až do dosažení tří let tohoto dítěte. Zároveň tento nárok trvá do doby, kdy celková částka rodičovského příspěvku vyplacená na péči o nejmladší dítě dosáhne 350 000 korun, pokud není určeno jinak. Pokud jsou nejmladším dítětem v rodině vícerčata, rodič má nárok na jedna a půl násobek zmíněné částky. Výše rodičovského příspěvku se stanovuje na základě denního vyměřovacího základu. Tento základ slouží pro stanovení peněžité pomoci v mateřství nebo nemocenského pojištění. Rodič si může vybrat výši rodičovského příspěvku do určité částky měsíčně, nicméně však nesmí překročit stanovené limity. Pokud dojde v rodině ke změně osob, které jsou brány v úvahu při stanovení výše rodičovského příspěvku, a změna ovlivní výši denního vyměřovacího základu, bude rodičovský příspěvek upraven na základě nových podmínek.

1.2.4 Porodné

Porodné představuje finanční dávku, která je poskytována s cílem pokrýt náklady spojené s porodem. Dávka je vázána pouze na první nebo druhé živě narozené dítě. Je určena na základě celkového příjmu osob v domácnosti za rozhodné období. Částka je vyplácena jednorázově. V kontextu sociálního zabezpečení je stanoveno, že v případě úmrtí matky po porodu může otec dítěte požádat o poskytnutí dávky porodného. V této situaci je nárok na dávku podmíněn tím, že matka dítěte splnila všechny podmínky ke dni porodu. Dávka nesmí být již dříve vyplacena ani matce, ani žádné jiné osobě. Dále je stanoveno, že právo na porodné má osoba, která převzala do trvalé péče dítě mladší jednoho roku. Jedná se o situaci, kdy péče nahrazuje plnou péči rodičů (Úřad práce ČR, 2023).

2 AZYLOVÉ DOMY PRO MATKY S DĚTMI

Podle Marka et al. (2012) je aktuální systém sociálních služeb primárně orientován na osoby vyžadující akutní pomoc a podporu. To však zanechává opomenuté jedince, kteří čelí hrozbě bezdomovectví nebo jsou v riziku opětovného propadnutí do něj. Pro dokonalé začlenění jedinců je mimo zajištění bydlení a trvalého finančního zabezpečení také velmi důležité zakotvení v sociálním prostředí.

2.1 Historický vývoj azylových domů pro matky s dětmi

Historický vývoj ukazuje, že iniciativa v oblasti ochrany matek se vyvíjela jako nedílná součást celkové péče o děti a mládež, vycházející z potřeby zajistit jim adekvátní péči a výchovu. Základní zásady ochrany mládeže byly na našem území kodifikovány již v době rakouského císařství v roce 1811 v obecném občanském zákonu, zajišťujícím práva dětí na výživu a výchovu. V reakci na vysokou úmrtnost kojenců byla vypracována systematická a legalizovaná opatření pro péči o matky a novorozence, která byla vnímána jako prostředek k potlačení vysoké úmrtnosti dětí (Matoušek et al., 2013).

Dalším významným milníkem dle Matouška et al. (2013) bylo vytvoření Zemské komise pro ochranu dětí a péči o mládež v roce 1908 v Čechách, v roce 1910 na Moravě a v roce 1914 ve Slezsku. Vznik Zemské komise byl vyvolán nesouhlasem s vídeňskou politikou na území Čech. Také sirotčí spolky sehrály významnou roli v poskytování péče o osiřelé a opuštěné děti, zejména během válečných období. V období dvacátých let 20. století došlo ke spojení spolků pro sirotky a k jejich integraci do okresní péče pro mládež. Dalšími důležitými spolky se staly Ochrana matek a kojenců a Československá péče o dítě, které společně utvořili sdružení Československá ochrana matek a dětí. Toto sdružení se nakonec propojilo i s Českou zemskou péčí o mládež. Zemské komise vytvářely okresní komise, uvnitř nichž vznikaly odbory zaměřené na ochranu matek a kojenců.

S cílem snížit kojeneckou úmrtnost podle Matouška et al. (2013) navrhla česká zemská komise v roce 1912 zřízení prvního útulku pro rodičky a kojence v Praze. Pro tento účel bylo vytvořeno speciální kuratorium, které bylo v roce 1915 nahrazeno spolkem Ochrana matek a kojenců v Království českém. Tento spolek se zasloužil o vznik prvního útulku v roce 1916 v Praze. Ochrana matek a kojenců společně s organizací Česká srdce měly obrovský podíl na iniciativě zaměřené na ochranu a výchovu dětí a podporu jejich matek. Organizace totiž distribuovaly mléko, dětskou moučku, přídavky uhlí a dětské prádlo. V roce 1917 začalo zřizování poraden pro matky. Poradny měly za cíl poskytovat lékařské poradenství ženám

v těhotenství a rovněž poskytovaly sociální poradenství, které mohlo zahrnovat i šetření sociálních vztahů v rodině.

Dalším významným prvkem, který je nutno zmínit, byla existence dobrovolné péče, která již před svým uzákoněním zaštiťovala ochranu dětí a matek v Čechách. Dobrovolná péče se podílela na zřizování útulen pro ženy. Útulny sloužily hlavně pro ženy před porodem, ale mohly tam zůstat i po něm. Zařízení rovněž poskytovala prostor pro vzdělávání a výchovu žen. Ve třicátých letech 20. století došlo ke spojení Zemského ústředí péče o mládež s organizací Ochrana matek a kojenců, přičemž obsah činnosti Ochrany matek a kojenců zůstal zachován. V rámci Zemského ústředí péče o mládež byl vytvořen odbor ochrany matek a kojenců, jehož úkolem bylo organizovat péči o matky v těhotenství, při porodu a po něm, a také zřizovat poradny, útulky a další zařízení pro budoucí matky. Již od začátku vzniku organizací zaměřených na ochranu kojenců a matek bylo zřejmé, že je skupina matek, která má nemanželské děti, tou nejohroženější (Matoušek et al., 2013).

Vývoj všech zmíněných organizací a celkově ochrany matek a dětí byl bohužel narušen a pozastaven v roce 1948 kvůli tehdejšímu vlivu ideologií. V důsledku událostí, které v těchto letech probíhaly bylo mnoho spolků a zařízení zrušeno. Kromě toho i sociální pracovníci, kteří svou práci vykonávali po řadu let, byli nuceni svou práci ukončit. Situace se opět zlepšila po roce 1989, kdy došlo ke zřízení několika azylových domů pro matky s dětmi (Matoušek et al., 2013). Azylové domy vznikly v návaznosti na noclehárny, nicméně na rozdíl od tohoto zařízení zde probíhá vyšší úroveň spolupráce s uživateli (Asociace poskytovatelů sociálních služeb, 2016). Průdková a Novotný (2008) již dříve uvedli, že na rozdíl od nocleháren, azylové domy aktivně spolupracují se svými klienty, snaží se jim pomoci udělat významné změny v jejich životě a najít si vlastní bydlení.

Zřizovatelem azylových domů v České republice jsou obce, církve a nestátní neziskové organizace. Azylové domy jsou obecně určeny pro matky s dětmi, ale každý azylový dům má své specifické klienty. V některých domech se nacházejí matky s novorozenci, zatímco v jiných jsou týrané matky atd. Nejvíce chráněnou skupinou jsou oběti domácího násilí, které jsou obvykle umístěny do azylových domů s nejvyšší úrovní ochrany a utajenou adresou, aby se pachatel nedozvěděl žádné informace o své oběti (Matoušek et al., 2013).

2.2 Nabízené služby v azylových domech

Azylové domy a zařízení pro matky s dětmi jsou speciální bytové prostory, které matkám s dětmi poskytují zázemí v období, kdy se nachází v náročné životní situaci kvůli ztrátě bydlení. Hlavním cílem těchto zařízení je chránit matky s dětmi, poskytnout jim v nelehké situaci dostatek podpory a pomáhat jim s jejich sociálním fungováním (Průdková & Novotný, 2008; Matoušek et al., 2013). Na rozdíl od klasických azylových domů se azylové domy a zařízení pro matky s dětmi liší vnitřním zařízením a vzhledem pokojů. Na sociální pracovníky v těchto organizacích jsou kladeny specifické nároky a domy jsou umístěny poblíž mateřských a základních škol, aby bylo pro matky snadnější své děti do těchto institucí doprovázet. Každá z klientek má přidělený soukromý pokoj, který sdílí pouze se svými dětmi. Matky mají k dispozici kuchyňku, koupelnu, prádelnu a společenskou místnost, kterou doplňuje místnost pro děti s hračkami a dalším vybavením pro jejich rozvoj (Průdková & Novotný, 2008).

Stěžejním rysem azylových domů je jejich přechodný charakter. V průběhu pobytu v azylových domech pro matky s dětmi je ženám zajištěno ubytování, je jim poskytována podpora při prosazování svých práv, legitimních zájmů a řešení individuálních potřeb spojených s vylepšením jejich sociálního fungování. Sociální pracovníci aktivně informují své klientky o širokém spektru aktivit, které slouží pro zvýšení jejich dovedností v oblasti péče o děti, finančního plánování, domácích záležitostí a orientace v místní síti sociálních služeb apod. Práce sociálních pracovníků je zaměřena na to, aby se ženy po odchodu z azylového domu dokázaly úspěšně reintegrovat do běžného života (Matoušek et al., 2013).

Již zmíněné azylové domy jsou na rozdíl od nocleháren jednou z možností intervenčních služeb pro lidi, kteří se nacházejí v bytové nouzi. Jejich účelem je poskytnout dočasnou podporu a pomoc jednotlivcům v krizové situaci s cílem umožnit jim překlenutí obtížného období. Tato forma pomoci však nemusí vždy garantovat trvalou udržitelnost sociálního fungování klientů (Froňková, 2018).

Provoz a organizační struktura azylových domů jsou upraveny v souladu s právními normami stanovenými v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Ustanovení § 57 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, uvádí že:

„(1) Azylové domy poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení.

(2) *Služba podle odstavce 1 obsahuje tyto základní činnosti:*

- a) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy,*
- b) poskytnutí ubytování,*
- c) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.“*

Kromě zmíněných činností plní azylový dům jako sociální služba i další funkce. Finanční funkce spočívá v získávání prostředků za poskytování služby s cílem zajistit co nejvyšší kvalitu pobytu klientů. Sociální funkce azylového domu slouží k podpoře pozitivního společenského klimatu. Fungující organizace včetně azylových domů rovněž nabízejí nové pracovní pozice. Dále mají azylové domy expresivní funkci, která se zabývá vyhodnocováním psychologických aspektů zařízení. Služba také uspokojuje důležité potřeby klientů prostřednictvím instrumentální funkce, která se zaměřuje na účel služby a spokojenost klienta se službou. Expresivní funkce se věnuje psychologickým faktorům na straně klienta, jako je vzájemná důvěra mezi klientem a sociálním pracovníkem (Malík Holasová, 2014).

Vyhláška č. 505/2006 slouží k provádění konkrétních ustanovení obsažených v zákoně o sociálních službách a stanovuje maximální délku pobytu v azylových domech, obvykle na dobu nepřesahující jeden rok. Kliment a Dočekal (2016) uvádí, že omezení délky pobytu má zvýšit motivaci klientů k nalezení vlastního bytu, a to alespoň ve formě ubytovny. Reálně však klienti zůstávají v azylových domech déle, protože by jinak skončili znovu na ulici. Vyhláška v ustanovení § 22 rovněž uvádí, že poskytování služeb azylového domu je placené klientem, přičemž cena je omezena maximálním limitem za využití poskytovaných služeb.

„Maximální výše úhrady za poskytování sociálních služeb v azylových domech činí

a) za úkon uvedený v odstavci 1 písm. a) bodě 2

- 1. 255 Kč denně za celodenní stravu v rozsahu minimálně 3 hlavních jídel,*
- 2. 115 Kč za oběd, včetně provozních nákladů souvisejících s přípravou stravy,*

b) za úkony uvedené v odstavci 1 písm. b) celkem

- 1. 195 Kč denně, nebo*
- 2. jde-li o rodinu s nezletilými dětmi 165 Kč denně za dospělé osobu a 90 Kč denně za dítě, včetně provozních nákladů souvisejících s poskytnutím ubytování.“*

Ačkoliv je částka dle zákona stanovena na 165 Kč za pečující osobu a 90 Kč za dítě, což dohromady činí 255 Kč za den, částky k úhradě se liší v závislosti na azylovém domě, podle toho, jak si to konkrétní zařízení nastaví. Je však samozřejmé, že žádný azylový dům by neměl překročit částky stanovené zákonem.

Azylové domy poskytují komplexní péči včetně ubytování, hygienických zařízení, prostor pro přípravu stravy, praní prádla a sociálního poradenství. V současné době jsou zakládány převážně azylové domy pro muže a ženy s dětmi. Nicméně z praxe plyne nezbytnost vytváření těchto domů pro různorodé skupiny. Patří sem partnerské páry, senioři a různé specifické kategorie, například lidé s duševními poruchami, závislí nebo lidé s mentálním postižením (Marek et al., 2012; Kliment & Dočekal, 2016).

2.3 Přijetí do azylového domu

Základní informace o službě v azylovém domě je možné si vyžádat od sociálního pracovníka konkrétního domu kdykoli telefonicky, písemnou formou nebo při osobním setkání. Informace si může vyžádat kdokoli, ať už samotný zájemce o službu, jeho rodina, pracovník úřadu aj. Na jednání o poskytnutí služby se však musí dostavit samotný zájemce (Centrum sociálních služeb Praha, 2023).

Prvním krokem při přijímání klienta do služeb azylového domu je zpracování osobních údajů klienta. Poté sociální pracovník seznámí klienta s vnitřním řádem zařízení a také ho obeznámí s jeho právy a povinnostmi. Ideálně během prvního dne nebo pár dnů po přijetí se zájemce musí dostavit na anamnesticko-diagnostický pohovor, který slouží jako klíčový materiál pro zpracování jeho následujícího plánu. Tento individuální postup zahrnuje zakázku, na které se klient s pracovníkem domluví. Během jednání o zakázce sociální pracovník představí služby, které azylový dům poskytuje, a zároveň vyslechne zájemce, jaké má on sám představy o službách azylového domu. Společně v rámci pohovoru vytvoří cíle, kterých chce klient dosáhnout, a jakým způsobem to bude zprostředkováno. Individuální plán péče by měl být co nejvíce smysluplný a výstižný. Důležitým prvkem je časové ohraničení naplnění cílů individuálního plánu, aby klient získal motivaci to stihnout do stanovených dat (Průdková & Novotný, 2008).

2.4 Oblasti potřeb matek samoživitelek v azylových domech

Na některých územích České republiky se podle Froňkové (2018) azylové domy využívají jako dočasná opatření v krizových situacích a mohou být začleněny do konceptu prostupného bydlení. V současné době se tento přístup stává trendem hlavně v obcích, které se aktivně snaží řešit problematiku bydlení. Prostupné bydlení je koncept, který domácnostem umožňuje flexibilně přecházet mezi různými typy bydlení v souladu s jejich aktuální situací a potřebami. Absence prostupného systému v dané lokalitě může znamenat komplikace při opouštění azylového domu.

Matky samoživitelky pobývající v azylových domech se potýkají s finančními problémy, které jim ztěžují dostupnost bydlení a dalších základních potřeb (Housing up, 2023). Klientky jsou aktivně podporovány v procesu hledání budoucího bydlení, nicméně organizace provozující azylové domy (církve, města, neziskové organizace), často nevlastní žádné volné byty, které by mohly nabídnout. Pro klientky azylových domů je obtížné využít bytový trh, a to kvůli vysokým nákladům spojeným s bydlením, požadavkům na kauci nebo diskriminaci ze strany majitelů nemovitostí, kteří stanovují restriktivní kritéria pro pronájem. Faktory, které mohou komplikovat nalezení dalšího bydlení, poukazují na to, že klientky potřebují dostatek podpory, ale i na to, že často nemají dostatečnou ekonomickou nezávislost (Froňková, 2018).

Další potřeby, které matky samoživitelky vykazují, jsou spojené s jejich dětmi. Matky si především přejí zajistit bezpečné prostředí pro své děti, chtějí posílit své rodičovské dovednosti a stát se co nejlepším rodičem (Froňková, 2018). V azylových domech je pro děti utvářeno bezpečné prostředí. Jsou chráněny před rizikovými situacemi a násilím. Sociální pracovníci mají za úkol, aby byla zajištěna dostatečná prevence těchto situací a v případě, že se situace ohrožující dítě vyskytne, zahajují okamžitou intervenci (Anderson & van Ee, 2018). Dále se zajímají o to, aby byla jejich dětem zajištěna dostatečná zdravotní péče a měly dostatek šatstva. Vyhledávají také poradenství, které jim pomůže s výběrem budoucí školy pro jejich děti. Podle sociálních pracovníků je třetí nejčastější oblastí vyřizování úředních záležitostí. Nejvíce žádanou pomocí je poradenství při žádání o dávky státní sociální podpory a hmotné nouze, což ukazuje na nepřehlednost dávkového systému pro lidi, kteří tento typ pomoci potřebují. Je nutné, aby sociální pracovníci usilovali o samostatnost žen při zajišťování těchto záležitostí. V České republice je největším problémem to, že systém poradenství v prvních fázích nepříznivé situace není dostatečný. Tento typ poradenství spadá do kompetence Úřadů práce, nicméně stále není dostatečně efektivní, a to hlavně kvůli

vysoké fluktuaci personálu, neuspokojivým platovým podmínkám a nadměrné pracovní zátěži. Poslední kategorie se zaměřuje na plánování a správu financí. V této oblasti lze identifikovat tři specifické potřeby, které byly sociálními pracovníky vyhodnoceny jako významné. Patří sem vzdělání v rámci hospodaření s financemi, plánování rodinného rozpočtu a podpora autonomie klientek při nakládání s financemi. Největším problémem v oblasti financí u klientek, je jejich závislost na různých typech sociálních dávek, což jim znemožňuje získat dostatečné finanční prostředky. Hospodaření s nízkými příjmy v porovnání s výdaji často komplikuje pravidelné platby a efektivní správu financí (Froňková, 2018).

Sociální pracovníci v azylových domech pro matky s dětmi by se měli snažit poskytnout co nejkvalitnější péči. Hlavním klíčem jejich práce je individuální přístup ke každé z klientek. V rámci jejich odborného přístupu společně s klientkami identifikují jejich specifické potřeby, na jejichž základě dochází k tvorbě individuálního plánu cílů, kterých si klientka přeje dosáhnout. Jejich dalším úkolem je podpora klientky při znovu osamostatnění se a získání nezávislosti na jakémkoliv typu sociální pomoci (sociální služby, finanční podpora státu). Sociální pracovníci se s klientkami snaží vydefinovat jejich obavy a problémy, které se společnými silami snaží překonávat. Azylový dům Gloria v Praze v rámci své činnosti klade důraz na empatické naslouchání, objektivitu a soucit. Současně zde probíhá spolupráce s ostatními odborníky a organizacemi, aby bylo zajištěno co nejkomplexnější podpory. Také usiluje o zachování kvalitního a příznivého vývoje vztahu dítěte a matky v procesu dosahování individuálních cílů a celkové pohody (Arcidiecézní charita Praha, 2023).

2.5 Příčiny pobytu

Existuje několik důvodů, proč lidé opouštějí své domovy. Jedním z nich může být nefunkční rodina (Coward-Bucher, 2008). Negativní zážitky s vlastními rodiči během dětství a dospívání mohou ovlivnit celý život jedince. Formují totiž způsob, jakým lidé budují vztahy, zejména s blízkými. Pokud byli rodiče zanedbávající nebo násilní, jedinec nemá příklad, jak vytvářet zdravé vztahy. Podobný vzorec chování přenášejí později jedinci na své mezilidské vztahy, podobně jako si je sami prožili. Ti, kteří v dětství nezažili fungující rodinné vztahy, mohou mít obtíže s důvěrou v ostatní a s reagováním na běžné situace. Naučit se přebírat odpovědnost a rozhodovat se s ohledem na možné následky pro ně může být výzvou. Pokud rodina, se kterou jedinec vyrůstal, neposkytla pozitivní vzory a řešení problémů, může to vyústit v obtíže najít oporu a získat potřebné zkušenosti. Chybějící

zkušenost s příznivými situacemi v rodině se projevuje v opakujícím se selhávání ve škole, zaměstnání a mezilidských vztazích. Výzkumy jednomyslně potvrzují, že problematické rodinné prostředí má významný dopad na další život těchto jedinců. Lidé ohrožení bezdomovectvím častěji pocházejí z rodin, které jim neposkytovaly bezpečné zázemí (Vágnerová et al., 2018).

Dalším významným faktorem vedoucím ke ztrátě bydlení je chudoba. Osoby žijící v chudobě se mohou potýkat s obtížemi spojenými s placením nájemného nebo hypotéky. To může vést k exekuci a následné ztrátě bydlení. Zvláště ohrožené skupiny lidí mohou být samoživitelé s dětmi (Shinn et al., 2015).

2.5.1 Domácí násilí

Od začátku šedesátých let se násilí v rodině nebo mezi partnery považovalo za vzácný problém spojovaný s psychicky narušenými jedinci. Veřejnost věnovala pozornost pouze výjimečným případům a obecně se věřilo, že násilí v rodině není běžné. Stále se diskutuje o tom, co přesně násilí v rodině znamená, ale často se rozumí širokým pojmem zahrnujícím fyzické útoky, psychické a sexuální násilí nebo zanedbávání péče o děti. V současné sociologii není jednotná definice násilí v rodině. Různá hlediska ovlivňují pojetí této problematiky. Vědecký přístup hledá jasnou a spolehlivou definici, humanistická perspektiva zahrnuje širší spektrum chování způsobujícího bolest. Politické nebo právní hledisko zkoumá oblast právnícké terminologie a feministická perspektiva klade důraz na násilné vzorce chování v patriarchální společnosti (Pikálková et al., 2015).

Pod pojmem „*domov*“ si lidé často představují místo spojené s láskou a přijetím, kde se cítí bezpečně a akceptováni. Avšak i přes tuto idealizaci je domov paradoxně místem, kde se vyskytuje nejvíce domácího násilí. Historicky bylo domácí násilí považováno za tabu, ale dnes je uznáváno, že se vyskytuje v různých typech rodin. Ne vždy se musí nutně projevovat fyzicky, ale i psychicky či emocionálně. Tento problém postihuje různé skupiny lidí bez ohledu na jejich sociální, geografické, rasové, genderové či věkové charakteristiky. Osoby ohrožené násilím mohou zahrnovat děti, matky, seniory, mladé lidi i partnery bez ohledu na jejich životní situaci (Ševčík et al., 2011).

Čírtková et al. (2002) uvádí, že domácí násilí je přítomno minimálně ve 16 % partnerských vztahů, přičemž 95 % obětí jsou ženy. Domácnosti postižené násilím žijí s dětmi, v České republice se jedná až o 82 % případů.

Podle Ševčíka et al. (2011) se historicky ženy potýkaly s nedostatkem reakce a podpory ze strany institucí a sociálního okolí v případě domácího násilí. S rozvojem nových přístupů v oblasti pomoci se situace pomalu zlepšuje pro všechny postižené osoby. Nicméně konečné rozhodnutí, jak se s tímto problémem vyrovnat, je na samotných obětech. Pracovníci v oblasti pomoci musí respektovat rozhodnutí žen, a to i v případě, že se rozhodnou situaci neřešit.

Aktivní strategie pro zvládání domácího násilí se zaměřují na vyvození konsekvencí, což představuje morální vyrovnání ve vztahu. Zahrnují pomstu, odplatu a odpírání, nicméně jsou často konfliktní a nákladné. Efektivnějšími aktivními strategiemi jsou ukončení vztahu, rozvod a odchod, neboť se soustřeďují na odstranění samotného jádra problému (Čírtková, 2020).

2.5.2 Rozvod

Většina rozvedených rodičů očekává fungující a šťastné manželství a mnozí se těžce smířují s myšlenkou na rozpad svého vztahu. Rozvod často přináší mnoho problémů, jako je nedostatek financí a zátěž spojená s výchovou dětí. Podle statistik sedm z deseti rozvodů iniciovaly ženy (Smith, 2004). Podle Vohlídalové (2010) to však automaticky neznamená, že právě ženy jsou viníky rozpadu vztahu. Ženy jsou pouze častěji iniciátorky rozvodu a mají menší ochotu setrvat v narušeném vztahu než muži. Ve vztazích bez dětí je pravděpodobnější, že žádost o rozvod podá muž, zatímco ve vztazích s dětmi to bývají spíše ženy. Matky, i přes riziko ekonomických obtíží po rozvodu, vnímají konfliktní prostředí jako škodlivé pro své děti.

Pro lepší porozumění rozpadu manželství je důležité zkoumat emoční problémy z dětství, které ovlivňují chování ve vztazích. Nezralá manželství mohou být pokusem o vyřešení těchto problémů, často s nerealistickými očekáváními. Emoční reakce dospělých mohou být odrazem nevyřešených traumat z dětství (Smith, 2004).

Matoušek (2015) uvádí, že čím dál více populace v České republice žije v tzv. nesezdaném soužití, což způsobuje nárůst dětí narozených neprovdaným matkám. Rozchody nesezdaných partnerů mají podobné charakteristiky jako rozvody v manželství. Nejčastějšími důvody rozvodů v naší společnosti zahrnují kulturu osobní seberealizace a nedostatek sociální kontroly v rodinném chování. Volba vhodného partnera vyžaduje různé kompetence, které lidé mohou mít na jiných úrovních. Někteří lidé nemají potřebné kompetence, a tak jejich vztahy mohou vést k neúspěchu. Dalším důvodem je také změna

společenských postojů, zejména vůči roli žen. Svůj podíl má i přijetí rozvodu jako běžného řešení manželských problémů. Podle Vohlídalové (2010) jsou nejčastějšími příčinami rozdílnost povah, názorů a zájmů. Páry s dětmi se rozvádějí méně často než bezdětné páry. Mladší děti bývají spojeny s problémy jako je nedostatek společně stráveného času, neshody v hospodaření s penězi, alkoholismus a násilí.

Již zmíněné domácí násilí může být jednou z možných příčin a zároveň i důsledkem rozvodu manželského svazku. Existuje více možností, jak se násilí projevuje v souvislosti s rozvodem. Někdy se objevuje až v průběhu rozvodu a rychle ustává po jeho dokončení a jindy přetrvává i po ukončení manželství. Opožděná reakce na rozvod se nazývá tzv. separační agresivita (Matoušek, 2015).

2.5.3 Chudoba

Z hlediska příjmů se mnoho rodin zdá být schopno pokrýt své náklady. Skutečností je, že rodiny s velmi nízkými příjmy jsou ohroženy rizikem chudoby a materiální deprivací. Stát se snaží tuto situaci řešit pomocí sociálních dávek. V posledních letech však jejich efektivita podstoupila významné změny. Některé rodiny se potýkají s tím, že náklady převyšují jejich příjmy, což vede k neuspokojení základních potřeb. K porozumění problematice je důležité zkoumat nejen finanční situaci rodiny, ale i subjektivní vnímání rodinného rozpočtu a schopnost vyjít s dostupnými prostředky (Kuchařová et al., 2019).

V moderním kontextu dochází k prohlubování rozdílů v příjmech mezi různými sociálními skupinami. Z tradičního pohledu je chudoba chápána jako nedostatek finančních prostředků. To vede k omezení schopnosti jednotlivců uspokojovat své základní životní potřeby. Chudobu lze rozdělit na dvě formy. První je klasická forma, která může postihnout každého. Druhým typem je „*nová chudoba*“, která se objevuje v sedmdesátých letech 20. století v důsledku změn na trhu práce, zejména v období hospodářské krize. Nová forma chudoby zahrnuje nárůst příjemců sociálních dávek a zvýšení počtu nesplacených závazků. Kromě toho dochází ke zvýšení počtu samoživitelů, bezdomovců a koncentraci chudých obyvatel v určitých oblastech (Duková, Duka & Kohoutová, 2013).

V České republice je celková míra rizika příjmové chudoby relativně nízká. Přesto se tento jev koncentruje do specifických kategorií populace, které mohou čelit znevýhodnění ve srovnání s většinovou populací. Samoživitelé, zejména ti s dětmi, vykazují zvýšené riziko chudoby. Tento jev může být dočasně snížen zvýšením slevy na dani na dítě. Ohrožení nedostatkem financí je zvláště významné u matek samoživitelek s dětmi školního věku.

V roce 2015 činila míra příjmové chudoby těchto neúplných rodin 34 %. Významným jevem je také rostoucí tzv. tvrdá chudoba. Tento jev je úzce spojen s vysokými náklady na bydlení, které často dosahují až 69 % čistých příjmů domácností. Vyšší míru koncentrace vykazují zejména domácnosti se čtyřmi a více dětmi, nezaměstnané osoby a také neúplné rodiny (Kuchařová et al., 2019).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Přínosem konkrétních životních příběhů vybraných pro design výzkumu této práce je zachycení originálních specifik, která nejsou jiným typem výzkumu zachytitelná. Životní příběh má několik klíčových aspektů, které ho charakterizují. Informanti nejsou vnímáni jako pouhý subjekt zkoumání, ale jako jednotlivci, kteří konají činy a mají různý pohled na svět. Životní příběh pomáhá uchopit a vysvětlit sociální konstrukty. Mění se i role výzkumníka, který by měl upustit od všech snah o obecné vzorce, ale naopak by se měl snažit porozumět konkrétním zvláštnostem a odhalovat složitost těchto jevů (Clandinin, 2007).

Pomocí specifik životního příběhu se lze také zaměřit na prevenci, tedy například jak předcházet nefunkčnosti rodiny, jak včas zachytit špatnou situaci v rodině, aby problém neeskaloval, ale naopak ho bylo možno eliminovat. V životním příběhu se vyskytuje sled různých příčin a důsledků, díky kterým je příběh neopakovatelný a jedinečný.

3.1 Výzkumné cíle

Hlavním cílem této práce je prostřednictvím narativních rozhovorů poznat životní příběhy matek samoživitelek, které se ocitly v tíživé situaci a k jejímu řešení využily služeb azylového domu.

V návaznosti na hlavní cíl byly stanoveny dílčí cíle:

- Zachytit významné momenty v životě matek samoživitelek, které předcházely nebo následovaly po využití azylového domu,
- Identifikovat osoby, které ovlivnily matky samoživitelky.

3.2 Výzkumné otázky

HVO Jaká je životní cesta matek samoživitelek, které kvůli tíživé situaci využily služeb azylového domu?

VO1 Jaké byly významné momenty v životě matek samoživitelek, které předcházely nebo následovaly po využití azylového domu?

VO2 Jaké osoby ovlivnily matky samoživitelky?

3.3 Metoda a postup sběru dat

Životní příběhy matek samoživitelek byly zkoumány prostřednictvím narativního rozhovoru. „*Při narativním rozhovoru není subjekt konfrontován se standardizovanými otázkami, nýbrž je povzbuzován ke zcela volnému vyprávění*“ (Hendl, 2005, str. 176). V případě životního příběhu je cílem výzkumníka interpretovat příběhy přesně tak, jak je informantky popsaly. Každý příběh je totiž jedinečný právě tím, jak ho informantka utvoří bez větších zásahů výzkumníka.

Rozhovory se uskutečnily během listopadu a prosince 2023. Informantky byly na začátku každého rozhovoru seznámeny s tématem bakalářské práce. Bylo jim sděleno, že jejich rozhovor bude nahráván a později přepsán do textové podoby. Dále jim byla garantována anonymita, což zahrnovalo odstranění veškerých informací, které by mohly vést k identifikaci konkrétních osob.

Po seznámení informantek se všemi důležitými informacemi došlo k ujištění, zda je možné začít s rozhovorem. Až byly obě strany připraveny, došlo k zahájení rozhovoru o prvním období jejich života (dětství). Do rozhovoru nebylo zasahováno nadbytečnými otázkami, informantky byly pouze vždy nasměrovány pomocí připravené osnovy životních etap tak, aby byl příběh popisován co nejvíce chronologicky. Každý rozhovor trval přibližně jednu hodinu. Rozhovory byly dále přepsány a zpracovány pomocí narativní analýzy, která se zabývá významnými momenty a událostmi v životních příbězích a také osobami, které v nich hrají důležitou roli.

3.4 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor bakalářské práce byl stanoven záměrně na základě těchto kritérií:

- Matka samoživitelka, která se ocitla ve velmi tíživé situaci
- K řešení situace bylo využito služeb azylového domu na území České republiky, a to po dobu alespoň půl roku.

Tabulka 1 Výzkumný soubor (vlastní zpracování)

Jméno	Věk	Počet dětí	Počet AD
Josefa	25	1	1
Andrea	34	6	3
Renata	33	4	1
Alena	37	4	5

Matka samoživitelka je žena, která sama vychovává nezletilé dítě. Může se jednat o ženu, která je svobodná, rozvedená nebo vdova. Zažívá nelehké situace, kdy je často její příjem pro zajištění základních potřeb svého dítěte nedostačující, a tak se musí obracet na podporu ze strany státu. Matku samoživitelku lze také vydefinovat pomocí ustanovení § 350 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, který uvádí, že „*osamělými se rozumějí neprovdané, ovdovělé nebo rozvedené ženy, svobodní, ovdovělí nebo rozvedení muži a ženy i muži osamělí z jiných vážných důvodů, nežijí-li s druhem, popřípadě s družkou nebo s partnerem.*“

Další charakteristika je možná také prostřednictvím ustanovení § 7 odst. 7 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, který definuje osamělého rodiče jako „*rodiče, který je svobodný, ovdovělý nebo rozvedený, pokud nežije s druhem, přičemž za osamělého rodiče se nepovažuje rodič, který žije v registrovaném partnerství.*“

4 POSTUP VLASTNÍHO VÝZKUMU – ANALÝZA DAT

Výzkum započal přípravou velmi jednoduché osnovy pro udržení chodu rozhovoru. Všechny rozhovory byly zaznamenávány a následně přepisovány. Kvůli zachování anonymity informantek byly všechny osobní údaje, místa a jakékoliv další informace, které by jen trochu mohly odhalit jejich identitu, upraveny či smazány. Pro analýzu dat byla využita narativní analýza, ze které byly vybrány následující oblasti.

4.1 Holisticko-obsahová analýza

Holisticko-obsahová analýza v kvalitativním výzkumu zahrnuje zkoumání dat jako celku za účelem identifikace vzorců, témat a významů. Na rozdíl od ostatních přístupů je cílem této metody zachytit celkový kontext a hloubku dat (Čermák et al., 2013).

4.2 Kategoriálně-obsahová analýza

Dle Čermáka et al. (2013) je kategoriálně-obsahová analýza kvalitativní výzkumná metoda zaměřena na systematickou kategorizaci dat s cílem identifikovat vzorce, témata a významy. Na rozdíl od holisticky-obsahové analýzy zahrnuje kategoriálně-obsahová analýza strukturovanější a předem stanovený přístup. Metoda poskytuje konzistentní identifikaci vzorců a témat v dalších datech.

4.3 Kategoriálně-formální analýza

Kategoriálně-formální analýza se dle Čermáka et al. (2013) zaměřuje na strukturu a formu vyprávění, včetně emocí, které jsou v příběhu vyjádřeny. Analýza rozlišuje dvě části textu, fabuli a syžet. Fabule odkazuje na obsahovou stránku příběhu, tedy základní informace, které tvoří jádro příběhu. Syžet se na druhou stranu zabývá způsobem vyprávění. To znamená, že se výzkumník soustřeďuje na to, s jakými detaily a emocemi byl příběh vyprávěn.

5 ANALÝZA DAT

Pro analýzu dat byly použity metody, které byly zmíněny v kapitole čtyři. Pro zodpovězení výzkumných otázek a naplnění výzkumných cílů byl proveden rozhovor se čtyřmi matkami samoživitelkami, které využily služeb azylového domu.

Informantky byly seznámeny s tématem bakalářské práce, se zaznamenáváním rozhovorů a se zachováním jejich stoprocentní anonymity. Každý rozhovor trval v průměru jednu hodinu. Při přepisování rozhovoru byly ihned vyškrtnuty veškeré informace, které by jakkoliv mohly napomoci informantky identifikovat. Pro dosažení lepšího přehledu v rámci vyprávění bylo každé informantce přiděleno fiktivní jméno.

5.1 Holisticko – obsahová analýza

První způsob analýzy rozhovorů je holisticko-obsahová analýza, jejíž cílem je životní příběh informantek popsat tak, jak ho samy vylíčili v průběhu rozhovoru. Informantkám byly kladeny pouze otázky týkající se různých období jejich života, aby byl příběh vyprávěn co nejvíce chronologicky.

5.1.1 Příběh první: Josefa

Josefa je dvaceti šestiletá matka samoživitelka, která má jednoho syna. Pochází ze šesti dětí, má dva starší sourozence a tři mladší.

Josefa neměla žádné problémy o svém příběhu mluvit, právě naopak popisovala věci velmi do detailů, říká, že je se svým osudem smířená. Momentálně se už v azylovém domě nenachází.

Dětství

Pro Josefu byla otázka ohledně jejího dětství skutečným oříškem. Bylo pro ni nemožné vzpomínat na minulost a sdílet své zážitky a pocity. „*Do šesti let života mám úplné okno.*“ *Snázila jsem se to řešit i s psychologem, chodila jsem na terapie, nicméně ani hypnóza mi nepomohla si vzpomenout,*“ řekla a zasmála se.

Školní léta

Josefa vykreslila své počátky školních let jako období naplněné prvním pocitem svobody. „*Já jsem vlastně měla školu kousek od domova, takže už jsem začínala mít takovou tu svobodu, že jsem chodila sama do školy bez doprovodu mámy, ale pouze za doprovodu starších sourozenců.*“ Jak sama uvádí, před narozením svého posledního sourozence neměla

ještě mnoho povinností. Většinu času trávila s ostatními sourozenci, společně se vydávali ven hrát fotbal nebo basketbal. Společné aktivity posilovaly jejich rodinné pouto.

Josefa prožila své první psychické trauma ve svých devíti letech. *„V devíti letech jsem si prošla traumatem s mým otčímem, který se pokusil o sexuální styk, ze kterého jsem utekla. Když jsem se snažila o tom mluvit s mámou sama, tak to nešlo, protože byla neustále poblíž sestry a já jsem byla stydlivá, takže jsem to nechala být a šla jsem dál.“*

Následně si Josefa živě vybavuje narození svého nejmladšího sourozence, které představuje další významnou fázi v jejím životě. Toto období znamená přechod k větší zodpovědnosti a péči o nejmladšího člena rodiny. *„Ve dvanácti letech se narodil další bratr. Tam jsem se o něj začala starat já [zasmála se], když jsem byla naučená na přebalování plen. Když jsem si po škole udělala úkoly, tak jsem s ním vždy chodila na procházky.“* Josefa uvedla, že si připadala vyspělejší, než doopravdy byla.

Josefa však podotýká, že na rozdíl od jejich sourozenců, právě na ní spočívaly všechny povinnosti. *„V tom věku začaly první rozpory doma, protože se mi nelíbilo, že já jsem byla pořád venku s nejmladším bratrem, ale sestra si v tu dobu našla přítele, se kterým trávila veškerý čas a starší bratr ty povinnosti taky nemusel mít, to mi nepřišlo fér.“* Na druhou stranu s úsměvem dodala, že ji získaná zkušenost naučila důležitosti autonomie a odhodlání, které byly klíčovými atributy v jejím pozdějším životě.

Po dvou letech od narození nejmladšího sourozence si Josefa prožívá další trauma. *„Ve čtrnácti letech jsem přišla na to, že moje sestra spí s nevlastním otcem. Když jsem se v noci budila a slyšela jsem, že žadonil o sex s mojí sestrou. Tři dny na to, bylo to před Vánocemi, třináctého prosince to prasklo, že spolu spí.“* Po zjištění této skutečnosti si matka Josefy prošla emocionálním zhroucením, které vedlo k nutnosti přestěhování rodiny a nástupu do nové školy. *„Bohužel jsem přišla do školy, kde jsem nebyla moc oblíbená mezi spolužáky, ale spíš mezi učiteli, protože jsem byla nadaná, co se týče školy. Takže tam proběhla šikana a konflikty“.*

Josefa si prožila i díl svých neúspěchů v průběhu střední školy. Musela se vzdát svých snů a skončila na škole, kterou si přála její matka. Tento rozhodující okamžik znamenal nejen ztrátu osobní svobody ve volbě vzdělání, ale také vnitřní boj najít motivaci ke studiu ve školním prostředí, které neodpovídalo jejím představám. *„Střední školu jsem si vybrala agropodnikání. Po půl roce jsem přestupovala na veterinární školu, protože původně jsem se hlásila na veterinární školu, ale nezvládla jsem přijímací zkoušky z anatomie.“* Odfrkla a zaklela: *„Paní učitelka, i přesto, že jsem měla písemné testy za jedna a ústní zkoušku za čtyři, mi řekla, že nejsem schopná to zvládnout a dohnat, takže mě máma stáhla z intru“*

a dala mě na hotelovou školu, aniž by se mě ptala, jestli chci nebo nechci, prostě mě přesunula.“

V odpovědi se znovu opakuje, že má mnoho povinností a žádný volný čas. Postupně se pak začínaly přidávat další komplikace. Narůstající neshody s matkou přidávaly do života Josefy další stres a napětí. Matka totiž Josefu podezřívala, že se snaží svést svého nevlastního otce, protože se zajímal o její blaho. Josefa se při vyprávění situace smála a dodala, že je to absurdní.

V šestnácti letech se Josefa zamilovala a našla partnera, což sehrálo další významnou kapitolu. Nicméně blížící se oslava jejich sedmnáctých narozenin se stala dalším nepříjemným okamžikem v jejím životě. *„Než mi bylo necelých sedmnáct, tak máma prohlásila, že pokud budu v sedmnácti ještě panna, tak se mnou nebude slavit narozeniny [zasmála se]. Takže jsem o své panenství přišla nuceně jen proto, aby se mnou máma narozeniny slavila.“* Josefa uznala, že to byl určitý druh manipulace. Matka jí údajně ani nevěřila, že na ni nevlastní otec sáhnul. Díky této zkušenosti si vytvořila negativní vztah k jakémukoliv fyzickému kontaktu. *„S partnerem jsme spolu byli dva roky, než jsme spolu měli něco sexuálního, protože pokaždé, když se o něco pokusil se mi zvedal žaludek a nemohla jsem.“*

V poslední části etapy školních let Josefa zmiňuje další spory s matkou. *„Máma vlastně tou dobou začala spát s klukem, se kterým v minulosti spala moje sestra, našla si mladého zajíčka. Byl to i můj kamarád, což bylo jako vtipné, ale společensky totálně nevhodné, protože se mi všude smáli.“* I přes složitost situace Josefa matčino rozhodnutí akceptovala. Později si matka na Josefu stěžovala i jejímu bývalému přítelovi. *„Její vztah se sestřiným bývalým partnerem jsem skousla, ale to, že si šla stěžovat mému bývalému příteli, to už ne.“* Dodala, že matčino chování se jí opravdu nelíbilo. Celá situace zašla až tak daleko, že Josefa matku opustila. *„Byla ke mně agresivní a dala mi facku, tak jsem si ještě ten den sbalila věci a šla jsem spát k ségře a pak už jsem se domů nevrátila.“*

Dospělost

Po odchodu z domova se Josefa rozhodla začít nový život a začala bydlet u kamarádky ze střední školy. Postupem času si však našla dalšího partnera, s nímž se rozhodla společně bydlet. Josefa se ale bohužel opět setkává s pocitem sexuálního nátlaku, což jí připomnělo její minulé negativní zkušenosti a zanechalo další emocionální otisk. *„Bohužel po měsíci se rozhodl, že jako nejsem typ ženy, se kterou by chtěl žít. Problémem bylo, že jsem nebyla tak sexuálně aktivní jako on a on to nedokázal akceptovat.“*

Kvůli tomuto konfliktu se Josefa s partnerem rozešla. Musela si však najít jiné bydlení a vzala si první půjčku. *„Vzala jsem si svojí první půjčku kvůli kauci a tak dále, protože jsem neměla nikoho, kdo mi to zaplatí.“*

Josefa dále popisuje i své pracovní problémy. *„Našla jsem si práci v restauraci, nicméně tam vznikl konflikt kvůli inventuře. Šéf na mě ušil past a chtěl zaplatit určité věci, nic jsem mu však nedlužila, a proto jsem tam skončila.“* Po pár neúspěšných pracích Josefa ukončila studium a začala trávit čas se společníci. *„Vedla jsem vlastně privat [zasmála se] a jakmile jsem s tím skončila, tak přišel covid. Při této práci jsem se poznala s dobrou kamarádkou, se kterou jsme v kontaktu do dneška. Bydlely jsme společně i v jedné domácnosti, prvně se nastěhovala ke mně do garsonky a pak jsme se společně přestěhovaly do bytu 1+1. Pak jsem šla pracovat do skladu, kde jsem se poznala se svým posledním partnerem, se kterým mám dítě.“* Josefa popisovala začátek svého vztahu s optimismem a nadějí. Nicméně během této doby se její spolubydlící potýkala s psychickými problémy a rozhodla se odstěhovat. Josefa však toužila v bytě zůstat, a proto se rozhodla, že svého nového partnera přivítá u sebe v bytě. *„Kvůli němu jsem si i změnila směny v práci, abychom mohli být co nejvíce spolu. V tu dobu jsem měla dluh asi sto třicet tisíc korun, i kvůli té mé kamarádce ze střední, se kterou jsem bydlela v devatenácti, ale ta mě pak v bytě nechala a já na to neměla.“* Bohužel se ze svých chyb nepoučila. *„A tu samou chybu jsem udělala s otcem našeho syna, protože jsme spolu rozjeli podnikání, na které jsme si vzali půjčku. Mu ji dát nechtěli, tak jsem si ji vzala na svoje jméno. Půjčka činila osm set tisíc korun. Já jsem skoro v exekučním řízení, protože jakožto matka samoživitelka to nemám z čeho platit. Bohužel veškeré zboží, které bylo z půjčky zakoupeno, je na jeho jméno. A stát s tím opět nic neudělá, protože jsem to všechno udělala dobrovolně [sarkastický smích], a to, že jsem byla zmanipulovaná člověkem, kterého jsem milovala, kterému jsem dala důvěru, kterému jsem přeposlala sedm set tisíc korun na účet, to prostě nikoho nezajímá, nežiji v Americe, bohužel ne [směje se]. Pak jsem od partnera utekla bez čehokoliv, protože jsem viděla, že naše podnikání nejde podle marketingového plánu, který jsme si společně stanovili.“*

I po rozchodu Josefa popisuje, že ji její bývalý partner neustále pronásledoval. *„Od září jsem bydlela i pracovala na hotelu, protože jsem musela splácet půjčku deset tisíc korun měsíčně. No jenže bohužel k tomu všemu, i když jsem pracovala na hotelu a změnila jsem si telefonní číslo, tak mě tento bývalý partner zvládl kontaktovat a přemlouval mě, ať se k němu nastěhuji zpátky. Dlouho dobu po tom mě i pořád stalkoval a naháněl.“*

Josefa zjišťuje, že je se svým bývalým partnerem těhotná. *„Koncem září jsem navštívila gynekologii, kde mi oznámili, že jsem těhotná. Nicméně těhotenství se už nedalo přerušit,*

protože se jednalo o sedmnáctý týden.“ Josefa nejistým hlasem popisuje: „Gynekolog mi gratuloval, že budu mít dítě a já jsem měla v hlavě jen to, že mám mít dítě s člověkem, který je majetnický, žárlivý, stalker, a hlavně díky němuž mám milionový dluh. Později se k mému ex příteli nastěhoval kamarád, který mu platil půlku nájmu a já vlastně do dnes nevím proč, jsem se za nimi do toho bytu vrátila a bydleli jsme tam ve třech. Já jsem si našla další brigádu, abych zvládla splácet tu půjčku, takže se tam vlastně dělala na černo v kavárně vedle našeho obchodu. A když to vezmu během dvou měsíců už mě zase obviňoval, že mám něco s jeho spolubydlicím a že dělám sexuální zvuky ze spaní. Vydržela jsem to s ním do února, kdy se znova pokusil na mě sáhnout v těhotenství, a to jsem jako nezvládla. Říkám, hele, to už nemá ani cenu, já jdu pryč. Potom jsem porodila svého syna a byla se mnou u porodu i máma.“ ... „Se synem jsme trávili čas dohromady i s bývalým přítelem po mé práci a díky tomu si přítel se synem utvořili docela dobrý vztah.“ ... „Trvalo to zhruba půl roku a partner mě znova začal podezřívát z nevěry. Podezíral mě, s kým uskutečňuji hovory a s kým se ve volném čase scházím.“

Život v azylovém domě

Josefa navázala spolupráci s neziskovou organizací, která poskytuje komplexní pomoc ženám a obětem domácího násilí. Řekla, že se bála, co bude dál. *„A tam jsem si prošla takovou jako terapií, jejíž cílem bylo, aby se mi vrátilo sebevědomí, abych se přestala bát, že jeden člověk pro mě musí znamenat všechno. Ta agrese u mého partnera byla fakt velká a jednou mě málem i uškrtil. Měla jsem s ním nechtěný sex, při kterém vznikl vlastně můj syn, takže pro mě bylo hodně psychicky náročný se smířit s tím, že jsem žila v jedné domácnosti s mužem, se kterým jsem vlastně nechtěla sex a měla jsem ho a mezitím vzniklo dítě. Člověk se s tím sžije, že tu odpovědnost za to dítě jako přijme.“*

V této části Josefa podrobně popisuje svou zkušenost s pobytem v azylovém domě, do kterého se díky nadaci dostala. *„V azylovém domě jsem byla zhruba asi toho půl roku. Dostali jsme jednu místnost, kde jsme měli postel a postýlku pro syna, byla tam udělaná kuchyň, linka, prostě jako garsonka. Sprcha a záchod byl na chodbě a ty jsou teda společné. Azylový dům má svůj režim. Matky s dětmi musí být do osmi hodin doma. Pokud mají matky práci, tak se to vlastně koriguje podle práce. Při příchodu jste se musela zapsat do knížky, že jste přišla. Veškerý pohyb kontrolují kamerách. Kamery se nachází i před azylovým domem, aby vás mohli zaměstnanci kontrolovat hlavně při podezření na užívání návykových látek, protože je to tam zakázáno. Měly jsme společnou zahrádku, kde bylo pískoviště pro děti, byly tam hračky k dispozici.“*

Josefa mluví i o situaci se stravou, která se dle jejích slov dost zhoršila. „Azylový dům nám nějakým způsobem pokryl stravu. Plus minus každý týden tam jezdí potravinová banka, ale hodně to záleží na tom, kolik je v domě klientek a co je potřeba. Přijde mi, že teďka opět jo, je to ta ekonomika. Tím, že vlastně se udělalo povolení, že se může prodávat na šedesáti procentech produkty, který už jsou s prominutím napůl plesnivý a můžou se dát do odpisů. Potravinové banky už toho tolik taky do azylových domů nedávají.“

Ani materiální zabezpečení v rámci azylového domu nebylo dostačující. Josefa uvádí, že její potřeby byly pokryty pouze na základní úrovni. „Takže jako to hodně ubylo. Když to vezmu, tak jako základy, že by se dostala jako plínky nebo Sunar pro dítě, to jako fakt ne. Pak jsem začala spolupracovat i s nadací Šatník. Jako taky bylo, když to vezmu první tři měsíce a pak už taky nic, přestali posílat. Prostě úplně. Věci, vlastně ani i ty plínky, v tom šatníku ubyly jako pro miminka, když to vezmu tak jedničky, dvojky, trojky dobrý, ale čtyřky, pětky plínky. Vlastně oni už čtyřky, pětky ani nemají anebo je mají v úplném vlastně minimu.“ Josefa detailněji přibližuje fungování azylového domu, včetně denního režimu a nejrůznějších aktivit, které se zde konaly. „Jedenkrát týdně každý úterý jsme měli od 5 hodin poradu, kdy se řešil úklid, jestli máme všeho dostatek (třeba nádobí). Byli jsme vlastně na akci v zoologické zahradě, takže to bylo třeba kreativní si myslím pro ty mamky a pro děti. Co vím, tak zas třeba byli teď v kině, takže tu akci dělají jednou za čtvrt roku. Ale řekla bych, že ten azylový dům hodně spolupracuje s neziskovými organizacemi a myslím si, že je to hodně na sociálních pracovnících, kolik tam toho bude a nebude. Ten režim je za mě docela volný, až na tu osmou hodinu, kdy musíte přijít. Takže za mě je pobyt v azylovém domě super, ale nemyslím si, že to zvládnou všechny mamky takto žít s ostatními. Hlavně je to náročnější, čím víc dětí máte, protože ty prostory pokoje opravdu nejsou až tak velké.“

V závěru svého vyprávění o azylovém domě Josefa poznamenává, že pociťovala nerovnost v poskytované podpoře. Zdůrazňuje, že psychický stav jednotlivce a jeho přístup a spolupráce s personálem má významný vliv na poskytovanou péči. „Podle mě tam některé ženy dostaly větší pomoc než já. Uvědomila jsem si, že je to hodně o tom, že na ně musíte tlačit. Jenže když nejste v takovém psychickém stavu, že dokážete normálně fungovat, tak na ně tlačit moc nemůžete. Řekla bych, že dostat se z azylového domu do normálního bydlení je pro některé ženy velmi těžké a náročné. Od azylového domu jsme měli normálně klíče, já se bála, že to bude na zvonek, ale našťástí ne. O víkendech jsme měli být pod dohledem někoho z personálu, nicméně v azylovém domě nebylo dostatek zaměstnanců, takže ne vždy tam byl někdo k dispozici. Měli jsme služby, že jsme prostě museli vytírat, uklízet, hygienu. Myslím, že jako asi funguje v každém baráku, kde máte společný prostory.“

Současnost

V současnosti se již Josefa v azylovém domě nenachází. „*Ted' jsem si našla dlouhodobý podnájem 1+1, kde topíme dřevem. Žijeme v romské lokalitě.*“ Josefa dále popisuje, že i přes nabízenou pomoc je velmi těžké se uživit. „*Ono je hezké, že pro matky samoživitelky fungují různé nadace, ale teďka je všechno drahé. Nedávno jsem vysvětlovala sociální pracovníci, že průměrný nájem je osm až devět tisíc korun a k tomu služby, to se vyhrabete na nějakých patnáct tisíc.*“ Pro lepší stabilitu financí si Josefa do svého bytu nastěhovala spolubydlícího. „*Momentálně mám v té 1+1 probouranou místnost do dalšího bytu, takže tam nahoru jsem si dala spolubydlícího, který mi to tady bude platit, takže mám alespoň nějaký menší přivýdělek, mám to domluvené i s majitelem bytu, takže super.*“

Budoucnost

Mezi hlavní cíle, kterých by chtěla Josefa dosáhnout, patří splacení dluhů. „*Mám domluvený pohovor s paní, která se věnuje podnikání, plánuji se nějakým způsobem prostě vysekat z těch dluhů, abych je mohla všechny poplatit, protože já nemůžu vyhlásit osobní bankrot, na to potřebujete dva věřitele a já je nemám. Připadám si jak ve vězení.*“ ... „*Můj plán je udělat si znovu čistý štít.*“ Dalším cílem je s nějakým partnerem znovu utvořit úplnou rodinu. „*Chtěla bych jako nějakého partnera, abych měla úplnou rodinu. Ale řekla bych, že jsem teďka jako asi náročná. Zjistila jsem, že jako mám důvěru, ale už jsem prostě opatrná a snažím se nejdřív fakt člověka poznat, než s ním budu něco mít.*“ A jako poslední a nejdůležitější cíl si Josefa klade snahu dát se do pořádku. „*Občas mám svoje záchvaty brečení prostě a jako není to asi úplně OK, ale myslím si, že to chce čas a potřebuji se dát do kupy.*“

Synopsis příběhu Josefy

Josefa prožila život plný výzev a těžkostí, které začaly již v dětství. Od mala se potýkala s nechutí ke vzpomínkám, které nebyla schopna sdělit ani psychologovi. Její školní léta byla ovlivněna rodinnou poutavostí, ale také prvními traumaty, včetně pokusu o sexuální styk a následného narušení rodinného klidu. Postupně přibývaly další komplikace, jako konflikty s matkou a neúspěchy ve škole. Během dospívání se potýkala s nucenou ztrátou panenství a nepříjemnými situacemi s partnerem. Přestože našla lásku a založila rodinu, partnerské vztahy byly plné násilí a nespravedlnosti. Nakonec našla útočiště v azylovém domě, kde se snažila získat zpět své sebevědomí a stabilizovat svůj život. Nyní se snaží splatit dluhy, vytvořit si nový domov a zlepšit svou psychickou pohodu. Cítí potřebu dát se do pořádku a postupně budovat nový život s jasnými cíli a opatrně vybíranými vztahy.

5.1.2 Příběh druhý: Andrea

Andrea je třiceti čtyřletá matka, která má šest dětí. Pochází ze dvou dětí, má jednu sestru. V azylovém domě stále pobývá.

Dětství

Andrea reflektuje své dětství poněkud negativně. Hlasitě si vydechne a říká: „*Měla jsem atopický ekzém, maminka s tatínkem se rozvedli a tatínek neplatil alimony. Takové hodně těžké to bylo, nebylo co jíst, nikdo nám nepomáhal. Maminka nechtěla, aby se o nás zajímal OSPOD, takže ti nám ani nepomáhali. Nějaké větší dávky, než je příspěvek na dítě jsme neměli.*“ Ani její vztah se sestrou nepopisovala moc příznivě. „*Moje sestra byla taková, jak se to řekne, ošklivá. Doma bylo asi řečeno, ať mi neříkají, že maminka není doma a ona šla, zavlíkla mě do té ložnice a říkala: Kde je máma? Máma tu není.*“

Andrea také vzpomíná na návštěvu pedagogicko-psychologické poradny. „*Pak si pamatuji, že jsme šly do pedagogicko-psychologické poradny s maminkou. A tenkrát ta paní se mě na něco ptala a já jsem byla taková, že jsem se bála odpovídat. Vyhodnotila to tak, že mám mít ještě rok odklad od školy.*“

Celkové dětství Andrea vyhodnocuje jako těžké období svého života. „*No a tím, že pro mě to dětství bylo takové těžké, tak jsem chtěla mít svoje děti a děti se mi povedly, akorát bez tatínků no.*“

Školní léta

Ani školní léta Andrea nepopisuje v optimálním světle. Když se ohlédne zpět, cítí, že byla sociálně vyloučená. „*Známky ještě do té páté třídy nebyly nejhorší, pak už to bylo jenom špatné. Děti mě šikanovaly, jako spolužáci, hodně. Vidím u svých dětí, že se baví o značkách, oblečení, telefonech, nesmyslech. My jsme byly rodina, která si to nemůže dovolit, potřebovali jsme aspoň ten základ, to ostatní nechápu. Takže si myslím zpětně, že jsem byla jako sociálně vyloučená úplně [hlasitě vydechne]. No a pak se v životě se chytám takových jako jsou závislí na něčem, takových špatných lidí. Já jsem to měla tak, že v sedmé třídě jsem měla reparát z českého jazyka a v deváté třídě jsem měla reparát jak z českého jazyka, tak z chemie [odmlka]. Takže jsem skoro ani nedodělala devátou třídu.*“

Kvůli neuspokojivým výsledkům ve škole začala Andrea navštěvovat praktickou školu. „*V té deváté třídě, když jsem měla ten špatný průměr, tak jsem pak byla na praktické škole, kam se mnou chodili hlavně Romové. Jedna Romka asi sedmnáctiletá nebo šestnáctiletá už měla dítě. No a já jsem na konci prvního ročníku praktické školy skončila taky těhotná.*“

Pamatuji si, že na té praktické škole byli takové mentálně postižené děti, ne, že by nebyli schopné vyjít schody, ale...“

Po otěhotnění se Andrea dostává do velmi tíživé situace, kvůli které si dokonce smýšlí psychické onemocnění. *„Já jsem pak byla už nějakém pátém měsíci. Moje sestra měla v tu dobu taky dítě a všichni jsme bydleli v jedné garsonce, když jsem byla těhotná. A já jsem to tam prostě neunesla [nejistým hlasem]. V tehdejší době tolik neexistovaly azylové domy a já nevěděla kudy kam, a tak jsem si vymyslela, že mi něco je a potřebuji na psychiatrii. Vymyslela jsem si diagnózu paranoidní schizofrenie, přitom jsem neměla žádné halucinace, žádné bludy. Mám to do dnešního dne v papírech, proto mám i invalidní důchod třetího stupně.“*

Po porodu si dítě bere do péče její matka. *„Když jsem to první dítě porodila v sedmnácti letech, moje máma byla u porodu a pak se musela nachystat k soudu, aby si mého syna vzala do péče.“ ... „Mně na té psychiatrii nasadili nějaké léky, a tak jsem byla úplně mimo a na výchově jsem se vůbec nemohla podílet.“*

Dospělost

Když Andrea dovršila svých osmnácti let, tak se stejně svého dítěte nedočkala. *„Když mi bylo osmnáct let, tak moje maminka se sestrou nechtěly toto svěřeni do péče změnit a vlastně mi přišlo, že se jim hodilo, že mám nálepku psychiatrického onemocnění [kuňkavým hlasem]. Potom jsem měla další děti, o které jsem se normálně starala, ale když bylo prvnímu synovi deset let, tak si je taky moje máma převzala do pěstounské péče. I u soudu použila prohlášení, že mám psychické onemocnění [sarkastický smích], takhle lhala. Jenom proto, že ji se sestrou šlo o finanční zabezpečení, protože když si vezmete dítě do pěstounské péče, tak dostanete odměnu pěstounovi.“*

Andrea si chtěla vzít i život. *„Pak se moje máma dala dohromady s nynějším přítelem, který mi ubližoval a pak mě vyhodil z domu. Chtěla jsem skončit svůj život skokem z mostu, ale zlomila jsem si kotník, tak jsem měla šest týdnů ležet, abych se zotavila.“*

Po této události se dává dohromady se svým partnerem, se kterým se však v současné době rozvádí. *„Po tom, co mě mámin přítel vyhodil, tak jsem se dala dohromady s jedním pánem, se kterým jsme doted' manželé, ale momentálně se rozvádíme, je totiž závislý na pervitinu. Mně totiž teď nejvíc záleží na mé malé holčičce, které je osm měsíců.“*

Andrea více detailně popisuje situaci s jejími dětmi v souvislosti s její diagnózou. *„Nemyslím na nic jiného, protože páté dítě mně bylo odebráno hned z porodnice. Nikdo nic neřešil, protože jsem měla v papírech paranoidní schizofrenii, tak se se mnou vůbec nebavili a prostě mi ho vzali. Tvrdili, že jsem nikdy nepečovala o své děti, i když to tak nebylo. Nikdo*

mi nedal ani chvíli prostor se bránit [mluví jako by se měla za chvíli rozbrečet]. Po porodu pátého dítěte mě opět dali na psychiatrii na šest týdnů, pak mě museli propustit, protože nebyl důvod k další hospitalizaci. Můj syn je v poručnické péči, protože mě a manžela u něj zbavili rodičovské odpovědnosti, tak je [odmlka] u nějaké paní a syn už momentálně chodí do školky. Ukradli mi ho i přes to, že jsem se o sebe celé těhotenství hezky starala. Porod proběhl naprosto v pořádku, takže jsem vůbec nečekala, co se stane. Jenže za mnou po porodu byla psychiatrička a říkala mi, že se jí nezdám, že chci určitě skočit z mostu.“ S bolestí v hlase dodává: „Já jí ale řekla, že jsem plně zodpovědná a že kdyby se můj psychický stav zhoršil, tak to řeknu. Vždycky když jsem se cítila psychicky špatně, tak jsem vyhledala pomoc. Takže zareagovali jako dobře, ale zbytečně, mně nic nebylo. Měla jsem pro syna všechno nachystané, i nějaké peníze. Kdyby mi odebrali i poslední dceru, tak by se sice možná přenesla, ale já o ni nechci přijít.“

Život v azylovém domě

Andrea těsně před nástupem do azylového domu čekala poslední dítě se svým manželem. Ten ji však začal psychicky i fyzicky týrat, a tak se rozhodla utéct. „Potom jsem se obrátila na OSPOD, kde mi vůbec nepomohli, akorát se mi tam vysmáli. Smáli se a říkali, že tohle dítě mi taky stejně seberou. S ubytováním a jídlem, že mi taky nepomohou. Žádnou půjčku do jiného města, že mi taky nedají. Proto se podle mě vůbec matky neobracejí na OSPOD, když ví, že málo procent pomůžou, ale spíš ublíží. Protože jednají v zájmu dítěte, a ne matky nebo otce nebo aspoň takto jsem se s tím vždycky setkala. Takže jsem se zase obrátila na centrum pro rodiny s dětmi, sociální pracovnice už věděla, co se děje, že manžel mě zkouší i mlátit, a protože jsem měla takovou bezesnou noc, tak jsem si i sama na internetu našla, dala jsem do vyhledávače „pomoc pro týrané ženy“ a pak jsem narazila na azylový dům, takže touto cestou jsem se dostala do prvního azylového domu.“

Andrea popisuje své počátky v azylovém domě s důrazem na aspekty, které nebyly moc povzbudivé. „Paní ředitelka z centra pro rodiny s dětmi, které jsem navštěvovala mi zajistila tisíc korun na cestu do azylového domu a na první dny. Tak jsem tam odjela a začínala jsem tam opravdu úplně od začátku. Byla jsem tam sama na pokoji, byly tam dvě maminky s dětmi, jedna maminka měla šestitýdenní holčičku a druhá maminka měla už pětiletou holčičku. Tam jsem si prošla taky takovým problémovým obdobím. Do azylového domu totiž přišla Romka se dvěma chlapci a já jsem měla asi dva až tři tisíce korun na měsíc na jídlo a ona mě o všechno obrala, chodila mi na pokoj a brala mi věci, a ještě mě znovu psychicky dorazila v tom těhotenství. Když nejsem těhotná, tak mě nikdy nikdo nedorazí tak jako v těhotenství.“

Ale vím, že tohle těhotenství bylo opravdu už poslední, protože poslední porod byl tak náročný, že jsem ráda, že mám svou holčičku a končím s dětma [pousmála se].“

Andrea uvádí, že byla v prvním azylovém domě omezována na velmi jednoduchou stravu. Dále popisuje své problémy s hmotnou nouzí. *„Jediné jídlo, které jsem v prvním azylovém domu dostávala, byly brambory. Nic mi nezapůjčili, ani mléko, ani polévky. Když jsem žádala o hmotnou nouzi, tak to nevyšlo, protože po mě chtěli všechny potřebné dokumenty, nicméně jsem k zajištění posledního dokumentu měla uhradit poplatek tři sta korun za dopis, které jsem v té době neměla. V prvním azylovém domě jsem pobývala od září loňského roku do konce prosince.“*

Andrea zmiňuje i svůj další pobyt v azylovém domě, kde se setkává s neustálými žádostmi o půjčky od ostatních klientek. Kromě toho Andreu štvě i neustálý pocit kontroly od sociálních pracovníků. *„Potom jsem pobývala ve druhém azylovém domě od ledna do skoro konce října. Stalo se tam, že ne jedna maminka za mnou chodila, jestli jí půjčím peníze. Vždycky říkaly půjčím, tak jsem půjčovala a samozřejmě jsem nikdy nedostala nic zpět. Bylo to pro mě zklamání. Protože tam maminka přišla, byla tam pár dní a já tam byla třičtvrtě roku. Jediné, kdo tam se mnou byl delší dobu byly dvě maminky, ale jedna z nich aspoň na pár dní jezdila pryč, za to já jsem tam byla neustále, že jsem ani na jednu noc neopustila ten azylový dům. Pracovnice každý večer zapisovaly, zda už jsem opustila azylový dům. Byl to takový sešit, který se tam o mně vedl. Tak mi přišlo, že jednou zažádám o pomoc a už jsem jak ve vězení. Holt všechno to dělám proto, abych mohla být se svou dcerou.“*

Andrea se setkává s obtížemi i po porodu, o svou dceru musela prý bojovat. Později se dokonce z azylového domu chtěla odstěhovat, ale kvůli jejím problémům jí to nebylo umožněno. *„Porodila jsem totiž v únoru a hned dva dny na to za mnou přišla gynekoložka, že si tam dceru nechají a mně propouští, že už malou nevidím, tak jsem se začala bránit. Nejvíce mě tehdy podržela ředitelka azylového domu, která se mě zastala, když mi mou dceru chtěli odebrat. Řekla, že to se mnou zkusí, tak z toho důvodu ještě dceru mám. Každý den mě kontrolovali, zda všechno dodržuji, kontrolovali mi i pokoj, zda vyhazují odpadky, aby se přesvědčili. Chtěla jsem pak jít už do vlastního bydlení, začít normální život, ale oni mi řekli, že to není dobrý nápad, protože díky pobytu v azylovém domu OSPOD vidí, že se starám, tak až jdu ještě do dalšího azylového domu. Nerozumím tomu, že opravdu závislým matkám nebo matkám s duševními chorobami ty děti nechají a mně ne a o mě se zajímají mnohem víc.“*

Andrea se v nedávné době odstěhovala do třetího azylového domu. Začíná se pomalu adaptovat na nové prostředí, ale i zde vnímá obtížné podmínky pro žití, hlavně kvůli

poškozené budově azylového domu a převaze Romů, se kterými neměla v minulosti dobré zkušenosti. „*Ve třetím azylovém domě jsem teď nově od 23. října, takže asi zhruba dva týdny. Už si tady pomalu zvykám. Za mě je to tady takové těžší. Jsou tu převážně Romky, budova je celá poničená, v době mého příchodu dělali kanalizaci a teď budou asfaltovat cestu k budově. Zrovna jsem přišla v době rekonstrukcí. Dnes nám bylo řečeno, že se bude měnit i nábytek. Snaží se to tu dát do pořádku. Když jsem sem přišla, tak jsem vůbec nečekala, že tady uvidím samé Romky. Po mé zkušenosti z prvního azylového domu mě to trochu vyděsilo. Celkově jsem netušila, co mě v azylových domech čeká. V každém azylovém domě po vás chtějí každý den uklízet společné prostory. Na prvním azylovém domě to byla i garáž s kočárky. Ono se to zdá jednoduché, ale když jste psychicky vyřízená, tak je to hodně těžké. Je to úplně něco jiného, než když se doma staráte o to svoje, berete to úplně jinak.*“

Andrea hodnotí svůj celkový pobyt v azylových domech negativně. Překvapila ji skutečnost, že se podle ní personál stará pouze o finanční záležitosti, a ne o individuální potřeby klientů. Andrea varuje, že pro matky, které nejsou zvyklé na samostatný život, může být pobyt v azylovém domě velmi náročné. Těhotným ženám doporučuje zvážení jiných možností, protože zvláště v těhotenství zdejší prostředí není snadné. „*Pobyt v azylových domech hodnotím spíše negativně. Když jsem si poprvé vyhledala na internetu azylový dům, tak se tam psalo ať to ta matka nevzdá, ať se sbalí, že jí se vším pomohou, no a když jsem přišla na ten první azylový dům, [se zvýšeným hlasem] tak jediná pomoc byla, ať si uvařím kolínka a následující dny jsem vůbec nevěděla, jak jít dál. Je to ve skutečnosti tak, že pokud přijдете na azylový dům a nemáte zařízené žádné dávky jako je hmotná nouze nebo rodičovský příspěvek, tak jste opravdu bez peněz a pokud do několika dnů nevyřešíte peníze za ubytování, tak je problém. To je hlavně ta věc, která mě na tom hodně mrzela, že jsem měla pocit, že jediné, o co se na azylovém domě starají, jsou peníze [skoro s brekem]. Mě to tenkrát hodně překvapilo, myslela jsem si, že mi budou více pomáhat. Třeba tak, že mě někam odvezou nebo pojedou se mnou a doprovodí mě. Já si musela udělat všechno sama. Oni si sedí v té své kanceláři a když něco nesplníte, máte hned upozornění. V každém azylovém domě máte různý počet upozornění. V prvním azylovém domě bylo dvacet upozornění, to bylo v pohodě. Já jsem nikdy na azylovém domě neměla počet upozornění přesážený, takže to není důvod, proč jsem odešla. Chtěla bych ještě dodat, že když jdou matky do azylového domu, aby počítaly s tím, že to není jednoduché. Pokud nejsou zvyklé fungovat, například samy si uvařit, a to není pomalu z čeho, sehnat si na ubytování a počítat s tím, že vám nic nezbude a prostě přežíváte. Není to žádný hotel, počítat s těmi úklidy. Když je maminka na*

azylovém domě těhotná, tak aby přemýšlela nad lepším řešením, než je azylový dům, protože tady to fakt není jednoduché.“

Současnost

V současnosti je Andrea stále v kontaktu se svým manželem, se kterým jak už však bylo zmíněno, je v rozvodovém řízení. Dle jejich slov se vůbec o rodinu nezajímá. *„S manželem jsme stále v kontaktu, ale jediné, co ho zajímá je, jestli pro něj mám peníze, jinak jsme mu docela ukradené. I když nás navštívil, tak jsem mu musela dát peníze na vlak, na autobus, na jídlo, na cigarety. Dala jsem manželovi naši dceru pochovat a on ji za dvě minuty už chtěl podržet, protože si chtěl jít zapálit cigaretu nebo si chtěl jít vyhledat něco na internetu. Takový hrozný nezájem, který mi ubližoval.“*

Andrea zmiňuje své nejstarší dítě, protože se něj vyvíjí podobná situace, která ji připomíná její vlastní zkušenost, s čímž není Andrea spokojená. *„Nejstaršímu synovi je momentálně sedmnáct let, ten si myslí, že jsem opravdu psychicky nemocná, jenže to tak není. Sám skončil na psychiatrickém oddělení v září místo toho, aby nastoupil do prvního ročníku střední školy. Zjistili, že opravdu paranoidní schizofrenii nemá, za mě nemá vůbec nic, ale on si za tím stojí, že maminka je nemocná. To je výsledek toho, jak se o mně mluví doma, hlavně teda sestra. Ale moje sestra, to je takový typ člověka, ostatní mít ráda a na mě být hnusná a ublížit mi. I na mladšího bratra byla hnusná. Sestra je takový nejstarší manipulát a tyran.“*

Budoucnost

Andrea by si přála žít život bez nemoci se všemi svými dětmi pohromadě. *„V budoucnu bych si přála ze svých papírů vymazat svoje duševní onemocnění, které nemám. Vždycky je mi však řečeno, že když už to tak jednou mám napsané, tak už není možné se toho zbavit. Nejradši bych byla se všemi svými šesti dětmi, abychom zapomněli na to, co bylo a žili normálně. Ani nemyslím na to, že bych do budoucna byla s nějakým mužem, ale hlavně s těmi dětmi.“*

Synopsis příběhu Andrey

Andrea říká, že prožila dětství plné těžkostí, od šikany ve škole přes finanční nouzi kvůli rozvodu rodičů až po nedostatek péče. Ve školních letech se potýkala se sociálním vyloučením a špatnými výsledky ve škole, což ji vedlo k přestupu na praktickou školu. Ve věku sedmnácti let se stala matkou. Kvůli velkému počtu členů domácnosti v malém bytě byla pro ni situace doma v těhotenství těžká. V dospělosti zažila fyzické a psychické týrání ze strany partnera a bojovala o péči o své děti. Nakonec se přestěhovala do azylového domu. Zde se podle jejích slov setkala s dalšími obtížemi, vnímala zde nedostatek podpory. Přesto

se snaží dosáhnout lepšího života se svými dětmi bez stigmatizace kvůli falešné diagnostice duševní nemoci.

5.1.3 Příběh třetí: Renata

Renata je třiceti tříletá matka se čtyřmi dcerami. Pochází ze tří dětí, její sourozenci jsou dva mladší bratři. V azylovém domě se již nenachází.

Dětství

Renata reflektuje své dětství a vztah s matkou, který byl komplikovaný. Po smrti matky si uvědomuje, že jejich vztah nebyl ideální, ale začíná chápat, že matka se snažila dle svých možností. *„Dohady a hádky. Na druhou stranu teďka jako zpětně vidím, že ta máma se snažila asi jak mohla, co bylo v jejich silách, protože já jsem taky z rozvedených manželství, kde docházelo k domácímu násilí. Mamka si tím prošla s mým biologickým otcem taky a teď se na to jako koukám jinak. Jinak jsem si vždycky jako dítě přišla asi jako nenaplněná [pousmála se] nebo neuspokojená, když to řeknu už jako asi blbě.“*

Se vzpomínkami na dětství začíná zhruba od doby, kdy jí byly čtyři roky. *„Já mám ty vzpomínky jako matné asi od čtyř let, kdy jsme teda s mojí mamkou a biologickým otcem bydleli na jednom pozemku i s babičkou a s dědou, tak to jsou takový jako útržky na takové to ještě hezké dětství, lítání venku. Děda měl spoustu zvířat a bydlela s námi i prababička. Tam jsem byla já takový ňuňánek. Tam jsem opravdu jako hledala u té prababičky tu lásku pomazlení blbnutí a tak.“* V dětství dle výpovědi měla vše, na co si jen vzpomněla, dokud její otec nezačal s hazardem. *„Měli jsme první počítač, první telefony a jezdili jsme na hory. Nic nám tady v tom směru nechybělo. Až potom, teda v průběhu dvou let, otec nevěděl, co s penězi, a tak začal hrát automaty.“*

V rodině Renaty začalo docházet k domácímu násilí, což je jedna ze zásadních událostí, kterou si vybavuje. *„Byli jsme s bráchou svědkem toho, když táta mámě ubližoval a poprvé takhle vlastně mamka málem přišla o život, protože měla bulku v prsu po bráchovi z kojení nějakou zatvrdlou a v nemocnici jí to vyndali a mamku pustili domů. Jenže měla v tom prsu stehy a táta jí doma před námi tak zbil, že jí ty stehy praskly a mamka nám doma málem vykrvácela. Otec nás tam tehdy nechal, suverénně odešel. My jsme měli přes chodbu zdravotní sestřičku, protože dříve nebyly telefony, byla pouze před panelovým domem budka a kdyby asi nebylo té sousedky, tak tady máma asi už dávno není.“*

Po rozvodu rodičů dle Renaty začal kolotoč hádek a problémů. *„Mamka měla málo peněz, takže si hledala další práci. Málo se nám věnovala, ale zas jako na druhou stranu se nám snažila opravdu dát co bylo v jejich silách.“* ... *„Přiznám se, že asi do dneška, i když jsem*

s biologickým otcem v minimálním kontaktu tak jednou až dvakrát ročně si napíšeme, co moje děti, tak tam nějakou tu hořkost pořád cítím.“

Když bylo Renatě osm let, její matka si náhodně našla partnera, což obnovilo hezké období a snahu o sjednocení rodiny. Přestože to bylo občas náročné, tak na tuto zkušenost Renata vzpomíná v dobrém. *„Mamka s přítelem se po nějaké době rozhodli, že se vezmou. Řekla bych, že na jednu stranu to bylo takové ideální doma, normální domácnost, akorát byl nevlastní táta dost pedant, co se týče úklidu třeba. Dostávali jsme jako děti mnohem více úkolu, protože nevlastní otec žil v rodinném domě a my jsme byli zvyklí na byt. Táta byl bývalý voják, takže výchova občas byla velmi tvrdá, ale jsem za to ráda, že mě všechno naučil [pousmála se].“*

Školní léta

Matka Renaty si společně s jejím partnerem pořídili poslední dítě, nejmladšího bratra Renaty. Příchod nevlastního bratra do rodiny však započal zlom Renaty v pubertě. *„Tím u mě došlo ke zlomu v pubertě, možná jsem žárlila nebo se cítila odstrčená, a tak se ze mě stal pěkný parchant. Tehdy jsem studovala zdravotní školu, jsem vyučený zdravotnický asistent s maturitou. Nicméně jsem chodila za školu a bojkotovala ji. Nakonec mě však máma dokopala, ať školu dodělám [zasmála se].“*

Renata později nastoupila na vysokou školu, kterou nedokončila, a proto začala pracovat. Bydlela stále s rodiči, ale přišlo jí, že nemá dostatek svobody, ačkoliv už byla plnoletá. *„Samozřejmě jsem pořád bydlela s rodiči a platilo pravidlo, dokud jsi pod naší střechou, budeš poslouchat. Nesměla jsem se malovat, mít tetování, piercing...nic co měli holky v mém věku. Tak jsem tyhle věci rodičům začala na truc stejně dělat. Vždy jsem si našla přítele, který byl v mých očích pán bůh, ale ve skutečnosti tomu tak nebylo [uchechtla se]. Takhle to vypadal tedy můj průběh pubertou až k dospělosti. V devatenácti letech jsem se odstěhovala od rodičů do podnájmu pryč z města do města, kde bydleli prarodiče a chodila jsem tam na brigády. Tak jsem si tehdy našla svého ex manžela.“*

Dospělost

Renata se ocitla v obtížné situaci, kdy zjistila, že čeká dítě se svým tehdejším manželem. Namísto podpory a radosti se setkala s jeho nechutí a odmítavým postojem. *„Pak přišlo těhotenství, které jsem mu oznámila a bylo mi řečeno, že se na to necítí a řekl mi ať jdu na potrat, ale odmítla jsem, dítě jsem si chtěla nechat a manželovi jsem řekla, že už si asi teda nemáme co říct, když se k situaci postavil takto. Takže jsme se rozešli.“*

Po narození dítěte však došlo ke znovuzapojení otce do rodinného života. *„Její otec se ozval, že si uvědomil, jak byl hloupý a že by ji chtěl vidět. Já jsem mu tehdy na to všemi desíti*

skočila, sestěhovali jsme se k její mamince do domu a vše zase bylo ideální. Po třech letech jsme přišli na to, že neplánovaně čekáme další dceru, a ještě mu k tomu umřela babička, takže zdědil dům ve vedlejší vesnici, kam jsme se následně nastěhovali a začali rekonstruovat.“ Všechno se zdálo být ideální, až do chvíle, kdy se Renata dozvěděla o nevěře svého manžela. Nečekaná událost přivedla do rodiny komplikace a narušila dosavadní harmonii. „Jednoho dne na mě však zaklepal slečna a oznámila mi, že má s mým manželem dva roky poměr a že se k nám bude stěhovat. Koukala jsem na ni jen vyplašeně [zasmála se] mezi dveřmi a řekla jí, ať si ho sbalí a odstěhuje ona, že já nikam s dětmi nepůjdu. Když přišel manžel domů, tak zapíral a noc nepřiznal. Oznámila jsem mu, že chci podat žádost o rozvod.“ Renata ještě zpětně znovu popisuje svého tehdejšího manžela. „Ex manžel byl dlouhodobým a pravidelným uživatelem marihuany, sám si ji i pěstoval. Nikdy jsem mu do toho nezasahovala, já k žádným drogám vztah nemám. Mně to nevadilo, peníze do toho nevrážel a nikoho tím neobtěžoval. Pak začal jezdit domů čím dál míň, začal být vulgární a docházelo k lehčímu fyzickému napadání (žduchání)... Pro mě byl on opravdová láska, ze které, ačkoliv mám další dceru ještě s jiným mužem, bych si i dnes sedla na zadek. Nevím proč, ale vždycky se musím držet a probrat se. Do dnes společně máme problémy, soudíme se, ale vždy jednou za čas na píše se zájmem a myslí si, že mu na to zase skočím, ale musím se teda přiznat, že mě to stojí velké přemáhání, aby ne.“

Renata si po rozpadu manželství musela najít práci, protože jí ex manžel přestal poskytovat finanční podporu. Během své práce se však ocitla v situaci, kdy nemohla své děti hlídat a požádala svou matku, aby je pohlídala. To však vyvolalo ostrý spor s ex manželem. „Nepamatuji si, jak úplně vznikla a jak to probíhalo, ale teda skončilo to tak, že jsem byla zbitá jak pes. Moje máma slyšela tu hádku po telefonu a zavolala na místo policajty. Potom i s nevlastním otcem vyjeli okamžitě z domu za mnou mi pomoci a zjistit situaci. Máma s přítelem mě teda našli úplně zbitou. Obě dcery v průběhu hádky naštěstí utekly k sousedům. Já se omlouvám možná mě ovládají trochu emoce, ale já o tom nerada mluvím [na pokraji slz]. Kdyby tehdy nebylo mámy, tak tady asi nejsem a určitě bych u sebe neměla děti, protože on utekl. Ho vlastně našli až za tři dny, když přišel do práce, tak ho našla policie, že si na něj počkali v práci a mě chtěli dát do blázince. Byla jsem totiž úplně jako vymletá. Nebyla jsem schopná postarat se o sebe, natož o holky a kdyby moje mamka neřekla, že si nás vezme k sobě na několik dní, tak děti skončily v klokánku.“

Ani po této skutečnosti se však Renata dle jejích slov nepoučila. Se svým ex manželem znovu navázala intimní vztah, který vedl ke vzniku dalšího potomka. „Myslela jsem si, že mám celou dobu cystu, bolesti břicha a když mě tehdy můj brácha odvezl do nemocnice s tím,

že mi asi praskla cysta, tak mi řekli, že cysta má sedmnáct centimetrů a že se narodí v březnu. Když jsem to oznámila ex manželovi, tak mi oznámil, že už je ta po rozvodu, že ho to dítě nezajímá. Že ačkoliv je prostě jeho, tak ho nikdy nebude zajímat a že on prostě bere jenom své první dvě dcery a tím to pro něj končí.“

Renata se opět nachází v nelehké finanční situaci, neboť bývalý manžel neplnil povinnost platit výživné. *„A právě od té doby nastal takový ten kolotoč jako neplacení výživného a pak teda vždycky jednou za čas něco pošle, protože ví, že prostě jinak by po něm šli policajti. Ted'ka dluží na alimentech okolo sto šedesáti tisíc a je vlastně prakticky vysmátý. Na tři děti mu bylo stanovené výživné pět tisíc podle paní soudkyně. Problém je, že pracuje načerno, takže žádný příjem nemá. I když teda už jsme to zařídili tak, že má i exekuci na mzdu na plat, když by případně jako pracoval legálně. Je to ted'ka čtrnáct dní, co si podal žádost na soud s tím, že chce na tři děti platit tři tisíce korun.“*

Život v azylovém domě

Renata žila po rozvodu u své matky, ale kvůli nedostatku prostoru a příchodu třetího dítěte se rozhodla hledat azylový dům. *„Po rozvodu jsem teda bydlela u mámy. Jenže jsem měla dvě děti a třetí na cestě, máma žila s mým nevlastním otcem a bratrem v 2kk, takže se to nedalo. K tomu mi po ex manželovi ještě zbyly nějaké dluhy a honili mě exekutoři. Takže přišlo na to teda, že budeme hledat nějaký azylový dům, což bylo tehdy teda strašně těžké, protože ten rok začínal covid, byl to přelom roku 2019 a 2020. Všude byly strašné čekací doby, všude bylo narváno. Já jsem se bála, že budeme muset jít někam daleko od mojí mámy, protože se mi stala po rozvodu velkou oporou, pomáhala mi, všechno mi oběhat, a tak jsme si opravdu začali zase po dlouhé době hodně rozumět. Nakonec se nám podařilo dostat do azylového domu poblíž bydliště mé mamky. Musely jsme mít papíry od doktora, že nemáme žádné nemoci, že mám očkování a takové věci. Záleželo na rozhodnutí paní ředitelky, která nám oznámila, že nás berou.“*

Renata popisuje byt, který dostala a nastiňuje režim v azylovém domě. *„Dostala jsem byt pro sebe pro dvě děti s tím, že teda třetí jsem čekala. Tak jsem dostala jednopokojový byt, mělo to asi okolo 40 m s kuchyňským koutem, chodbou s vlastní koupelnou. Na tom patře byly čtyři byty a byly dvě patra. Nájem jsem platila 9900 korun. Jediné, s čím jsem nepočítala a nevím teda, jestli to tak mají i jiné azylové domy, ale v tom našem fungoval program pro mámy, každý den se tam muselo něco dodržovat. A jedno z toho byl úklid domu no. Budova dvoupatrová, v přízemí jsou kanceláře, sociálních pracovníků, společná jídelna a kancelář paní ředitelky. Společný dvorek a velká zahrada, tam měli děti hřiště a altán.“*

Každá ta maminka měla vlastně na týden jakoby svůj rajón. Jedna uklízela schody, druhá vytírala chodbu a já nevím, třetí hrabala listí a takhle tak se to muselo plnit.“

Podle Renatiny výpovědi byly v azylovém domě k dispozici různé aktivity a programy včetně povinných sezení s psycholožkou. I když byly některé činnosti dle Renaty zbytečné, ocenila podporu, které se jí v azylovém domě dostalo. Renata také zdůrazňuje pocit nadbytečné kontroly sociálními pracovníky. „*Také tu byly různé formy sezení. V pondělí to byl nějaký program pro děti, nějaké vyrábění, kreslení. V pondělí nebo úterý jsme měli povinné sezení s psycholožkou, to byla skvělá paní psycholožka a létala jako lesní víla a s námi probírala různá témata o upnutí na toho partnera, domácí násilí i drogy. Byly tam holky, které byly závislé; byly tam hodně Romky; byly tam holky, které měly partnera ve výkonu trestu; holky, který si samy prošly dětským domovem a různými ústavy. To složení tam bylo jako fakt pestré. Ve středu jsme měly my mamky povinné sezení, kde jsme musely něco vyrábět, tak jako kraviny úplně, jsme tam lepily vystřihovánky a ve čtvrtek nebo ve středu ještě byl vždycky kurz pečení. Jedna sociální pracovnice vždycky vybrala jako jednu až dvě mamky a učila je péct a vždycky se peklo pro celý azylový dům. Ve čtvrtek zase byly vybrány dvě mamky na celé dopoledne, zas další sociální pracovníci vařily a vařilo se pro celý azylový dům, pro všechny ty sociální pracovnice, pro paní ředitelku a všichni jsme tam seděli u jednoho obědu společně jak blbci. Holky mi teda řekly, že pro mě to je na krátkou dobu, že já se takové věci jako je vaření, uklízení, nakupování a tak dále nemusím učit, protože mám dobré základy z rodiny, což tam každá holka neměla. Víkendy byly volné, ale když jsme někam chtěli odjet, tak jsme to museli nahlásit. Na jednu stranu mi strašně vadilo, že jsem si tam přišla jak za trest ve vězení. Já jsem tam šla z vlastního přesvědčení, že s těmi dětma nemám kam jít, že potřebuji pomoc a dostalo se mi pomoci od úžasný sociální pracovnice, která tam byla a tuším možná ještě je. Pomohla mi s hmotnou nouzí, doplatkem na bydlení, vybrat pro dceru školku. Ale strašně mi vadilo, že jsem musela každý krok někomu hlásit. Byla jsem dospělá máma dvou dětí a musela jsem se ptát, zda s dětmi mohu jít ven. Přišla jsem si občas jako nesvéprávná. Na druhou stranu jsem se tam seznámila s několika holkami, se dvěma jsem neustále v kontaktu. Azylový dům mi taky hodně otevřel oči, protože jsem si tehdy myslela, že jsem na tom strašně špatně, ale pak jsem pochopila, že jsou i lidi, kteří jsou na tom mnohem hůř. Naučilo mě to si vážit maličností, hlavně zdraví dětí, protože na zbytku nesejde. Naučilo mě to, že si opravdu jako z ničeho asi nesejdu jen tak na zadek, ale vždycky se postavím na nohy a zase odrazím, protože jít musím.“*

Renata popisuje, jak bylo v azylovém domě zacházeno s penězi klientů. I když tento systém působí možná omezujícím dojmem, Renata říká, že jí umožnil našetřit si na „odchod“

z azylového domu. „*Takhle jsme si prošly přes půl roku, skoro třičtvrtě roku azylem. Během toho pobytu, to fungovalo jako úschova. Zaplatil se nájem a když to řeknu blbě, tak oni vám jako zbytek peněz vzali. Měli přehled o tom, kolik teda od toho státu nebo od otce dostáváte a že vám stačí třeba na měsíc pět tisíc korun a zbytek vám prostě vzali a schovali to k nim do trezoru s tím, že takhle se vlastně šetřilo například i na stěhování, na kauce a kdyby prostě došlo teda k nějakým nenadálým výdajům. Na jednu stranu to chápu, protože si myslím, že spousta těch holek by s jejich finanční gramotností na třeba tu kauci v životě neušetřila. Byly tam holky, který fakt hulily první ligu, takže půlku mateřský propálily v trafice a pak si šly koupit nový telefon, šly si koupit nové hadry a za tři dny řešily, že nemají na plíny. Přišla jsem si taky jako omezovaná, ale vím, že díky tomu se mi podařilo našetřit na ten start. Mezitím se teda narodila moje třetí dcera, kde jsme vlastně tři měsíce na to v tom azylu ještě zůstaly. Potom začalo kolečko hledání bytů, což teda pro mě bylo taky dost frustrující, protože paní ředitelka řekne kolikátého končí nájemní smlouva, něco si najdi a musíš odejít. Jako samozřejmě se snaží hledat byty, ale je to 50 na 50. Tehdy k tomu byla právě ještě doba covidu a když jsem někde řekla, že jsem máma s třemi dětmi a prošla jsem si azylovým domem, tak se ke mně každý díval jak na nakažlivou nemoc a dal od toho ruce pryč.“*

Současnost

Renata se z azylového domu odstěhovala do garsonky, díky tipu od ředitelky z azylového domu, kde předtím pobývala. Během tohoto období se seznámila s mužem na seznamovací aplikaci, s nímž se později dali dohromady. Navzdory jejímu štěstí se však dozvěděla o dalším neplánovaném těhotenství, což v ní vyvolalo obavy. „*Strašně se mi na něm líbilo, že projevoval zájem o mé dcery, tu nejmladší bral jako svou vlastní. Došlo to tak daleko, že jsme si od toho majitele pronajali větší byt 2+1, začali jsme společně žít. Po nějaké době jsem však zjistila, že jsem opět těhotná. To už jsem ale byla hodně nešťastná, protože jsem si říkala, že asi není v mých psychických silách a vůbec jako finančních možnostech uživit čtyři děti a dopřát jim v dnešní době všechno. Už po Nikolce mi doktoři říkali, že žádné děti přirozenou cestou mít nebudu, takže ochranu jsme řešili příležitostně, přiznám se. Myslím si, že už jako ty tři děti jsou v dnešní době fakt jako velký luxus na to, aby z nich něco bylo a nechci, aby holky žily tak jako jsem žila já, chci se jim opravdu věnovat, možná jim tím občas i lezu na nervy.“*

Renatu taky trápí stigma a předsudky, kterým je vystavena kvůli své sociální situaci jako samostatná matka se čtyřmi dětmi. „*Štve mě, že nás hodně lidí kastuje, že jsme sociálně slabší, protože jsem teďka zase samomáma, co má čtyři děti a nikdo nevidí, že dělám z domova a podobně, abych zaopatřila své děti. Samozřejmě беру příspěvek na bydlení*

a příspěvek na děti a na alimenty čekám jak na boží smilování, ale já se snažím, jak mohu a každý na nás kouká jak na socky. Nechci, aby moje děti v tomto škatulkování vyrostly. Chci, aby chodily čisté, upravené, vychované.“

Dcery Renaty mají nyní 10, 7 a 4 roky. Renata je s bývalým manželem v kontaktu pouze kvůli nim, protože se jí nelíbí jeho přístup k dětem. Svým dětem se snaží zajistit vše, co je v jejích silách. *„Dvě nejstarší dcery si jednou za čas ex manžela vezme na víkend, kde si je vždy kupuje, to jsou samé restaurace, McDonald's a dárečky. Ale to, že neplatí alimenty a ostatní věci, to mu je jedno. Nejmladší dcera chodí do školky, každá z dcer má kroužek, jenom teda jeden, protože víc v mých silách opravdu finančně není a mají kde bydlet, mají co jíst, někdy to je teda opravdu takové, že vyjdu sotva z výplaty do výplaty.“*

Renata dále líčí složitou situaci, která vznikla v důsledku nemoci její matky a obtíží spojených se současným partnerstvím. *„Moje mamka onemocněla rakovinou ledvin, tak jsem u ní trávila hodně času, protože to s ní bylo hodně špatné, a i s novým partnerem. Tvrdil, že dostal výpověď v práci, ale potom jsem se dozvěděla, že se potýkal s šikanou na pracovišti. Partner je taky z rozvedeného manželství, taky si prošel domácím násilím, teda jeho tatínek ubližovali jeho sestře a mamce. Jeho mamka skončila právě na léčení v blázinci a jeho ségru měla péči babička. Takže se jako dospělý chlap nechal šikanovat na pracovišti a radši tam nechodil, samozřejmě mu tím vznikly dluhy a on to řešil tak, že mě do toho nechtěl zatahovat, omluvil se, sbalil se a odešel...“*

Renata se na závěr zmiňuje taky o náročné situaci, kterou prožívá v souvislosti s příspěvkem na bydlení. *„V bytě, kam jsme se nastěhovaly už teď žijeme skoro rok. Momentálně se potýkám pouze s problémem příspěvku na bydlení, nikdo nekomunikuje. Taky si musím dávat pozor na plnění všech povinností, protože jinak mám na krku hned OSPOD, ale zvládat se to dá. Všechno, čím jsme si prošly, náš naučilo skromnosti a síle, nic už nás nerozhodí. Vnímám, že hodně problémů, co se týče pomoci od státu a dávek atd. se vyskytlo po začátku války na Ukrajině.“*

Budoucnost

Renata vyjadřuje touhu po finanční nezávislosti. *„Přeji si finanční nezávislost. Vybudovat si kariéru. Od nového roku bych měla mít lepší pracovní smlouvu i s více penězi. Hlavně nechci být závislá na státu.“*

Taky si přeje dobře vychovat své dcery. *„Přeji si vychovat z holek slušné lidi, za které se nebudu muset stydět, a které se nebudou muset stydět za svou mámu.“*

I když momentálně ztratila důvěru, nebojí se možnosti budoucího vztahu. Zároveň však prožívá strach z osamělosti. *„I když jsem momentálně zanevřela na muže, určitě bych se*

nebránila do budoucna nějakému vztahu, protože mě děsí představa, že jsem máma čtyř dětí, což není úplně lákavá nabídka a čtyři děti pro cizího chlapa jsou velký strašák. Takže už nemám růžové brýle ohledně seznamování a vím, že to nebude jen tak. Hodně na to vliv má i zpřetrhání vazeb s rodinou a s ex manželem, jediný, s kým jsem v kontaktu je vlastně otec nejmladší dcery. Bojím se toho, že budu sama.“

Synopsis příběhu Renaty

Renata reflektuje své dětství a komplikovaný vztah s matkou, který začíná chápat až po její smrti. S postupem času prožívá Renata různé fáze života, které jsou poznamenány rozvratem rodiny, domácím násilím a finančními obtížemi. Po rozchodu s manželem se ocitá v azylovém domě. Po pobytu v azylovém domě si postupně hledá cestu zpět na vlastní nohy, ale stále bojuje s předsudky a stigmatem spojeným se svou sociální situací. I přes všechny obtíže a traumata se snaží zajistit svým dětem lepší budoucnost a překonat překážky, které jí život přináší.

5.1.4 Příběh čtvrtý: Alena

Alena je čtyřiceti tříletá matka samoživitelka. Má jednoho vlastního sourozence a dva nevlastní. V azylovém domě se již nenachází. Alena žije se 4 dětmi.

Dětství

Alena vzpomíná na dětství s nechutí. *„Dětství moc dobré nebylo, protože já jsem rozvedené rodiny, máma si vzala někoho jiného, s kým měla dvě děti, takže upřednostňovala je přede mnou a před bratrem. Zakazovala nám se stýkat s naším biologickým otcem, se kterým jsme se našli až po pětadvaceti letech a konečně si vše vyříkali, bohužel jsem si ho moc neužila, protože letos v květnu umřel. Takže to dětství opravdu nebylo nic moc.“*

V současnosti si i dokonce zpětně uvědomuje události, které ji v jejím útlém věku nedocházely. *„Postupem času si až teď uvědomuji, že například se můj strýc vyspal s mou matkou a já, jak jsem byla malá, byly mi asi čtyři roky, jsem to nevědomky plácla tátovi.“*

Setkává se i s traumatem v podání fyzického násilí, vybavuje si, že ve svém dětství měla několik nevlastních otců, se kterými matka měla další sourozence. Alena pociťuje, že se jejím sourozencům dostávalo mnohem více pozornosti, než jí a jejímu vlastnímu bratrovi. *„Doma jsem byla svědkem domácího násilí, táta mámu hodně mlátil. Pak jsme se často cestovali, protože jsme před otcem utíkali. Nejdřív jsme utekli k jednomu pánovi, pak zase k jinému a pak mámě i nějaká paní z vlaku dohodila manžela, se kterým se spolu vzali.“*

Potom začali všichni společně žít dohromady já, bratr, matka, její manžel a jeho dvě děti. Jak už jsem zmínila, dětství bylo otřesné, protože matka uznávala jenom děti, které měla s tímto novým manželem a já s bratrem jsem šli bokem.“ Jelikož se Alena doma necítila dobře, tak utekla bydlet ke své tchýni.

Školní léta

Na období svých školních let Alena vzpomíná ve špatném duchu. Ve škole se jí nedařilo jak v prospěchu, tak ani v navázání kontaktu se spolužáky. Školu však díky své tchýni úspěšně dokončila. *„Ve škole jsem často propadala, měla jsem pětky, díky čemuž jsem nakonec skončila na zvláštní škole. Naštěstí díky přísnému přístupu mé tchýně jsem školu úspěšně dokončila a jsem vyučená. Spolužáci ve škole mě nikdy nepřijali, protože jsme se často stěhovali, tak se neustále měnil ten okruh a bylo to náročné. A i když jsme se usídlili na jednom místě, tak mě stejně nebrali a byla jsem hodně na okraji.“*

Se svou tchýní Alena zpočátku vycházela tak dobře, že s ní dokonce začala žít. Bohužel se dobré vztahy zpretrhaly v momentě, kdy byla Alena vystavena domácímu násilí právě od zmiňované tchýně. *„V šestnácti jsem od rodiny utekla k mé tchýni nebo spíš bývalé tchýni, která už nežije. Ta mě v životě hrozně moc naučila. Naučila mě vařit, uklízet, úplně všechno mě naučila, díky ní umím to, co umím. Problém byl, že později se tam taky začalo projevovat domácí násilí, ale to už tchýně teda vykonávala na mně. Později se přidal i můj tehdejší bývalý manžel. Ale to nebyli jen oni dva, uhodila mě i švagrová, švagr, kromě dvou osob mě v té domácnosti napadli úplně všichni.“*

Dospělost

Po dokončení školy nastupuje Alena do práce do doby, než otěhotněla. Po porodu žije celá její rodina i s tchýní dohromady. *„Po ukončení školy jsem musela okamžitě do práce, protože tchýně byla pes. Školu jsem ukončila v červnu, hnedka prvního července jsem byla na úřadě práce a poté si našla práci, kde jsem pracovala zhruba dva až tři roky, než jsem ve dvaceti dvou letech otěhotněla. Po porodu jsme já, manžel, naše dítě, tchýně a jeho bratr žili všichni společně v rodinném domě.“*

Ve společném životě však začínají vznikat spory. Vyvrcholily natolik, že se Alena obrací na OSPOD pro pomoc. *„Když byly dceři tři roky, tak po ní manžel hodil stůl a chtěl na ni shodit i skříň. On byl nemocný na hlavu, ale to jsem tehdy nevěděla. Takže jsem potom šla, řekla jsem mu, že už toho mám dost, tchýně mi totiž zakázala přístup k vodě, ke koupání, nesměla jsem vůbec nic se svou dcerou [zvýšeným tónem hlasu]. Kvůli hádkám a problémům v rodině jsem si chtěla zařídit obecní byt, ale když jsem o něj šla zažádat, bylo už moc pozdě a žádný*

nebyl k dispozici. Jelikož už jsem to nedokázala v domácnosti plné násilí zvládnout, obrátila jsem se na OSPOD, který mi zařídil pobyt v azylovém domě.“

Život v azylovém domě

V této části Alena prvně popisuje svůj nástup do azylového domu. *„Prvně si pamatuji, že mě pracovníci naložili do auta a nevěděla jsem kam jedu, totiž člověk zjistí až na místě, kam bude umístěn. V azylovém domě jsem naprosto změnila identitu, protože mě rodina neustále hledala a vydala i celostátní pátrání. Já jsem je pak kontaktovala, že si nepřeji, aby mě kontaktovali či navštěvovali. Jelikož však věděli, pro kterou firmu jsem pracovala, tak i tu si na všech pobočkách obvolali. Takže to byl masakr. V období pobytů na azylových domech jsem si našla dalšího přítele, to byl psychopat. Mám s ním své druhé, třetí a čtvrté dítě. Docházelo tam taky k psychickému i fyzickému násilí. Byl to začarovaný kruh, protože jsem pořád odcházela a vracela se k němu. Mívala jsem i kontroly o půl čtvrté ráno od policie, protože volal na linku bezpečí, že já jsem v hospodě, že piju a děti jsou sami doma, což nebyla pravda.“*

Alena dohromady navštívila pět azylových domů. Podle její zkušenosti je každý azylový dům naprosto odlišný. *„První azylový dům je za mě jedno velké ne. V druhém azylovém domě to bylo padesát na padesát. Ve třetím azylovém domě se to dalo zvládnout. Ve čtvrtém azylovém domě to bylo nejlepší, kdybych mohla, tak tam zůstanu do teď. Nikdy na tento azylový dům nezapomenu. Byla jsem zde i nejdelší dobu přesně rok a čtvrt. V pátém azylovém domě to byla katastrofa. Byla jsem tam pět měsíců a stačilo a nikdy víc. I kdybych asi měla být pod mostem, tak tam budu raději než v tomto azylovém domě. První a pátý azylový dům mi připadal jak nějaký kriminál. Nepřeji nikomu, aby něco takového zažil. Velký problém byl v nedostatečném zajištění prostor. Tyto domy měly jednu společnou kuchyň, kterou jsme mohly užívat pouze v jasně stanovené hodiny, jinak nám ji pracovníci například mezi 13.00-16.30 zamykali. Jednu jedinou místnost, kde máte přístup si udělat čaj, kávu, ohřát dětem jídlo a ani když si člověk požádá, tak neuspěje. Bylo to strašné, protože na pokojích jsme nesměli mít ani konev, protože každý spotřebič musí nejprve projít revizí, a to taky nebylo tak jednoduché zařídit. Pro srovnání jiné domy mají například kuchyň i v každém pokoji, alespoň nějakou menší. Jednu kuchyňku zároveň využívalo třeba 6 osob, což bylo dost náročné. Ještě jsem se setkala i s maminkami, které si jdou a berou i to, co není jejich. Ne jednou se mi stalo, že mi zmizelo jídlo z lednice.“*

Alena zmiňuje i svou zkušenost s pracovníky azylových domů. *„Co se týče pracovníků, tak jsem se potkala s pár super lidmi a zbytek se mi nezamlouval. Dělají si o vás zápisy, co jste*

dělala, kde jste byla, v kolik jste přišla, jestli děti na chodbě běhají anebo ne a tak dál, prostě vás hodně kontrolují.“

Nakonec Alena vysvětluje, proč byla v tolika azylových domech. *„V azylových domech jsem bydlela s přestávkami, našla jsem si třeba jednou byt přes realitního makléře, ale nakonec z toho bytu vyšla na povrch ubytovna, kde jsem zůstat s dítětem nechtěla. V dalším bytě, kde se mi líbilo, tak tam byly zase štěnice, s čímž jsem se tedy i setkala v azylovém domě. Nemohla jsem si najít bydlení, kde bych byla spokojená. Po tom všem jsem si našla byt 3+1, ale majitelka byla nějaká divná, divoká.“*

Současnost

Alena si v současné době hledá nové bydlení. *„Nyní bydlím v bytě, kde jsem již čtyři a půl roku, ale dívám se po jiném, protože když byly děti malé tak se to ve 2+1 dalo zvládnout, ale teď už se potřebujeme přesunout do většího. Hledám byt už od července a jenom zmíním slovo děti, tak je problém. Najít byt v dnešní době je umění.“*

S žádným z otců v kontaktu není. *„S ani jedním otcem dětí nejsem v kontaktu a ani o to nestojím.“*

Momentálně se ocitá opět v nelehké situaci kvůli onemocnění svého dítěte. *„Momentálně nepracuji, jelikož dvě z mých dětí jsou autisti a jeden je hodně nemocný. Měl mít zákrok se zuby a zjistilo se, že má problémy s játry. Nicméně doktoři nemohou přijít na to, co přesně mu je, diskutuje se i o možnosti, že má v těle parazita, tak jsem z toho teď hrozně nervózní.“*

Budoucnost

Alena si do budoucna přeje najít nové bydlení, a hlavně ať jsou její děti v pořádku. *„Přeji si najít větší byt. Musím se snažit o rozvoj řeči jednoho z mých autistických dětí, aby začal mluvit. Už se učíme znakovou řeč, pár znaků už umíme, ale musíme ještě pokročit. Určitě doufám, že moje nemocné dítě bude v pořádku a jeho nemoc překonáme. Chci, aby děti byly spokojené a pak budu spokojená i já.“*

Synopsis příběhu Aleny

Alena říká, že její dětství bylo poznamenáno rozvodem rodičů a novým partnerem matky, který preferoval své vlastní děti. Alena prožila domácí násilí a častá stěhování, což negativně ovlivnilo její školní výkon a sociální život. Po porodu a další zkušenosti s domácím násilím ze strany partnera se ocitla v azylovém domě. Alena dohromady navštívila pět azylových domů, vnímala zde nedostatky a obtíže v provozu. Nyní aktivně hledá nové bydlení a snaží se zlepšit situaci svých dětí, zatímco čelí onemocnění jednoho z nich. V budoucnu doufá, že najde ideální byt, a především si přeje, aby byly její děti v pořádku.

5.2 Kategoriálně-obsahová analýza

Druhým typem analýzy je kategoriálně-obsahová analýza, která je zaměřena na systematickou kategorizaci dat s cílem identifikovat vzorce, témata a významy. V rámci této bakalářské práce bude provedena podrobnější analýza životních etap informantek s cílem identifikovat konzistentní životní zkušenosti a opakující se vzorce.

5.2.1 Dětství

Všechny informantky vykazují podobný vzorec životních zkušeností, který naznačuje absenci šťastného a „ideálního“ dětství. Každá z nich se setkala s různými formami obtíží a nepříznivými podmínkami, často spojenými s nefunkčním rodinným prostředím. Ta charakterizovala nepřítomnost jednoho nebo obou biologických rodičů, časté změny v rodinné dynamice v důsledku rozvodů a nových partnerství, a následné preferenci nových sourozenců. Docházelo i k vystavení různým formám domácího násilí, což mělo značný dopad na psychické i fyzické zdraví informantek v průběhu jejich dětství. Tyto rané životní zkušenosti ovlivnily jejich následný vývoj a adaptaci ve společnosti, ačkoli každá z nich prošla individuálním procesem zpracování těchto traumatických událostí.

K dosažení lepší přehlednosti a detailního porozumění specifik jednotlivých informantek budou informace systematicky zaznamenány a uspořádány v tabulce.

Tabulka 2 Analýza dětství (vlastní zpracování)

Dětství	Specifika
Josefa	Bez vzpomínek – pravděpodobné vytěsnění z důvodu prožití traumatu
Andrea	Šikana, finanční obtíže rodiny, zásah OSPODU
Renata	Hazardní hry u otce
Alena	Nevěra u rodičů, nedostatek péče

Přestože má každá z informantek své specifické zkušenosti z dětství, celková analýza naznačuje, že žádná z nich nevyrostala v prostředí, které by splňovalo kritéria plně funkční rodiny. Jednotlivé životní příběhy odhalují různé formy rodinných dysfunkcí, které měly vliv na formování identity a zkušeností informantek.

5.2.2 Školní léta

Všechny čtyři příběhy popisují peripetie žen, které zažily obtížné situace ve svých školních letech a následně se dostaly do problematických vztahů nebo prostředí. V každém z příběhů se objevují rodinné konflikty, trauma a situace, které měly vliv na psychické zdraví informantek. Všechny informanty zažily problémy ve škole a sociální izolaci. Mnohdy se jim nedařilo dosahovat dobrých výsledků ve škole a měly obtíže s navazováním přátelství se spolužáky. Informantky se v průběhů svých příběhů potýkají s hledáním vlastní identity a autonomie. Často bojují o svou nezávislost a snaží se vymanit z napjatých vztahů prostředí.

Tabulka 3 Analýza školních let (vlastní zpracování)

Školní léta	Specifika
Josefa	Sexuální násilí, nátlak ze strany rodiny, incest v rodině, ztráta autonomie, konformita
Andrea	Školní neúspěchy, sociální vyloučení, brzké těhotenství (17), smyšlená diagnóza paranoidní schizofrenie, ztráta autonomie, konformita
Renata	Přizpůsobování se nové rodinné dynamice (rebelie, bojkot školy), rezignace, ztráta autonomie, konformita
Alena	Školní neúspěchy, izolace od primárního rodinného prostředí, domácí násilí

Celkově příběhy poukazují na to, jak je důležitá podpora rodiny, přátel a profesionálů při zvládnání krizí a překonávání obtíží. Je důležité, aby bylo školní prostředí inkluzivní, a podporovalo všechny žáky bez ohledu na jejich socioekonomický status. To by mělo zahrnovat podporu žáků, kteří mají ve školním prostředí obtíže, a to zejména prevencí šikany. Rodinné prostředí by taktéž mělo být podporující a bezpečné. Rodiny by měly mít dostatečný přístup k pomoci a zdrojům, aby bylo možné vytvářet zdravé a bezpečné prostředí pro její členy. V další řadě by neměla být opomenuta ani prevence sociálního vyloučení a izolace mladých lidí.

5.2.3 Dospělost

V každém z příběhů se znovu objevují rodinné problémy, nejčastěji se jedná o problémy s partnerem, rodiči nebo jinými členy rodiny. Ve spojitosti s rodinnými problémy se rovněž znovu vyskytuje problém domácího násilí. Všechny informantky se potýkají s finančními problémy, jako jsou například dluhy, nedostatečný příjem nebo ztráta finanční stability kvůli problematickým vztahům. V každém z příběhů se informantky nakonec obrací na nějakou formu pomoci, ať už sociální služby, přátelé nebo jiné podpůrné prostředky, aby se vymanily z obtížné situace.

Tabulka 4 Analýza dospělosti (vlastní zpracování)

Dospělost	Specifika
Josefa	Sexuální nátlak, finanční nestabilita (dluhy), pracovní neúspěchy, manipulace a nedůvěra v partnerském vztahu
Andrea	Odebrání dětí, suicidální myšlenky, násilný vztah s partnerem, závislost partnera, hospitalizace na psychiatrii, boj o zpětné získání dětí a ochrana poslední dcery
Renata	Nevěra a fyzické napadání v partnerském vztahu, finanční nestabilita, konflikty v péči o děti s ex manželem
Alena	Finanční nestabilita, domácí násilí, narůstající rodinné problémy

Problematika v těchto příbězích odráží širokou škálu sociálních, emocionálních a finančních výzev, kterým mohou lidé v životě čelit. Rodinné problémy, násilí a konflikty, finanční tíseň a zneužívání mají negativní vliv na životní kvalitu a pohodu jedinců. Příběhy zdůrazňují důležitost poskytování podpory a pomoci lidem, kteří se nacházejí v obtížných životních situacích. Pomoc může být poskytována prostřednictvím sociálních služeb, terapie anebo podpory blízkým okolím jedince. Cílem je, aby se jednotlivci na své cestě životem neztratili, ale naopak hledali možnosti pro obnovu harmonického života a tím zlepšili i jeho kvalitu.

5.2.4 Život v azylovém domě

Josefa se přestěhovala do azylového domu především kvůli domácímu násilí od jejího tehdejšího partnera. Za svůj život pobývala pouze v jednom azylovém domě. Azylový dům vyhodnocuje jako užitečnou, ale náročnou zkušenost.

Andrea se zmiňuje o psychickém a fyzickém týrání ze strany manžela, které ji donutilo hledat útočiště jinde. Momentálně se nachází ve třetím azylovém domě. Vypráví o problematických podmínkách v azylových domech, hlavně v oblasti stravy a materiálního zabezpečení. Své zkušenosti s azylovými domy shrnuje jako negativní, a to hlavně z důvodu nedostatku individuální podpory a neustálému pocitu kontroly.

Renata vyhledala azylový dům z důvodu nedostatku místa v matčině bytě a finančních problémů. Renata byla pouze v jednom azylovém domě, ve kterém už v současnosti nežije. Renata tuto zkušenost vnímá jako náročnou, ale zároveň jako užitečnou a obohacující. V azylovém domě se cítila občas frustrovaně z neustálého pocitu kontroly, ale zároveň ocenila podporu, které se jí dostalo od sociálních pracovníků. Byla to pro ni lekce, která jí pomohla porozumět sobě samé a zlepšit finanční gramotnost.

Alena se přestěhovala do azylového domu, protože se potřebovala ukrýt před její rodinou a později i psychopatických parterem. Dohromady navštívila pět azylových domů. Aleniny pocity jsou velmi smíšené. Kritizuje především nedostatečné zajištění prostor azylových domů a nadbytečnou kontrolu sociálními pracovníky. Na druhou stranu ocenila některé z azylových domů za jejich schopnost poskytnout bezpečné prostředí a oporu, dokonce vyslovila i uznání pracovníkům, kteří jí v těchto obtížných chvílích velmi pomohli.

Tabulka 5 Analýza života v azylovém domě (vlastní zpracování)

Život v azylovém domě	Specifika
Josefa	1 azylový dům, spíše pozitivní hodnocení
Andrea	3 azylové domy, spíše negativní hodnocení
Renata	1 azylový dům, spíše pozitivní hodnocení
Alena	5 azylových domů, smíšené hodnocení

5.2.5 Současnost

V současné době se v azylovém domě nachází pouze Andrea, ostatní informantky si našly podnájem mimo toto zařízení. Bohužel i přes tento krok jejich každodenní život zůstává nadále poněkud komplikovaný, neboť se stále potýkají s řadou výzev a nepříjemností.

Josefín příběh osvětluje obtížnou situaci matky samoživitelky, která se snaží sobě a svým dětem zajistit střechu nad hlavou a základní životní potřeby. I přes to, že Josefa snížila své

výdaje spojené s bydlením díky sdílení bytu s další osobou, je pro ni těžké se uživit vzhledem k rostoucím nákladům na život. Příběh reflektuje potíže, se kterými se mnoho chudých rodin potýká a taky upozorňuje na nedostatek finanční podpory pro lidi v této situaci.

Andrea ve svém příběhu popisuje složitý rozvod a nedostatek zájmu otce v péči o děti. Zároveň poukazuje na to, jak mohou předsudky a špatná komunikace v rodině vést k nedorozumění a ztrátě důvěry mezi rodiči a dětmi.

Renatin příběh ilustruje boj matky samoživitelky se sociálními a finančními problémy, a to včetně stigmatizace, se kterou se potýká kvůli své situaci. Kromě toho Renata zmiňuje své komplikované rodinné vztahy a problémy spojené s onemocněním její matky.

Příběh Aleny zdůrazňuje výzvy spojené s hledáním vhodného bydlení pro svou rodinu. Alena v současnosti čelí velkému stresu, kvůli náročné výchově dětí a taky onemocnění jednoho z nich. Příběh poukazuje na potřebu podpory rodiny, kde se nachází členové s postižením a na nutnost zlepšení dostupnosti a kvality zdravotní péče.

5.2.6 Budoucnost

Příběhy všech matek samoživitelek sdílejí především touhu po lepším životě pro sebe a své rodiny. V každém příběhu se informantky snaží překonat nejrůznější obtíže a dosáhnout svých cílů, ať už se jedná o finanční stabilitu, rodinnou harmonii nebo osobní uzdravení. Informantky se nevzdávají a aktivně hledají způsoby, jak zlepšit svou situaci. V každém příběhu taktéž zaznívá touha po lásce, podpoře a porozumění ze strany budoucího partnera nebo rodiny. Informantky si přejí mít plnohodnotné rodiny a cítit se přijaty a respektovány.

Josefina touží po splacení dluhů a dosažení finanční nezávislosti. Také by si ráda našla nového partnera, se kterým by znovu utvořila úplnou rodinu. Jejím největším cílem je však uvést svůj život do pořádku a získat emocionální stabilitu.

Andrea si přeje život bez nemoci, aby mohla plnohodnotně žít se svými dětmi. Největší radost by pro ni byla být se svými všemi dětmi pohromadě. Muž pro ni podle jejich slov není v žádném případě tak důležitý, jako jsou pro ni její děti.

Renata sní o finanční nezávislosti a kariéře. Chce dobře vychovat své děti a být pro ně oporou. I když momentálně ztratila důvěru v muže, nebojí se budoucího vztahu. V současnosti pociťuje strach z osamělosti.

Alena usiluje o nalezení nového bydlení a chce zajistit, aby se její děti měly dobře. Jejím hlavním cílem je pomoci svému autistickému dítěti s rozvojem řeči a překonat jeho nemoc, aby mohlo vést plnohodnotný život.

5.3 Kategoriálně-formální analýza

Josefa

Josefa přistupuje k vyprávění svého příběhu s otevřeností a bez zábran, což naznačuje její ochotu sdílet své zkušenosti bez zdráhání nebo strachu z odsouzení. Častý smích během vyprávění může být interpretován jako způsob, jak se vyrovnává se svou minulostí. Možná jako obranný mechanismus, jak ulevit od tíhy svých zkušeností. Josefino uvědomování si věcí z minulosti naznačuje proces sebepoznání a může být důležitým krokem v procesu uzdravení a osobního růstu. Její smíření se svým osudem a špatnými zážitky z minulosti ukazuje na její schopnost akceptovat svou minulost a nepovažovat ji za překážku pro budoucnost.

Andrea

Andrea při vyprávění svého příběhu projevuje různé emoce. Hlasité vydechování mezi slovy a chvíle ticha v průběhu vět naznačují, že se jí o minulosti nemluví snadno. Prvky mohou signalizovat emocionální napětí a obtíže při vyprávění o svých zkušenostech. Nejistý, kuňkavý hlas a dojem, že je na pokraji slz, ukazují na její zranitelnost a možná i na bolest spojenou se špatnými vzpomínkami. Sarkastický smích může být obranným mechanismem, kterým se snaží zvládnout nepříjemné pocity nebo snížit napětí vyvolané vzpomínkami na minulost.

Renata

Renata mluví o své minulosti velmi otevřeně a přímo. Výklad byl souvislý a plynulý, což ukazuje na její schopnost třídit své myšlenky a pocity. Renata se sem tam pousmála, ale jinak zvlášť nevykazovala specifické emoce. Její postoj může naznačovat, že se snaží své emoce udržet pod kontrolou. Jedinou výjimkou byl moment, kdy mluvila o své zkušenosti s násilím od ex manžela. Bylo zřejmé, že se jí o tom nemluví lehce, zněla, jako by se jí chtělo plakat. Pravděpodobně je s touto zkušeností spojena hluboká emocionální bolest. Renata si po celou dobu uvědomovala své jednání. V současnosti ji nejvíce trápí stigmatizace ze strany společnosti. Renata však k situaci přistupuje s nadhledem a nevzdává se.

Alena

Alena často měnila tempo řeči. Ze začátku mluvila velmi rychle a občas se zakoktávala na počátku slov. To může naznačovat nervozitu nebo touhu rychle se dostat přes obtížné části svého příběhu. Od úseku vyprávění o azylových domech bylo tempo mírnější. Pravděpodobně se cítila komfortněji a tuto část svého příběhu považovala za méně náročnou. V porovnání s ostatními informantkami bylo Alenino vyprávění nejméně samostatné, respektive často musela být pobízena k pokračování. Možná se jí o své minulosti mluvilo těžko, nebo měla obavy z toho, jak budou její zkušenosti přijaty. Při vyprávění nebyly zaznamenány specifické emoce. Alena se asi snažila udržet své emoce pod kontrolou.

6 SHRNU TÍ VÝZKUMU

V rámci výzkumu byla provedena detailní analýza životních příběhů matek samoživitelek, která odhalila komplexní síť problémů, které tyto ženy během svého života provázely. Problémy klientek azylového domu započaly již v průběhu jejich raného dětství, mnohé z nich vyrůstaly v nefunkčních rodinách, kde byly svědky nebo oběťmi domácího násilí. Jejich traumata vedla k řadě psychologických problémů, které se projevovaly v dospělosti. Chudoba je dalším významným faktorem, který ovlivnil životy samoživitelek. Finanční tíseň byla zapříčiněna neúspěchem ve vzdělání nebo zaměstnání. Často pak zhoršena rozvodem nebo rozchodem s partnerem, což vedlo k dalšímu finančnímu a emocionálnímu zatížení. Matky samoživitelky se setkaly s předsudky a stigmatizací ze strany společnosti, která často hodnotí jedince na základě jejich rodinného stavu nebo socioekonomické pozice. Stigmata měla negativní dopad na sebevědomí matek samoživitelek. V důsledku těchto problémů se matky samoživitelky ocitají v akutní krizové situaci, která je donutí vyhledat pomoc. Obrátily se proto na službu azylových domů. Trendy identifikované v tomto výzkumu poukazují na potřebu hlubšího porozumění specifickým výzvám, s nimiž se matky samoživitelky potýkají. Zdůrazňují také význam cílené podpory a intervencí, které by mohly předcházet takovým krizím a pomoci těmto ženám vybudovat stabilnější a šťastnější budoucnost pro sebe a své děti.

6.1 Životní cesta matek samoživitelek

Cesta života matek samoživitelek byla často poznamenána komplikacemi už od jejich nejranějších let. Tyto ženy se od dětství potýkaly s řadou rodinných problémů, včetně vážných případů domácího násilí. Ve školním prostředí se často setkaly s neúspěchem a bojovaly s podprůměrnými výsledky. Nedostatek pozitivních vztahů jak s vrstevníky, tak s rodinou vedly k pocitu izolace. Celkově lze říci, že jim v mládí chyběla adekvátní sociální podpora. V dospělosti se problémy promítly do oblasti zaměstnání, kde mnohé z nich nenašly stabilní práci. V osobním životě se setkávaly s nefunkčními vztahy, které jim často způsobovaly další nepříjemnosti, jako je například zadlužení. Těhotenství, které by mohlo být považováno za radostnou událost, pro ně představovalo další komplikaci v již tak složité životní situaci, což je vedlo k vyhledání pomoci. Azylové domy jim poskytly nezbytnou podporu a útočiště, které jim umožnilo překonat tuto nepříznivou fázi. Tři z těchto žen se úspěšně dostaly z krize. Nyní se snaží znovu postavit na nohy ve svém vlastním domově a zajistit svým dětem lepší budoucnost. Jedna z matek je stále v azylovém domě, ale intenzivně pracuje na tom, aby se mohla vrátit do běžného života.

6.2 Významné momenty v životě matek samoživitelek

Dětství

Všechny informantky zažily problémy spojené s nefunkčním rodinným prostředím, jako je nepřítomnost jednoho z biologických rodičů, rodinné konflikty. Takové zkušenosti měly vliv na jejich psychické a fyzické zdraví a ovlivnily jejich další vývoj.

- **Josefa:** Neschopnost vzpomenout si na dětství, pravděpodobně z důvodu traumatických zkušeností.
- **Andrea:** Finanční potíže rodiny, zásah OSPODU, návštěva pedagogicko-psychologické poradny a následný odklad školní docházky.
- **Renata:** Svědectví domácího násilí, počátek hazardních her u otce, obnovení funkční rodiny (matka si našla nového partnera).
- **Alena:** Nový partner matky (upozadění Aleny a jejího bratra ve prospěch nevlastních sourozenců), svědectví domácího násilí, útěk k tchýni před rodinou.

Školní léta

Informantky se potýkaly s obtížemi ve škole, sociální izolací a dalšími rodinnými konflikty, které negativně ovlivnily jejich psychické zdraví a hledání identity.

- **Josefa:** Psychické trauma (pokus o sexuální styk ze strany nevlastního otce, sexuální vztah sestry s nevlastním otcem), manipulace od matky v otázkách vzdělání a sexuálního života Josefy, matčin vztah s bývalým přítelem Josefiny sestry, odstěhování od rodičů.
- **Andrea:** Šikana, příchod do praktické školy, smyšlení psychického onemocnění, převzetí dítěte Andrey do péče její matky.
- **Renata:** Narození nevlastního bratra (cítila se odstrčená), bojkot školy, odstěhování od rodičů.
- **Alena:** Špatné školní výsledky a sociální izolace, úspěšné dokončení střední školy díky tchýni, domácí násilí ze strany tchýně.

Dospělost

Rodinné problémy pokračovaly i v dospělosti, často ve spojení s finančními problémy a domácím násilím. Informantky hledaly pomoc u sociální služby azylového domu pro matky s dětmi.

- **Josefa:** Sexuální nátlak a manipulace od partnera, první půjčka, konflikt v práci.
- **Andrea:** Odebrání dětí (opakovaně), pokus o sebevraždu, drogová závislost partnera, hospitalizace na psychiatrii.
- **Renata:** Manželovo odmítnutí dítěte, manželova nevěra, znovuzapojení ex manžela do rodinného života, fyzické napadení ze strany manžela, finanční problémy kvůli neplacení výživného.
- **Alena:** Finanční problémy, konflikty v rodině, obrácení se na OSPOD.

Život v azylovém domě

Pro informantky nebyl pobyt v azylových domech jednoduchý. Bylo to místo, kde ztratily svůj komfort a musely se přizpůsobovat zdejšími podmínkami. Pobyt v azylovém domě jim určitě dal mnoho zkušeností do života.

- **Josefa:** Navázání spolupráce s neziskovou organizací, pocit nerovnosti v poskytované podpoře.
- **Andrea:** Konflikty s ostatními obyvatelkami AD, žádosti o půjčky od ostatních klientek, pocit kontroly ze strany sociálních pracovníků.
- **Renata:** Konflikty s ostatními obyvatelkami azylového domu, našetření dostatku peněz pro opuštění AD díky pomoc sociálních pracovníků.
- **Alena:** Vztah s psychopatem během pobytu v AD, problémy s hledáním svého bydlení, smíšené zkušenosti se sociálními pracovníky v AD.

Současnost

Informantky se snaží o stabilizaci a zlepšení životních podmínek (spolubydlení, poradenství, zaměstnání).

Budoucnost

Informantky touží po lepším životě, plnohodnotných vztazích a kvalitním životě jejich dětí.

6.3 Osoby, které ovlivnily matky samoživitelky

Josefa:

- 1) Její sourozenci: V dětství měly s Josefou dobré vztahy. Trávili spolu hodně času, což posilovalo jejich rodinné pouto.
- 2) Nevlastní otec: Způsobil jí první psychické trauma ve věku devíti let. Jejich vztah měl hluboký dopad na rodinnou dynamiku a Josefino vnímání rodinných vztahů.
- 3) Matka: Na Josefu mělo významný dopad matčino rozhodnutí o přestěhování rodiny. Její podezřívavé chování, sexuální narážky a neshody s Josefou přidávaly do jejího života stres a napětí.
- 4) Učitelé: Na základní škole ji podporovali, což bylo v kontrastu s chováním jejich spolužáků. Jedinou výjimkou, kterou Josefa zmínila, byla paní učitelka, která ji nepodpořila v jejím rozhodnutí o střední škole.
- 5) První partner Josefy: Vztah s ním byl pro Josefou významný, ale zároveň přinesl komplikace kvůli jejímu negativnímu vztahu k fyzickému kontaktu, který byl ovlivněn matčíným tlakem.

- 6) Matčin mladý partner: Jeho vztah s matkou a dřívější vztah se sestrou Josefy byl pro Josefu zdrojem posměchu a společenské nevhodnosti.
- 7) Druhý partner Josefy: Jeho neschopnost akceptovat Josefino sexuální zdrženlivost vedla k rozpadu jejich vztahu a přispěla k dalším emocionálním a finančním problémům.
- 8) Šéf v restauraci: Konflikt s ním způsobil, že Josefa ztratila práci, což mělo dopad na její finanční situaci.
- 9) Kamarádka ze střední školy: Její odchod z bytu, který sdílely, způsobil Josefě finanční zátěž a nutnost najít si nové bydlení.
- 10) Nezisková organizace: Poskytla Josefe komplexní pomoc a podporu v době, kdy se stala obětí domácího násilí.
- 11) Spolubydlící: Pomáhá jí s financemi tím, že sdílí náklady na bydlení.
- 12) Sociální pracovnice: Poskytuje jí informace a radí jí ohledně finanční situace.
- 13) Podnikatelka: S ní má Josefa domluvený pohovor, který by mohl představovat nový začátek a pomoc s dluhy.

Andrea

- 1) Rodiče: Rozvod a finanční problémy, které vedly k nedostatku podpory a sociální izolaci.
- 2) Sestra: Kruté chování a šikana.
- 3) Spolužáci: Šikana a sociální vyloučení ve škole.
- 4) Psychiatrická léčba: Diagnóza a následná léčba, která ovlivnila její životní situaci.
- 5) Matka a sestra: Použití její psychiatrické diagnózy ve svůj prospěch.
- 6) Matčin přítel: Psychické a fyzické týrání.
- 7) Manžel: Rozvod kvůli jeho závislosti na pervitinu. Násilí ze strany manžela.
- 8) Psychiatrička: Zpochybňování jejího psychického stavu po porodu.
- 9) Ředitelka centra pro rodiny s dětmi: Poskytla finanční pomoc pro cestu a první dny v azylovém domě.

- 10) Sociální pracovnice v azylovém domě: Andrea popsala, že měla neustálý pocit kontroly ze strany sociální pracovnice.
- 11) Gynekoložka a ředitelka azylového domu: Zasáhly po porodu, když bylo ohroženo Andreino mateřství.
- 12) Klientky azylového domu: Žádaly od Andrei půjčky, což pro ni bylo zklamáním. Často způsobovaly Andrei finanční a psychické problémy.

Renata

- 1) Matka: Její vztah s matkou byl komplikovaný. Po smrti matky si uvědomuje, že jejich vztah nebyl ideální, ale matka se snažila dle svých možností. Také
- 2) poskytla Renatě podporu a útočiště v době, kdy to nejvíce potřebovala.
- 3) Biologický otec: Začal s hazardem, což mělo negativní dopad na rodinu. Byl iniciátorem domácího násilí, kdy Renatina matka málem přišla o život. V současnosti je s ním Renata v minimálním kontaktu a stále cítí hořkost z minulosti.
- 4) Babička a děda: Podle Renaty jí poskytovali bezpečné útočiště a lásku. Renata u nich vyhledávala podporu, kterou nedostávala dostatečně od rodičů.
- 5) Nevlastní otec: Přinesl do rodiny určitou stabilitu a naučil Renatu mnoha věcem, i když jeho výchova byla někdy tvrdá. Zasáhl v situaci, kdy byla Renata napadena svým ex manželem.
- 6) Nevlastní bratr: Jeho příchod způsobil zlom v Renatině pubertě, kdy se cítila ostrčená.
- 7) Ex manžel: Jeho odmítavý postoj k těhotenství vedl k rozchodu. Později se znovu zapojil do rodinného života, ale nakonec se jejich vztah s Renatou opět rozpadl kvůli nevěře. Později ani neplatil výživné na děti, což Renatě způsobilo finanční potíže.
- 8) Sociální pracovnice v azylovém domě: Poskytly jí podporu a pomohly s praktickými záležitostmi, jako je hmotná nouze a doplatek na bydlení.
- 9) Psycholožka: S ní měla Renata povinné sezení, kde probíraly různá témata, což Renata hodnotila pozitivně.
- 10) Klientky azylového domu: Přestože Renata některé aktivity v azylovém domě považovala za zbytečné, ocenila společnost a podporu ostatních žen, se kterými si vytvořila trvalé vztahy.

- 11) Ředitelka azylového domu: Poskytla jí tip na garsonku, což jí umožnilo opustit azylový dům a začít nový život.
- 12) Renatin nový partner : Jeho zájem o Renatiny dcery a ochota vytvořit s ní společný domov měly na Renatu pozitivní vliv. Naneštěstí se jejich vztah s Renatou po nějaké době taky rozpadl.

Alena

- 1) Matka: Upřednostňovala děti ze svého druhého manželství. Alena a její bratr byli matkou omezeni ve styku s biologickým otcem.
- 2) Nevlastní otec: Vykonával domácí násilí na Alenině matce.
- 3) Tchýně: Původně dobrý vztah s tchýní se zhoršil kvůli domácímu násilí, kterému tchýně Alenu vystavovala. Po ukončení školy Alena musela okamžitě nastoupit do práce kvůli přísnému přístupu tchýně.
- 4) Rodina: Alena byla vystavena domácímu násilí ze strany celé její rodiny (matka, nevlastní otec, tchýně, tchán, ex manžel atd.).
- 5) Ex manžel: Alena zažila domácí násilí ze strany ex manžela, které vyústilo v obrácení se na OSPOD a pobyt v azylovém domě.
- 6) Pracovníci OSPOD: Pomohli Aleně získat místo v azylovém domě, kde musela změnit identitu kvůli pátrání rodiny.
- 7) Alenin nový partner: V azylovém domě Alena našla nového partnera, který byl psychopat a od něhož zažila psychické i fyzické násilí.
- 8) Sociální pracovníci azylových domů: Alena má smíšené zkušenosti s pracovníky azylových domů, kde někteří byli podporující, zatímco jiní byli příliš kontrolující.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala životními příběhy matek samoživitelek, které využily služeb azylového domu. Je důležité se tímto tématem zabývat, protože samoživitelství představuje významnou sociální problematiku, která si zaslouží větší pozornost. Samoživitelé jsou často opomíjenou skupinou, jejichž specifické potřeby a výzvy nejsou dostatečně zohledňovány ve společenských, ekonomických a politických rozhodnutích, což vede k jejich marginalizaci a znevýhodnění v mnoha oblastech života.

Dosavadní poznání bylo obohaceno o konkrétní životní příběhy, které odhalily originální specifika a složitost situací, jež nelze zachytit jiným typem výzkumu. Výzkum ukázal, že mnohé z těchto žen prošly složitými životními situacemi, které je dovedly až do azylového domu. Je nezbytné rozumět tomu, co ženy provázelo na jejich cestě, a zároveň hledat způsoby, jak by se dalo jejich situaci předejít nebo ji zmírnit. Prevence a včasná intervence mohou hrát klíčovou roli ve zlepšení jejich životních podmínek a zabránění sociálnímu vyloučení. V tomto stavu již totiž osoby často nejsou schopny své problémy řešit samy, a tak je nutné, aby měly dostatek podpory.

V závěru lze konstatovat, že hlavní cíl byl úspěšně dosažen. Narativní rozhovory poskytly hluboký náhled do životních příběhů matek samoživitelek a odhalily klíčové momenty jejich životů, které byly spojeny s využitím služeb azylového domu. Díky individuálnímu přístupu k narativním rozhovorům bylo možné zachytit specifika a složitost sociálních konstruktů, které by jinými metodami zůstaly skryty. Analýza dat pomocí holisticko-obsahové a kategoriálně-obsahové analýzy umožnila systematické zkoumání a interpretaci narativů, což vedlo k identifikaci vzorců a témat relevantních pro pochopení zkušeností matek samoživitelek. Analýza kategoriálně-formální popisuje emoční nádechy jednotlivých příběhů. Dílčí cíle práce byly rovněž naplněny. Byly identifikovány významné momenty v životech matek a osoby, které měly na jejich situaci vliv. Veškerá poznání mohou být využita pro lepší porozumění situaci samoživitelek a pro rozvoj cílených preventivních programů, které by pomohly předcházet podobným tíživým situacím.

Komplexní obraz problematiky ukazuje, že životní příběhy matek samoživitelek jsou nejen o individuálních zkušenostech, ale také o sociálních konstruktech, které formují jejich realitu. Výzkum ukázal, že každý životní příběh je jedinečný a obsahuje sled různých příčin a důsledků. Práce také poukázala na důležitost prevence a potřebu včasného zachytu problémů v rodinách, aby se předešlo jejich eskalaci. V konečném důsledku je třeba

zdůraznit, že každý životní příběh je jedinečný a zaslouží si pochopení. Práce přispěla k lepšímu porozumění specifickým potřebám matek samoživitelek a nabídla návrhy, jak může společnost efektivněji reagovat na jejich situaci a poskytnout jim potřebnou podporu a respekt, který si zaslouží. Nejen, že poskytla hlubší náhled do životů matek samoživitelek, ale také zdůraznila význam empatie a individuálního přístupu ve výzkumu sociálních jevů. Tímto přístupem bylo možno lépe porozumět a interpretovat složitost a rozdílnost jejich situací, což přispívá k širšímu pochopení a lepší podpoře těchto žen v naší společnosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Bibliografické zdroje:

Čermák, I., Řiháček, T., Hytych, R., Kostníková, J., Chalupníčková, L., Chrz, V., Plachá, V., Zábrodská, K., & Petrájanošová, K. (2013). *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Masarykova univerzita.

Čírtková, L. (2020). *Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století*. Aleš Čeněk.

Čírtková, L., Macháčková, R., & Vitoušová, M. (2002). *Domácí násilí: přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích: studie*. Bílý kruh bezpečí.

Duková, I., Duka, M., & Kohoutová, I. (2013). *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Grada Publishing.

Hamplová, D., Šalamounová, P., & Šamanová, G. (2006). *Životní cyklus: sociologické a demografické perspektivy*. Sociologický ústav Akademie věd České republiky.

Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Portál.

Hamplová, D. (Ed.), Chaloupková, J., Soukupová, E., Sunega, P., & Zeman, K. (2007). *Děti na psí knížku? Mimomanželská plodnost v ČR*. Sociologický ústav AV ČR.

Kliment, P., & Dočekal, V. (2016). *Pohled na bezdomovectví v České republice*. Univerzita Palackého v Olomouci.

Kuchařová, V., Barvíková, J., Höhne, S., Janurová, K., Nešporová, O., Paloncyová, J., Svobodová, K., & Vidovičová, L. (2019). *Česká rodina na počátku 21. století: životní podmínky, vztahy a potřeby*. Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí.

Malík Holasová, V. (2014). *Kvalita v sociální práci a sociálních službách*. Grada Publishing.

Pikálková, S., Podaná, Z., & Buriánek, J. (2015). *Ženy jako oběti partnerského násilí: sociologická perspektiva*. Sociologické nakladatelství (SLON).

Marek, J., Strnad, A., & Hotovcová, L. (2012). *Bezdomovectví: v kontextu ambulantních a sociálních služeb*. Praha: Portál.

Matoušek, O. (2003) *Rodina jako instituce a vztahová síť* (3. vyd.). Sociologické nakladatelství (SLON).

Matoušek, O., & Matoušková, A. (2011) *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže* (3. vyd.). Portál.

Matoušek, O., Křišťan, A. (Ed.). (2013). *Encyklopedie sociální práce*. Portál.

Matoušek, O. (2015). *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Portál.

Průdková, T., & Novotný, P. (2008). *Bezdomovectví*. Triton.

Sobotková, I. (2012). *Psychologie rodiny* (3. vyd.). Portál.

Sociální služby. (2016). I, Užitečné informace pro manažery. Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR.

Smith, H. (2004). *Děti a rozvod*. Portál.

Ševčík, D., Špatenková, N. et al. (2011). *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Portál.

Vágnerová, M., Marek, J., & Csémy, L. (2018). *Bezdomovectví ve středním věku: příčiny, souvislosti a perspektivy*. Karolinum.

Internetové zdroje:

Anderson, K., & van Ee, E. (2018). Mothers and Children Exposed to Intimate Partner Violence: A Review of Treatment Interventions. *International journal of environmental research and public health*, 15(9), 19–55. <https://doi.org/10.3390/ijerph15091955>

Arcidiecézní charita Praha. (2023, 14. září). *Azylový dům Gloria*. <https://praha.charita.cz/sluzby/adgloria/>

Centrum sociálních služeb Praha. (2023). *Azylový dům pro rodiny s dětmi*. <https://www.csspraha.cz/azylovy-dum-pro-rodiny-s-detmi>

Clandinin, J. (2007). *Handbook of narrative inquiry: Mapping a methodology*. <https://doi.org/10.4135/9781452226552>

Coward Bucher C. E. (2008). Toward a needs-based typology of homeless youth. *The Journal of adolescent health : official publication of the Society for Adolescent Medicine*, 42(6), 549–554. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2007.11.150>

Český statistický úřad. (2019). *Rodiny a domácnosti: Čisté neúplné rodiny podle počtu dětí a hlavní příčiny neúplnosti rodin v roce 2019*.

<https://www.czso.cz/documents/10180/120583268/300002200137.pdf/63bc5c14-fcb3-4abf-9c61-56b59cda99c2?version=1.1>

Froňková, V. (2018). Azylové domy pro matky s dětmi v České republice: Naplňování potřeb cílové skupiny. *Fórum sociální práce*, 8(1), 25–38. https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/103331/Veronika_Fronkova_75-81.pdf

Gucciardi, E., Celasun, N., & Stewart, D. E. (2004). Single-mother families in Canada. *Canadian journal of public health = Revue canadienne de sante publique*, 95(1), 70–73. <https://doi.org/10.1007/BF03403638>

Housing up. (2023, 23. března). *On the Margins of Motherhood: Homelessness as a Single Mother*. <https://housingup.org/2023/03/24/on-the-margins-of-motherhood-homelessness-as-a-single-mother/>

Kim, G. E., & Kim, E. J. (2020). Factors affecting the quality of life of single mothers compared to married mothers. *BMC psychiatry*, 20(1), 169. <https://doi.org/10.1186/s12888-020-02586-0>

Kramulová, D., & Jára, M. (2016, 1. března). *Dítě potřebuje rodičovské vzory: vychovávejte vlastním příkladem. Šance dětem*. <https://sancedetem.cz/dite-potrebuje-rodicovske-vzory-vychovavejte-vlastnim-prikladem?fbclid=IwAR3mPUpcdN8DX5BOHA248cv2DB39rGOi1UaJ7rxFv6UZFrougdl1yIDFB3h4>

Kuchařová, V., Barvíková, J., Höhne, S., Nešporová, O., Paloncyová, J., & Vidovičová, L. (2020, 20. července). *Zpráva o rodině 2020*. Ministerstvo práce a sociálních věcí. <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Zpr%C3%A1va+o+rodin%C4%9B+2020.pdf/c3bdc63d-9c95-497d-bded-6a15e9890abd>

Lipman, E.L., Kenny, M., Jack, S., Ruth, C., Secord, M., & Byrne, C. (2010). Understanding how education/support groups help lone mothers. *BMC Public Health*, (10)4. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-10-4>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. (n.d.). *Přídavek na dítě*. <https://www.mpsv.cz/-/pridavek-na-dite>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. (n.d.). *Příspěvek na bydlení*. <https://www.mpsv.cz/-/prispevek-na-bydleni>

Neviditelní. (2021, 29. června). *Neúplná rodina – jste matka samoživitelka nebo otec samoživitel? Neviditelní samoživitelé*. 2023. <https://neviditelní.org/samozivitele>

Palonciová, J., Barvíková, J., Höhne, S., & Kuchařová, V. (2020). *Jak se žije sólo rodičům a co potřebují*. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí. https://katalog.vupsv.cz/fulltext/PB_04-2020.pdf

Rees, E., Beeber, S.N., Sampson, R., & Lietz, J.P. (2023). Empowering Single Parents: Navigating Socio-Economic Challenges and Fostering Resilience in Family Well-being. *Law and Economics*, 17(2), 131–150. <https://doi.org/10.35335/laweco.v17i2.5>

Rusyda, H. M., Lukman, Z. M., Subhi, N., Sheau Tsuey Chong¹, Abdul Latiff, A., Hasrul, H., & Wan Amizah, W. M. (2011). Coping with Difficulties: Social Inequality and Stigmatization on Single Mothers with Low Income Household. *Pertanika Journal of Social Science and Humanities*, 19(S), 157–162. https://www.researchgate.net/publication/251876157_Coping_with_Difficulties_Social_Inequality_and_Stigmatization_on_Single_Mothers_with_Low_Income_Household#fullTextFileContent

Shinn, M., Gibbons-Benton, J., & Brown, S. R. (2015). Poverty, Homelessness, and Family Break-Up. *Child welfare*, 94(1), 105–122. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5760188/pdf/nihms927084.pdf>

Stack, R. J., & Meredith, A. (2018). The Impact of Financial Hardship on Single Parents: An Exploration of the Journey From Social Distress to Seeking Help. *Journal of family and economic issues*, 39(2), 233–242. <https://doi.org/10.1007/s10834-017-9551-6>

Štípková, M. Declining health disadvantage of non-marital children: Explanation of the trend in the Czech Republic 1990-2010. *Demographic research* 29(25), 663–706. <https://doi.org/10.4054/DemRes.2013.29.25>

Úřad práce ČR. (2023, 18. července). *Porodné*. <https://www.uradprace.cz/porodne>

Vohlídalová, M. (2010). Kdo podává žádost o rozvod a jaké jsou příčiny rozpadu partnerských vztahů? *Gender, rovné příležitosti, výzkum*, 11(2), 48–57. <https://www.genderonline.cz/pdfs/gav/2010/02/05.pdf>

Zákony a vyhlášky:

Zákon č. 117/1995 Sb., *zákon o státní sociální podpoře*. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117>

Zákon č. 108/2006 Sb., *zákon o sociálních službách*.
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

Zákon č. 110/2006 Sb., *zákon o životním a existenčním minimu*.
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-110>

Zákon č. 262/2006 Sb., *zákoník práce*. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>

Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-505>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AD — Azylový dům

Aj. — A jiné

Apod. — A podobně

Atd. — A tak dále

OSPOD — Orgán sociálně-právní ochrany dětí

Tj. — To jest, tedy

Tzv. — Takzvaně

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Výzkumný soubor (vlastní zpracování).....	34
Tabulka 2 Analýza dětství (vlastní zpracování)	60
Tabulka 3 Analýza školních let (vlastní zpracování).....	61
Tabulka 4 Analýza dospělosti (vlastní zpracování)	62
Tabulka 5 Analýza života v azylovém domě (vlastní zpracování).....	63

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Osnova rozhovoru

Příloha č. 2: Rozhovory

PŘÍLOHA Č. 1: OSNOVA ROZHOVORU

- 1) Dětství
- 2) Školní léta
- 3) Dospělost
- 4) Život v azylovém domě
- 5) Současnost
- 6) Budoucnost

PŘÍLOHA Č. 2: ROZHOVORY

ROZHOVOR 1

Dětství

„Do šesti let života mám úplné okno . Nevím, z jakého důvodu, ale nepamatuji si vůbec nic. Snažila jsem se to řešit i s psychologem, chodila jsem na terapie, nicméně ani hypnóza mi nepomohla si vzpomenout.“

Školní léta

„Pamatuji si seznámení s novými žáky . Já jsem vlastně měla školu kousek od domova. Takže už jsem vlastně začínala mít takovou tu svobodu, že jsem chodila sama do školy bez doprovodu mámy, ale pouze za doprovodu starších sourozenců. Já mám vlastně pět sourozenců, dva jsou starší, tři jsou mladší. Mně bude dvacet šest, takže v období kolem těch mých šesti let jsme byli čtyři. To bylo všechno ještě takové hezké, neměla jsem ještě tolik povinností doma. O dva roky později se narodil můj bratr, to už přišla taková rodinná změna. Moje starší sestra se hodně angažovala ve výchově a potom i já. Máma učila sestru starat se starat o nejmladšího bratra, chodily jsme s ním se sestrou hodně na procházky a tak. Když mi bylo devět let, tak jsem trávila čas já a moji dva starší sourozenci a pár přátel společně, když jsme chodili hrát fotbal a basketbal, bylo to hodně o tom sportu. V devíti letech jsem si prošla traumatem s mým otčímem, který se vlastně pokusil o sexuální styk, ze kterého jsem utekla. Když jsem se snažila mluvit o tom s mámou sama, tak to nešlo, protože byla neustále poblíž sestra a já jsem byla stydlivá, takže jsem to nechala být a šla jsem dál. A pak v nějakých jedenácti přišla máma se nás zeptat, jestli si může nechat mimino, že je vlastně těhotná znova. Tak jsme jí dali svolení. Ve dvanácti letech se narodil další bratr. Tam jsem se o něj začala starat já, když jsem byla naučená na přebalování plen. Když jsem si po škole udělala úkoly, tak jsem s ním vždy chodila na procházky. Řekla bych, že jsem se v tu dobu cítila vyspělejší, než jsem byla, asi kvůli té odpovědnosti, kterou jsem od mamky dostala. V tom věku začaly první rozpory doma, protože se mi nelíbilo, že já jsem byla pořád venku s nejmladším bratrem, ale sestra si v tu dobu našla přítele, se kterým trávila veškerý čas a starší bratr ty povinnosti taky nemusel mít, to mi nepřišlo fér. My jsme byli hodně vedeni k domácímu úklidu, takže jsme vlastně měli i služby co se týče žehlení prádla, prostě vytírání a tak. Dneska jsem samozřejmě za to vděčná, že jo, protože je to součástí života. Myslím si, že je důležité, aby matky učily, co mají děti vlastně dělat, starat se sami o sebe. Když je máma, která dělá všechno sama a ty děti k tomu nevede, tak ty děti potom nejsou pak schopný jako v budoucnu se starat sami o sebe a jsou závislí na jiných lidech. To se potom

hodně odráží i na partnerech. Ve čtrnácti letech jsem přišla na to, že moje sestra spí s nevlastním otcem. Když jsem se v noci budila a slyšela jsem, že žadonil o sex s mojí sestrou. Tři dny na to, bylo to před Vánocemi, třiadvacátého prosince to prasklo, že spolu spí. Moje máma se z toho psychicky zhroutila. Přišli jsme o barák, ve kterém jsem žila vlastně čtrnáct let, stěhovali jsme se do nového bytu. Tak na chalupu jsme se vlastně přestěhovali do jiného městečka, takže jsem se změnila i školu. Takže opět noví kamarádi. Bohužel jsem přišla do školy, kde jsem nebyla moc oblíbená mezi spolužáky, ale spíš mezi učiteli, protože jsem byla nadaná, co se týče školy. Takže tam proběhla šikana a konflikty. Stále jsem trávila hodně času s nejmladším bratrem na hřišti a tak. Střední školu jsem si vybrala agropodnikání. Po půl roce jsem přestupovala na veterinární školu, protože původně jsem se hlásila na veterinární školu, ale nezvládla jsem přijímací zkoušky z anatomie. Paní učitelka, i přesto, že jsem měla písemné testy za jedna a ústní zkoušku za čtyři, mi řekla, že nejsem schopná to zvládnout a dohnat, takže mě máma stáhla z intru a dala mě na hotelovou školu, aniž by se mě ptala, jestli chci nebo nechci, prostě mě přesunula. Když mi bylo šestnáct, tak si mamka našla nového partnera, jejího kamaráda ze střední školy. Byl to strašně super chlap. Ale vzhledem k tomu, že doma už nebyla sestra, tak všechny domácí povinnosti padly na mě. Mladší sourozence už totiž nevedla k těm povinnostem jako vedla nás tři starší, takže opět zase nějaké rozpory byly doma skrz to. Mamka s jejím novým partnerem plánovali svatbu. Partner ji chtěl nechat doma, aby nám dávala tu péči, kterou máme mít. Abych i já měla určitou svobodu. Takže máma došla k závěru, že si myslí, že mě její partner chce, a tak se rozvedli. Takže jsme se zase přestěhovali do nového, kde už jsme zůstali natrvalo. Tam si už máma žádného partnera nenašla. Já jsem vlastně si našla prvního partnera v šestnácti, když jsem se vrátila z intru. Chodila jsem s ním hrát fotbal, no prostě byla to nějaká romantika. Než mi bylo necelých sedmnáct, tak máma prohlásila, že pokud budu v sedmnácti ještě panna, takže se mnou nebude slavit narozeniny. Takže jsem o svoje panenství přišla nuceně jen proto, aby se mnou máma narozeniny slavila. Jakože to byl určitý druh i manipulace. Vlastně kdybych to tehdy neudělala, tak asi budu panna ještě delší dobu, ale vlastně mě dotlačila někam, kam jsem nechtěla. Nevěřila mi ani to, že na mě nikdy jako otčím sáhnul a nikdy to neřešila, takže dlouho trvalo, než jsem to zpracovala i já sama. S partnerem jsme spolu byli dva roky, než jsme spolu měli něco sexuálního, protože pokaždé, když se o něco pokusil se mi zvedal žaludek a nemohla jsem. No a v osmnácti letech jsem se rozešla s tím přítelem. Měly jsme s mámou rozpory, protože kluci (sourozenci) odjeli na měsíc tátovi a ona po mně chtěla, abych si našla brigádu a já jsem s ní řešila, že ať se na mě nezlobí, ale kdo ty kluky zase bude hlídat, kdo mě vezme na brigádu na měsíc, že tahle diskuze nemá

mysl, protože mám poslední prázdniny před maturitou. Trvala na tom, takže jsem si tu brigádu našla, a ještě jsem zjistila, protože mě můj bývalý přítel kontaktoval, že si mu máma na mě stěžovala. Máma vlastně tou dobou začala spát s klukem, se kterým v moje minulosti spala moje sestra, našla si mladého zajička. Máma vlastně tou dobou začala spát s klukem, se kterým v minulosti spala moje sestra, našla si mladého zajička. Byl to i můj kamarád, což bylo jako vtipné, ale společensky totálně nevhodné, protože se mi všude smáli. Já jsem to respektovala, že moje máma taky nárok na svůj osobní život. Její vztah se sestřiným bývalým partnerem jsem skousla, ale to, že si šla stěžovat mému bývalému příteli, to už ne. Řekla jsem jí, že se mi to nelíbí, na což mi odpověděla, že já si taky chodím stěžovat ke svojí ségře. Říkám jo, ale ségra je rodina a myslím si, že to je něco jiného. Byla ke mně agresivní a dala mi facku, tak jsem si ještě ten den sbalila věci a šla jsem spát k ségře a pak už jsem se domů nevrátila.“

Dospělost

„Potom jsem bydlela u kamarádky ze střední školy. Začala jsem pracovat odpoledne po škole. Našla jsem si nového partnera, který mi nabídl, že se k němu mohu nastěhovat, tak jsem se k němu nastěhovala. Bohužel se po měsíci rozhodl, že jako nejsem typ ženy, se kterou by chtěl žít. Problémem bylo, že jsem nebyla tak sexuálně aktivní jako on a on to nedokázal akceptovat. Takže jsem si našla garsonku. Vzala jsem si svoji první půjčku kvůli kauci a tak dále, protože jsem neměla nikoho, kdo mi to zaplatí. Našla jsem si práci v restauraci, nicméně tam vznikl konflikt kvůli inventuře. Šéf na mě ušil past a chtěl zaplatit určité věci, nic jsem mu však nedlužila, a proto jsem tam skončila. Odstěhovala jsem se a začala zase pracovat v gastronomii. Bydlela jsem za pár korun, ale za pár korun jsem taky dělala. Začínala jako servírka za 50 korun na hodinu. Přišlo takové krásné, bylo to nové prostředí, kdy jsem seznamovala jsem s novými lidmi, snažila jsem se o kvalitnější komunikaci. Četla jsem hodně motivačních knížek, jak pracovat sama se sebou a na sobě, co na sobě můžu změnit a nemůžu. Užívala jsem si hodně gastronomie, miluji lidi a jídlo, takže jsem prostě trávila hodně času v restauracích, dělala jsem i recenze. Tam v té restauraci jsem byla rok a půl, ale kvůli mojí kolegyni, které vadilo, že chodím kouřit při směně a šéfovi, který mi nařídil být i za barem, protože neměli barmana, a tak jsem chodila krátký a dlouhý týden jsem se v té práci už necítila dobře a odešla jsem pracovat jinam. Pak jsem pět měsíců strávila s ženami, se společnicemi. Vedla jsem vlastně privát a jakmile jsem s tím skončila, tak přišel covid. Při této práci jsem se poznala s dobrou kamarádkou, se kterou jsme v kontaktu do dneška. Bydleli jsme společně i v jedné domácnosti, prvně se nastěhovala ke mně do garsonky a pak jsme se společně přestěhovaly do bytu 1 + 1. Pak jsem šla pracovat

do skladu, kde jsem se poznala se svým posledním partnerem, se kterým mám dítě. Na začátku našeho vztahu to probíhalo všechno v pořádku. Jednoho dne mě pozval k sobě domů a měl tam dvě spolubydlící z Bulharska. Já jsem tou dobou užívala marihuanu, a to se jim nelíbilo. Vznikl kvůli tomu velký konflikt. Do toho na tom moje spolubydlící psychicky nebyla dobře. Měla rodinné a pracovní problémy a k tomu se potýkala s ADHD a depresí. Její psycholog jí doporučil bydlet sám, což z a mě nebylo úplně vhodné řešení, ale její rozhodnutí odstěhovat se sama jsem akceptovala. V tom jsem bytě chtěla zůstat, a tak jsem si tam partnera nastěhovala k sobě. Kvůli němu jsem si i změnila směny v práci, abychom mohli být co nejvíce spolu. V tu dobu jsem měla dluh asi sto třicet tisíc korun, i kvůli té mé kamarádce ze střední, se kterou jsem bydlela v devatenácti, ale ta mě pak v bytě nechala a já na to neměla. A tu samou chybu jsem udělala s otcem našeho syna, protože jsme spolu rozjeli podnikání, na které jsme si vzali půjčku. Mu ji dát nechtěli, tak jsem si ji vzala na svoje jméno. Půjčka činila osm set tisíc korun. Já jsem skoro v exekučním řízení, protože jakožto matka samoživitelka to nemám z čeho platit. Bohužel veškeré zboží, které bylo z půjčky zakoupeno, je na jeho jméno. A stát s tím opět nic neudělá, protože jsem to všechno udělala dobrovolně, a to, že jsem byla zmanipulovaná člověkem, kterého jsem milovala, kterému jsem dala důvěru, kterému jsem přeposlala sedm set tisíc korun na účet, to prostě nikoho nezajímá, nežiji v Americe, bohužel ne. Pak jsem od partnera utekla bez čehokoliv, protože jsem viděla, že naše podnikání nejde podle marketingového plánu, který jsme si společně stanovili. On mi i tvrdil, že když spím, že mám orgasmy. Byla jsem kvůli němu i ve spánkové laboratoři, aby mi prokázali, že to není reálné, že je to jen jeho pocit, ale ani to jeho přesvědčení nezměnilo. Od září jsem bydlela i pracovala na hotelu, protože jsem musela splácet půjčku deset tisíc korun měsíčně. No jenže bohužel k tomu všemu, i když jsem pracovala na hotelu a změnila jsem si telefonní číslo, tak mě tento bývalý partner zvládl kontaktovat a přemlouval mě, ať se k němu nastěhuji zpátky. Dlouho dobu po tom mě i pořád stalkoval a naháněl. Koncem září jsem navštívila gynekologii, kde mi oznámili, že jsem těhotná. Nicméně těhotenství se už nedalo přerušit, protože se jednalo o sedmnáctý týden. Gynekolog mi gratuloval, že budu mít dítě a já jsem měla v hlavě jen to, že mám mít dítě s člověkem, který je majetnický, žárlivý, stalker, a hlavně díky němuž mám milionový dluh. Později se k mému ex příteli nastěhoval kamarád, který mu platil půlku nájmu a já vlastně do dnes nevím proč, jsem se za nimi do toho bytu vrátila a bydleli jsme tam ve třech. Já jsem si našla další brigádu, abych zvládla splácet tu půjčku, takže se tam vlastně dělala na černo v kavárně vedle našeho obchodu. A když to vezmu během dvou měsíců už mě zase obviňoval, že mám něco s jeho spolubydlícím a že dělám sexuální zvuky ze spaní. Vydržela jsem to s ním

do února, kdy se znova pokusil na mě sáhnout v těhotenství, a to jsem jako nezvládla. Říkám, hele, to už nemá ani cenu, já jdu pryč. Potom jsem porodila svého syna a byla se mnou u porodu i máma. Moje sousedka, která byla moje dobrá kamarádka, má tátu Vietnamce, který mi dohodil brigádu a s ní jsem začala taky pak bydlet. Znova jsem se začala setkávat s bývalým přítelem kvůli synovi. Kamarádka mě však opět opustila a odešla z bytu. Se synem jsme trávili čas dohromady i s bývalým přítelem po mé práci a díky tomu si přítel se synem vytvořili docela dobrý vztah. Když mě kamarádka opustila, tak jsem neměla kam jít, tak jsme to s bývalým přítelem chtěli zkusit znova. Našla jsem si práci v call centru, kde jsem pracovala z domu, když syn spal. Trvalo to zhruba půl roku a partner mě znova začal podezřívát z nevěry. Podezřívá mě, s kým uskutečňuji hovory a s kým se ve volném čase scházím.“

Život v azylovém domě

„Potom jsem odešla znova pryč, ale to už jsem šla do spolupráce s neziskovou organizací, která poskytuje komplexní pomoc ženám, obětem domácího násilí. Kde mi dali tajnou adresu, protože jsem měla i strach, co bude dál. A tam jsem si prošla takovou jako terapií, jejíž cílem bylo, aby se mi vrátilo sebevědomí, abych se přestala bát, že jeden člověk pro mě musí znamenat všechno. Ta agrese u mého partnera byla fakt veliká a jednou mě málem i uškrtil. Měla jsem s ním nechtěný sex, při kterém vznikl vlastně můj syn, takže pro mě bylo hodně psychicky náročný se smířit s tím, že jsem žila v jedné domácnosti s mužem, se kterým jsem vlastně nechtěla sex a měla jsem ho a mezitím vzniklo dítě. Člověk se s tím sžije, že tu odpovědnost za to dítě jako přijme. V azylovém domě jsem byla zhruba asi toho půl roku. Dostali jsme jednu místnost, kde jsme měli postel a postýlku pro syna, byla tam udělaná kuchyň, linka, prostě jako garsonka. Sprcha a záchod byl na chodbě a ty jsou teda společné. Azylový dům má svůj režim. Matky s dětmi musí být do osmi hodin doma. Pokud mají matky práci, tak se to vlastně koriguje podle práce. Při příchodu jste se musela zapsat do knížky, že jste přišla. Veškerý pohyb kontrolují kamerách. Kamery se nachází i před azylovým domem, aby vás mohli zaměstnanci kontrolovat hlavně při podezření na užívání návykových látek, protože je to tam zakázáno. Měly jsme společnou zahrádku, kde bylo pískoviště pro děti, byly tam hračky k dispozici. Azylový dům nám nějakým způsobem pokrýl stravu. Plus minus každý týden tam jezdí potravinová banka, ale hodně to záleží na tom, kolik je v domě klientek a co je potřeba. Přijde mi, že teďka opět jo, je to ta ekonomika. Tím, že vlastně se udělalo povolení, že se může prodávat na šedesáti procentech produkty, který už jsou s prominutím napůl plesnivý a můžou se dát do odpisů. Potravinové banky už toho tolik taky do azylových domů nedávají. Takže jako to hodně ubylo. Když to vezmu, tak jako základy, že

by se dostala jako plínky nebo Sunar pro dítě, to jako fakt ne. Pak jsem začala spolupracovat i s nadací Šatník. Jako taky bylo, když to vezmu první tři měsíce a pak už taky nic, přestali posílat. Prostě úplně. Věci, vlastně ani i ty plínky, v tom šatníku ubyly jako pro miminka, když to vezmu tak jedničky, dvojky, trojky dobrý, ale čtyřky, pětky plínky. Vlastně oni už čtyřky, pětky ani nemají anebo je mají v úplněm vlastně minimu. Jedenkrát týdně každý úterý jsme měli od 5 hodin poradu, kdy se řešil úklid, jestli máme všeho dostatek (třeba nádobí). Byli jsme vlastně na akci v zoologické zahradě, takže to bylo třeba kreativní si myslím pro ty mamky a pro děti. Co vím, tak zas třeba byli teď v kině, takže tu akci dělají jednou za čtvrt roku. Ale řekla bych, že ten azylový dům hodně spolupracuje s neziskovými organizacemi a myslím si, že je to hodně na sociálních pracovnících, kolik tam toho bude a nebude. Ten režim je za mě docela volný, až na tu osmou hodinu, kdy musíte přijít. Takže za mě je pobyt v azylovém domě super, ale nemyslím si, že to zvládnou všechny mamky takto žít s ostatními. Hlavně je to náročnější, čím víc dětí máte, protože ty prostory pokoje opravdu nejsou až tak velké. Podle mě tam některé ženy dostaly větší pomoc než já. Uvědomila jsem si, že je to hodně o tom, že na ně musíte tlačit. Jenže když nejste v takovém psychickém stavu, že dokážete normálně fungovat, tak na ně tlačit moc nemůžete. Řekla bych, že dostat se z azylového domu do normálního bydlení je pro některé ženy velmi těžké a náročné. Od azylového domu jsme měli normálně klíče, já se bála, že to bude na zvonek, ale naštěstí ne. O víkendech jsme měli být pod dohledem někoho z personálu, nicméně v azylovém domě nebylo dostatek zaměstnanců, takže ne vždy tam byl někdo k dispozici. Měli jsme služby, že jsme prostě museli vytírat, uklízet, hygienu. Myslím, že jako asi funguje v každém baráku, kde máte společný prostory.“

Současnost

„My jsme teď tady v klidu. Teď už jsem si našla dlouhodobý podnájem 1+1, kde topíme dřevem. Žijeme v romské lokalitě. Pro některé lidi je to až moc. Moje máma mi nadala, že i když měla nás šest tak nikdy nebydlela v takovém sociálním bytě jako já. Vzhledem k ekonomické situaci, kterou si hodně lidí neuvědomuje, je to těžké. Ono je hezké, že pro matky samoživitelky fungují různé nadace, ale teďka je všechno drahé. Nedávno jsem vysvětlovala sociální pracovníci, že průměrný nájem je osm až devět tisíc korun a k tomu služby, to se vyhrabete na nějakých patnáct tisíc. Já tady platím šest tisíc šest set korun a musím si koupit dřevo za dva až tři tisíce korun, ale pořád mě to vyjde levněji, dohromady asi devět tisíc šest set korun. Jako občas někdo přiveze dřevo zadarmo, protože vlastně na farmě taky topí dřevem, takže to by nebyl problém. Tím, že jsem na sociálce, tak jim musím dávat vědět, kolik se tady vytopí, aby to propočítali a dali nám na to příspěvek. Momentálně

mám v té 1+1 probouranou místnost do dalšího bytu, takže tam nahoru jsem si dala spolubydlícího, který mi to tady bude platit, takže mám aspoň nějaký menší přívýdělek, mám to domluvené i s majitelem bytu, takže super.“

Budoucnost

„Mám domluvený pohovor s paní, která se věnuje podnikání, plánuji se nějakým způsobem prostě vysekat z těch dluhů, abych je mohla všechny poplatit, protože já nemůžu vyhlásit osobní bankrot, na to potřebujete dva věřitele a já je nemám. Připadám si, jak ve vězení. Člověk si řekne, oni vám nemají co vzít, ale na druhou stránku já se cítím blbě, když dlužím tolik peněz prostě, který jsem vlastně jako ani neudělala jako sama, ale bohužel, když jeho otce to nezajímá, tak co s tím. Můj plán je si udělat znovu čistý štít. Chtěla bych jako nějakého partnera, abych měla úplnou rodinou. Ale řekla bych, že jsem teďka jako asi náročná. Zjistila jsem, že jako mám důvěru, ale už jsem prostě opatrná a snažím se nejdřív fakt člověka poznat, než s ním budu něco mít. Pokud mi někdo nedokáže říct normálním způsobem, proč mám dělat to, co mám dělat a bude mi někdo tady, kdo mě zná tři dny říkat, že jsem nezodpovědná matka, tak prostě bohužel nereaguji dobře. Občas mám svoje záchvaty brečení prostě a jako není to asi úplně OK, ale myslím si, že to chce čas a potřebuji se dát do kupy.“

ROZHOVOR 2

Dětství

„Měla jsem atopický ekzém, maminka s tatínkem se rozvedli a tatínek neplatil alimenty. Takové hodně těžké to bylo, nebylo co jíst, nikdo nám nepomáhal. Maminka nechtěla, aby se od nás zajímal OSPOD, takže ti nám ani nepomáhali. Někaké větší dávky, než je příspěvek na dítě jsme neměli. Tak ze svého dětství, co si vzpomínám to, že když maminka nějak poprvé, kdy jsem zaregistrovala, že není doma, že nás hlídala teta. Maminka byla v nemocnici, kde přišla o miminko, jsem mohla mít dalšího sourozence. Pamatuji, že jsem mámu hledala, moje sestra mě zavedla k mámě a tátovi do ložnice a ukazovala že tam je pod polštářem její noční košile a máma tam není. Moje sestra byla taková, jak se to řekne, ošklivá. Doma bylo asi řečeno, ať mi neříkají, že maminka není doma a on šla, zavlíkla mě do té ložnice a říkala: Kde je máma? Máma tu není. Pak si pamatuji, že jsme šly do pedagogicko-psychologické poradny s maminkou. A tenkrát ta paní se mě na něco ptala a já jsem byla taková, že jsem se bála odpovídat. Vyhodnotila to tak, že mám mít ještě rok odklad od školy. No a tím, že pro mě to dětství bylo takové těžké tak jsem chtěla mít svoje děti a děti se mi povedly, akorát bez tatínků no.“

Školní léta

„No ta první a druhá třída, to bylo ještě dobré, že moje babička se o mě hodně starala, ale pak podlehla rakovině prsu a všechno se změnilo. Znamky ještě do té páté třídy nebyly nejhorší, pak už to bylo jenom špatné. Děti mě šikanovaly, jako spolužáci, hodně. Vidím u svých dětí, že se baví o značkách, oblečení, telefonech, nesmyslech. My jsme byly rodina, která si to nemůže dovolit, potřebovali jsme aspoň ten základ, to ostatní nechápou. Takže si myslím zpětně, že jsem byla jako sociálně vyloučená úplně. No a pak se v životě se chytám takových jako jsou závislí na něčem, takových špatných lidí. Já jsem to měla tak, že v sedmé třídě jsem měla reparát z českého jazyka a v deváté třídě jsem měla reparát jak z českého jazyka, tak z chemie. Takže jsem skoro ani nedodělala devátou třídu. V té deváté třídě, když jsem měla ten špatný průměr, tak jsem pak byla na praktické škole, kam se mnou chodili hlavně Romové. Jedna Romka asi sedmnáctiletá nebo šestnáctiletá už měla dítě. No a já jsem na konci prvního ročníku praktické školy skončila taky těhotná. Pamatuji si, že na té praktické škole byli takové mentálně postižené děti, ne, že by nebyli schopné vyjít schody, ale...Já jsem pak byla už nějakém pátém měsíci. Moje sestra měla v tu dobu taky dítě a všichni jsme bydleli v jedné garsonce, když jsem byla těhotná. A já jsem to tam prostě neunesla. V tehdejší době tolik neexistovaly azylové domy a já nevěděla kudy kam, a tak jsem si vymyslela, že mi něco je a že potřebuji na psychiatrii. Vymyslela jsem si diagnózu paranoidní schizofrenie, přitom jsem neměla žádné halucinace, žádné bludy. Mám to do dnešního dne v papírech, proto mám i invalidní důchod třetího stupně. Když na to koukám teď, tak mě to moc mrzí, že jsem si vymýšlela. Skončila jsem na psychiatrii v tom prvním těhotenství. Tak jsem to dítě odnosila, porodila. Byla jsem na to všechno sama. Dostala jsem na té psychiatrii najíst, ale neměla jsem žádný peníze pro sebe, abych si koupila třeba spodní prádlo, hygienické potřeby a nikdo se nestaral o to, že nemám vůbec nic. Všechno to nechali na moji mámě. Když se rodina může postarat, tak ať se postará. Když jsem to první dítě porodila v sedmnácti letech, moje máma byla u porodu a pak se musela nachystat k soudu, aby si mého syna vzala do péče. Nepobírala žádný rodičovský příspěvek, až někdy za tři roky jí něco zaplatili, ale jenom něco málo. Musela chodit do práce s ním, dělala účetní. Měli v práci stoly, kde mamka měla kočárek s mým synem a dělala papíry a občas si odběhla do kuchyňky zamíchala mu sunar, nakrmila, dala odříhnout, pohoupala v kočárku, no bylo to pro ni hrozně těžké. Mně na té psychiatrii nasadili nějaké léky, a tak jsem byla úplně mimo a na výchově jsem se vůbec nemohla podílet.“

Dospělost

„Když mi bylo osmnáct let, tak moje maminka se sestrou nechtěly toto svěřeni do péče změnit a vlastně mi přišlo, že se jim hodilo, že mám nálepkou psychiatrického onemocnění. Potom jsem měla další děti, o které jsem se normálně starala, ale když bylo prvnímu synovi deset let, tak si je taky moje máma převzala do pěstounské péče. I u soudu použila prohlášení, že mám psychické onemocnění, takhle lhala. Jenom proto, že ji se sestrou šlo o finanční zabezpečení, protože když si vezmete dítě do pěstounské péče, tak dostanete odměnu pěstounovi. Pak se moje máma dala dohromady s nynějším přítelem, který mi ubližoval a pak mě vyhodil z domu. Chtěla jsem skončit svůj život skokem z mostu, ale zlomila jsem si kotník, tak jsem měla šest týdnů ležet, abych se zotavila. Po tom, co mě mámin přítel vyhodil, tak jsem se dala dohromady s jedním pánem, se kterým jsme doted' manželé, ale momentálně se rozvádíme, je totiž závislý na pervitinu. Mně totiž teď nejvíc záleží na mé malé holčičce, které je osm měsíců. Nemyslím na nic jiného, protože páté dítě mně bylo odebráno hned z porodnice. Nikdo nic neřešil, protože jsem měla v papírech paranoidní schizofrenii, tak se se mnou vůbec nebavili a prostě mi ho vzali. Tvrдили, že jsem nikdy nepečovala o své děti, i když to tak nebylo. Nikdo mi nedal ani chvíli prostor se bránit. Po porodu pátého dítěte mě opět dali na psychiatrii na šest týdnů, pak mě museli propustit, protože nebyl důvod k další hospitalizaci. Můj syn je v poručnické péči, protože mě a manžela u něj zbavili rodičovské odpovědnosti, tak je u nějaké paní a syn už momentálně chodí do školky. Ukradli mi ho i přes to, že jsem se o sebe celé těhotenství hezky starala. Porod proběhl naprosto v pořádku, takže jsem vůbec nečekala, co se stane. Jenže za mnou po porodu byla psychiatrička a říkala mi, že se jí nezdám, že chci určitě skočit z mostu. Já jí ale řekla, že jsem plně zodpovědná a že kdyby se můj psychický stav zhoršil, tak to řeknu. Vždycky když jsem se cítila psychicky špatně, tak jsem vyhledala pomoc. Takže zareagovali jako dobře, ale zbytečně, mně nic nebylo. Měla jsem pro syna všechno nachystané, i nějaké peníze. Kdyby mi odebrali i poslední dceru, tak by se sice možná přenesla, ale já o ni nechci přijít.“

Život v azylovém domě

„V této době už jsem čekala své poslední dítě, a protože manžel tou dobou užíval drogy, tak začal být agresivní, zavíral mě na ubytovně. My jsme totiž byli na ubytovně s prací, on mě tam pořád zavíral na pokoji a nutil mě, že nebudu jíst, to bylo hrozně těžké období. Pak jsem se obrátila na centrum pro rodiny s dětmi a já byla těhotná a byla jsem v nouzi, tak jsem tam chodila pro pečivo. Potom jsem se obrátila na OSPOD, kde mi vůbec nepomohli, akorát se mi tam vysmáli. Smáli se a říkali, že tohle dítě mi taky stejně seberou. S ubytováním a jídlem, že mi taky nepomohou. Žádnou půjčku do jiného města, že mi taky nedají. Proto se podle mě

vůbec matky neobracejí na OSPOD, když ví, že málo procent pomůžou, ale spíš ublíží. Protože jednájí v zájmu dítěte, a ne matky nebo otce nebo aspoň takto jsem se s tím vždycky setkala. Takže jsem se zase obrátila na centrum pro rodiny s dětmi, sociální pracovnice už věděla, co se děje, že manžel mě zkouší i mlátit, a protože jsem měla takovou bezesnou noc, tak jsem si i sama na internetu našla, dala jsem do vyhledávače „pomoc pro týrané ženy“ a pak jsem narazila na azylový dům, takže touto cestou jsem se dostala do prvního azylového domu. Paní ředitelka z centra pro rodiny s dětmi, které jsem navštěvovala mi zajistila tisíc korun na cestu do azylového domu a na první dny. Tak jsem tam odjela a začínala jsem tam opravdu úplně od začátku. Byla jsem tam sama na pokoji, byly tam dvě maminky s dětmi, jedna maminka měla šestitýdenní holčičku a druhá maminka měla už pětiletou holčičku. Tam jsem si prošla taky takovým problémovým obdobím. Do azylového domu totiž přišla Romka se dvěma chlapci a já jsem měla asi dva až tři tisíce korun na měsíc na jídlo a ona mě o všechno obrala, chodila mi na pokoj a brala mi věci, a ještě mě znovu psychicky dorazila v tom těhotenství. Když nejsem těhotná, tak mě nikdy nikdo nedorazí tak jako v těhotenství. Ale vím, že tohle těhotenství bylo opravdu už poslední, protože poslední porod byl tak náročný, že jsem ráda, že mám svou holčičku a končím s dětma. Jediné jídlo, které jsem v prvním azylovém domu dostávala, byly brambory. Nic mi nezapůjčili, ani mléko, ani polévky. Když jsem žádala o hmotnou nouzi, tak to nevyšlo, protože po mě chtěli všechny potřebné dokumenty, nicméně jsem k zajištění posledního dokumentu měla uhradit poplatek tři sta korun za dopis, které jsem v té době neměla. V prvním azylovém domě jsem pobývala od září loňského roku do konce prosince. Potom jsem pobývala ve druhém azylovém domě od ledna do skoro konce října. Stalo se tam, že ne jedna maminka za mnou chodila, jestli jí půjčím peníze. Vždycky říkaly půjčím, tak jsem půjčovala a samozřejmě jsem nikdy nedostala nic zpět. Bylo to pro mě zklamání. Protože tam maminka přišla, byla tam pár dní a já tam byla třičtvrtě roku. Jediné, kdo tam se mnou byl delší dobu byly dvě maminky, ale jedna z nich aspoň na pár dní jezdila pryč, za to já jsem tam byla neustále, že jsem ani na jednu noc neopustila ten azylový dům. Pracovnice každý večer zapisovaly, zda už jsem opustila azylový dům. Byl to takový sešit, který se tam o mně vedl. Tak mi přišlo, že jednou zažádám o pomoc a už jsem jak ve vězení. Holt všechno to dělám proto, abych mohla být se svou dcerou. Porodila jsem totiž v únoru a hned dva dny na to za mnou přišla gynekoložka, že si tam dceru nechají a mně propouští, že už malou nevidím, tak jsem se začala bránit. Nejvíc mě tehdy podržela ředitelka azylového domu, která se mě zastala, když mi mou dceru chtěli odebrat. Řekla, že to se mnou zkusí, tak z toho důvodu ještě dceru mám. Každý den mě kontrolovali, zda všechno dodržuji, kontrolovali mi i pokoj, zda vyhazují odpadky, aby se

přesvědčili. Chtěla jsem pak jít už do vlastního bydlení, začít normální život, ale oni mi řekli, že to není dobrý nápad, protože díky pobytu v azylovém domu OSPOD vidí, že se starám, tak až jdu ještě do dalšího azylového domu. Nerozumím tomu, že opravdu závislým matkám nebo matkám s duševními chorobami ty děti nechají a mně ne a o mě se zajímají mnohem víc. Ve třetím azylovém domě jsem teď nově od 23. října, takže asi zhruba dva týdny. Už si tady pomalu zvykám. Za mě je to tady takové těžší. Jsou tu převážně Romky, budova je celá poničená, v době mého příchodu dělali kanalizaci a teď budou asfaltovat cestu k budově. Zrovna jsem přišla v době rekonstrukcí. Dnes nám bylo řečeno, že se bude měnit i nábytek. Snaží se to tu dát do pořádku. Když jsem sem přišla, tak jsem vůbec nečekala, že tady uvidím samé Romky. Po mé zkušenosti z prvního azylového domu mě to trochu vyděsilo. Celkově jsem netušila, co mě v azylových domech čeká. V každém azylovém domě po vás chtějí každý den uklízet společné prostory. Na prvním azylovém domě to byla i garáž s kočárky. Ono se to zdá jednoduché, ale když jste psychicky vyřízená, tak je to hodně těžké. Je to úplně něco jiného, než když se doma staráte o to svoje, berete to úplně jinak.

Pobyt v azylových domech hodnotím spíše negativně. Když jsem si poprvé vyhledala na internetu azylový dům, tak se tam psalo ať to ta matka nevzdá, ať se sbalí, že jí se vším pomohou, no a když jsem přišla na ten první azylový dům, tak jediná pomoc byla, ať si uvařím kolínka a následující dny jsem vůbec nevěděla, jak jít dál. Je to ve skutečnosti tak, že pokud přijдете na azylový dům a nemáte zařízené žádné dávky jako je hmotná nouze nebo rodičovský příspěvek, tak jste opravdu bez peněz a pokud do několika dnů nevyřešíte peníze za ubytování, tak je problém. To je hlavně ta věc, která mě na tom hodně mrzela, že jsem měla pocit, že jediné, o co se na azylovém domě starají, jsou peníze. Mě to tenkrát hodně překvapilo, myslela jsem si, že mi budou více pomáhat. Třeba tak, že mě někam odvezou nebo pojedou se mnou a doprovodí mě. Já si musela udělat všechno sama. Oni si sedí v té své kanceláři a když něco nesplníte, máte hned upozornění. V každém azylovém domě máte různý počet upozornění. V prvním azylovém domě bylo dvacet upozornění, to bylo v pohodě. Já jsem nikdy na azylovém domě neměla počet upozornění přesažený, takže to není důvod, proč jsem odešla. Chtěla bych ještě dodat, že když jdou matky do azylového domu, aby počítaly s tím, že to není jednoduché. Pokud nejsou zvyklé fungovat, například samy si uvařit, a to není pomalu z čeho, sehnat si na ubytování a počítat s tím, že vám nic nezbude a prostě přežíváte. Není to žádný hotel, počítat s těmi úklidy. Když je maminka na azylovém domě těhotná, tak aby přemýšlela nad lepším řešením, než je azylový dům, protože tady to fakt není jednoduché.“

Současnost

„S manželem jsme stále v kontaktu, ale jediné, co ho zajímá je, jestli pro něj mám peníze, jinak jsme mu docela ukradené. I když nás navštívil, tak jsem mu musela dát peníze na vlak, na autobus, na jídlo, na cigarety. Dala jsem manželovi naši dceru pochovat a on ji za dvě minuty už chtěl podržet, protože si chtěl jít zapálit cigaretu nebo si chtěl jít vyhledat něco na internetu. Takový hrozný nezájem, který mi ubližoval. Nejstaršímu synovi je momentálně sedmnáct let, ten si myslí, že jsem opravdu psychicky nemocná, jenže to tak není. Sám skončil na psychiatrickém oddělení v září místo toho, aby nastoupil do prvního ročníku střední školy. Zjistili, že opravdu paranoidní schizofrenii nemá, za mě nemá vůbec nic, ale on si za tím stojí, že maminka je nemocná. To je výsledek toho, jak se o mně mluví doma, hlavně teda sestra. Ale moje sestra, to je takový typ člověka, ostatní mít ráda a na mě být hnusná a ublížit mi. I na mladšího bratra byla hnusná. Sestra je takový nejstarší manipulát a tyran.“

Budoucnost

„V budoucnu bych si přála ze svých papírů vymazat svoje duševní onemocnění, které nemám. Vždycky je mi však řečeno, že když už to tak jednou mám napsané, tak už není možné se toho zbavit. Nejradši bych byla se všemi svými šesti dětmi, abychom zapomněli na to, co bylo a žili normálně. Ani nemyslím na to, že bych do budoucna byla s nějakým mužem, ale hlavně s těmi dětmi.“

ROZHOVOR 3

Dětství

„Moje první vzpomínka na dětství, je to asi jako teďka dost takový jako zvláštní, zde jste možná brnkla na takovou tu jako tenkou strunu. Mně vlastně loni v dubnu zemřela matka a myslela jsem si do té doby, že jsme jako nikdy neměli úplně ideální vztah jako matka dcera. Dohady a hádky. Na druhou stranu teďka jako zpětně vidím, že ta máma se snažila asi jak mohla, co bylo v jejich silách, protože já jsem taky z rozvedených manželství, kde docházelo k domácímu násilí. Mamka si tím prošla s mým biologickým otcem taky a teď se na to jako koukám jinak. Jinak jsem si vždycky jako dítě přišla asi jako nenaplněná nebo neuspokojená, když to řeknu už jako asi blbě. Já jsem ze tří sourozenců, jsem nejstarší, jsem jediná holka, mám dva mladší bratry, a to byly vždycky jako ňuňánci jsi a já jako nejstarší jsem prostě musela lítat a pomáhat. Ted' zpětně to jako máma chápu taky po tom, čím jsme si prošli. Ale řekla bych, že jako dítě mě to dost frustrovalo. Já mám ty vzpomínky jako matné asi od čtyř let, kdy jsme teda s mojí mamkou a biologickým otcem bydleli na jednom pozemku i s babičkou a s dědou, tak to jsou takový jako útržky na takové to ještě hezké dětství, lítání venku. Děda měl spoustu zvířat a bydlela s námi i prababička. Tam jsem byla já takový

ňuňánek. Tam jsem opravdu jako hledala u té prababičky tu lásku pomazlení blbnutí a tak. No tak když mi bylo teda šest, tak moje rodiče dostali tehdy byt a tam jsme se usadili. Prostřední sourozenec byl už taky na světě a my se teda přestěhovali do panelového domu. Můj biologický otec tehdy pracoval jako osobní řidič ředitele komerční banky, takže my jsme jako děti měli v tu dobu všechno. Měli jsme první počítač, první telefony a jezdili jsme na hory. Nic nám tady v tom směru nechybělo. Až potom, teda v průběhu dvou let, otec nevěděl, co s penězi, a tak začal hrát automaty. Potom u nás doma začalo docházet k domácímu násilí a napadání mamky, což je fakt asi takový hlavní bod, který si pamatuji. Byli jsme s bráchou svědkem toho, když táta mámě ubližoval a poprvé takhle vlastně mamka málem přišla o život, protože měla bulku v prsu po bráchovi z kojení nějakou zatvrdlou a v nemocnici jí to vyndali a mamku pustili domů. Jenže měla v tom prsu stehy a táta jí doma před námi tak zbil, že jí ty stehy praskly a mamka nám doma málem vykrvácela. Otec nás tam tehdy nechal, suverénně odešel. My jsme měli přes chodbu zdravotní sestřičku, protože dříve nebyly telefony, byla pouze před panelovým domem budka a kdyby asi nebylo té sousedky, tak tady máma asi už dávno není. A pak začal kolotoč, co si pamatuji. Neustálé hádky dohady. Táta si domu vodil neustále různé ženy. Opravdu to bylo divoké a nepěkné. Pak přišel rozvod a došlo na lámání chleba. Mamka měla málo peněz, takže si hledala další práci. Málo se nám věnovala, ale zas jako na druhou stranu se nám snažila opravdu dát co bylo v jejich silách. Přiznám se, že asi do dneška, i když jsem s biologickým otcem v minimálním kontaktu tak jednou až dvakrát ročně si napíšeme, co moje děti, tak tam nějakou tu hořkost pořád cítím. A to si myslím, že jsem dost chápavý člověk a snažím se odpouštět, ale myslím si, že jsou věci, které se zapomenout nedají. Když mi bylo osm let, tak si mamka našla čistou náhodou partnera, takže zase začalo hezké období, kdy se nám někdo zase věnoval jako dětem a snažil se rodinu stmelit. Mamka s přítelem se po nějaké době rozhodli, že se vezmou. Řekla bych, že na jednu stranu to bylo takové „ideální“ doma, normální domácnost, akorát byl nevlastní táta dost pedant, co se týče úklidu třeba. Dostávali jsme jako děti mnohem více úkolu, protože nevlastní otec žil v rodinném domě a my jsme byli zvyklí na byt. Táta byl bývalý voják, takže výchova občas byla velmi tvrdá, ale jsem za to ráda, že mě všechno naučil.“

Školní léta

„Máma s nevlastním tátou si pořídili ještě jedno společné dítě, mého bratra, který pro ně byl úplně největší ňuňánek samozřejmě. Je to tak teda i do dnes, vždycky vše měl a vše mohl. Tím u mě došlo ke zlomu v pubertě, možná jsem žárlila nebo se cítila odstrčená, a tak se ze mě stal pěkný parchant. Tehdy jsem studovala zdravotní školu, jsem vyučený zdravotnický

asistent s maturitou. Nicméně jsem chodila za školu a bojkotovala ji. Nakonec mě však máma dokopala, ať školu dodělám. Po střední jsem začala chodit na vysokou školu, tu jsem ale nedodělala, protože mě to nenaplňovalo. Pak jsem nastoupila do práce. Samozřejmě jsem pořád bydlela s rodiči a platilo pravidlo „dokud jsi pod naší střešou, budeš poslouchat“. Nesměla jsem se malovat, mít tetování, piercing...nic co měli holky v mém věku. Tak jsem tyhle věci rodičům začala na truc stejně dělat. Vždy jsem si našla přítele, který byl v mých očích pán bůh, ale ve skutečnosti tomu tak nebylo. Takhle to vypadal tedy můj průběh pubertou až k dospělosti. V devatenácti letech jsem se odstěhovala od rodičů do podnájmu pryč z města do města, kde bydleli prarodiče a chodila jsem tam na brigády. Tak jsem si tehdy našla svého ex manžela.“

Dospělost

„Když mi bylo 23, tak jsem otěhotněla, čekala jsem svou první dceru. S ex manželem jsme spolu byli skoro 4 roky. Tehdy jsem vnímala tento vztah jako velmi harmonický. Podnikali jsme spolu spoustu několik aktivit, bydleli jsme každý odděleně, takže jsme se navštěvovali. Pak přišlo těhotenství, které jsem mu oznámila a bylo mi řečeno, že se na to necítí a řekl mi ať jdu na potrat, ale odmítla jsem, dítě jsem si chtěla nechat a manželovi jsem řekla, že už si asi teda nemáme co říct, když se k situaci postavil takto. Takže jsme se rozešli. V pátém měsíci těhotenství se u mě vyskytly zdravotní problémy a komplikace, ale ani to ho nezajímalo. Oporou mi hodně v tuto dobu začala být zase máma. Tím, že jsem neměla dostatečný pocit lásky od mámy, tak jsem ten pocit hledala u babičky, na což mamka žárlila. Měly jsme proto hodně dynamický vztah. Chvíli bylo vše v pohodě a potom jsme se hádaly. Pak se narodila moje dcera. Její otec se ozval, že si uvědomil, jak byl hloupý a že by ji chtěl vidět. Já jsem mu tehdy na to všemi desíti skočila, sestěhovali jsme se k její mamince do domu a vše zase bylo ideální. Po třech letech jsme přišli na to, že neplánovaně čekáme další dceru, a ještě mu k tomu umřela babička, takže zdědil dům ve vedlejší vesnici, kam jsme se následně nastěhovali a začali rekonstruovat. Narodila se další dcera a všechno nadále fungovalo dalších několik let. Jednoho dne na mě však zaklepala slečna a oznámila mi, že má s mým manželem dva roky poměr a že se k nám bude stěhovat. Koukala jsem na ni jen vyplašeně mezi dveřmi a řekla jí, ať si ho sbalí a odstěhuje ona, že já nikam s dětmi nepůjdu. Když přišel manžel domů, tak zapíral a noc nepřiznal. Po nějaké době mi řekl, že vyráží s kolegy z práce na výlet, ale ke mně se opět prostřednictvím sociálních sítí dostalo, že někde byl s další jinou ženou. Když přijel domů, tak jsem mu oznámila, že chci podat žádost o rozvod. Ex manžel byl dlouhodobým a pravidelným uživatelem marihuany, sám si ji i pěstoval. Nikdy jsem mu do toho nezasahovala, já k žádným drogám vztah nemám. Mně to

nevadilo, peníze do toho nevrátil a nikoho tím neobtěžoval. Pak začal jezdit domů čím dál míň, začal být vulgární a docházelo k lehčímu fyzickému napadání (žduchání). Pro mě byl on opravdová láska, ze které, ačkoliv mám další dceru ještě s jiným mužem, bych si i dnes sedla na zadek. Nevím proč, ale vždycky se musím držet a probrat se. Do dnes společně máme problémy, soudíme se, ale vždy jednou za čas na píše se zájmem a myslí si, že mu na to zase skočím, ale musím se teda přiznat, že mě to stojí velké přemáhání, aby ne. Musela jsem si najít práci, protože mi ex manžel přestal dávat peníze. Byla jsem na mateřské s druhou dcerou, začala jsem pracovat jako manažerka v muzeu, holky jsem si brala do práce s sebou a jednou to bohužel prostě jako nešlo, měli jste tam nějakou akci. Ex manžel hlídat holky taky nemohl, tak jsem poprosila moji mamku, jestli by si nemohla vzít holky na dva dny k sobě. Na což vypukla hádka s mým ex manželem. Nepamatuji si, jak úplně vznikla a jak to probíhalo, ale teda skončilo to tak, že jsem byla zbitá jak pes. Moje máma slyšela tu hádku po telefonu a zavolala na místo policajty. Potom i s nevlastním otcem vyjeli okamžitě z domu za mnou mi pomoci a zjistit situaci. Máma s přítelem mě teda našli úplně zbitou. Obě dcery v průběhu hádky naštěstí utekly k sousedům. Já se omlouvám možná mě ovládají trochu emoce, ale já o tom nerada mluvím. Kdyby tehdy nebylo mámy, tak tady asi nejsem a určitě bych u sebe neměla děti, protože on utekl. Ho vlastně našli až za tři dny, když přišel do práce, tak ho našla policie, že si na něj počkali v práci a mě chtěli dát do blázince. Byla jsem totiž úplně jako vymletá. Nebyla jsem schopná postarat se o sebe, natož o holky a kdyby moje mamka neřekla, že si nás vezme k sobě na několik dní, tak děti skončily v klokánku. Po rozvodu jsem udělala největší blbost, jakou jsem kdy mohla, protože jsme se spolu po tom rozvodu vyspali a já jsem z toho otěhotněla s tím, že jsem na to vlastně přišla až ve čtvrtém měsíci. Myslela jsem si, že mám celou dobu cystu, bolesti břicha a když mě tehdy můj brácha odvezl do nemocnice s tím, že mi asi praskla cysta, tak mi řekli, že cysta má sedmnáct centimetrů a že se narodí v březnu. Když jsem to oznámila ex manželovi, tak mi oznámil, že už je ta po rozvodu, že ho to dítě nezajímá. Že ačkoliv je prostě jeho, tak ho nikdy nebude zajímat a že on prostě bere jenom své první dvě dcery a tím to pro něj končí. A právě od té doby nastal takový ten kolotoč jako neplacení výživného a pak teda vždycky jednou za čas něco pošle, protože ví, že prostě jinak by po něm šli policajti. Ted'ka dluží na alimentech okolo sto šedesáti tisíc a je vlastně prakticky vysmátý. Na tři děti mu bylo stanovené výživné pět tisíc podle paní soudkyně. Problém je, že pracuje načerno, takže žádný příjem nemá. I když teda už jsme to zařídili tak, že má i exekuci na mzdu na plat, když by případně jako pracoval legálně. Je to ted'ka čtrnáct dní, co si podal žádost na soud s tím, že chce na tři děti platit tři tisíce korun.“

Život v azylovém domě

„Po rozvodu jsem teda bydlela u mámy. Jenže jsem měla dvě děti a třetí na cestě, máma žila s mým nevlastním otcem a bratrem v 2kk, takže se to nedalo. K tomu mi po ex manželovi ještě zbyly nějaké dluhy a honili mě exekutoři. Takže přišlo na to teda, že budeme hledat nějaký azylový dům, což bylo tehdy teda strašně těžké, protože ten rok začínal covid, byl to přelom roku 2019 a 2020. Všude byly strašné čekací doby, všude bylo narváno. Já jsem se bála, že budeme muset jít někam daleko od mojí mámy, protože se mi stala po rozvodu velkou oporou, pomáhala mi, všechno mi oběhat, a tak jsme si opravdu začali zase po dlouhé době hodně rozumět. Nakonec se nám podařilo dostat do azylového domu poblíž bydliště mé mamky. Musely jsme mít papíry od doktora, že nemáme žádné nemoci, že mám očkování a takové věci. Záleželo na rozhodnutí paní ředitelky, která nám oznámila, že nás berou. Dostala jsem byt pro sebe pro dvě děti s tím, že teda třetí jsem čekala. Tak jsem dostala jednopokojový byt, mělo to asi okolo 40 m s kuchyňským koutem, chodbou s vlastní koupelnou. Na tom patře byly čtyři byty a byly dvě patra. Nájem jsem platila 9900 korun. Jediné, s čím jsem nepočítala a nevím teda, jestli to tak mají i jiné azylové domy, ale v tom našem fungoval program pro mámy, každý den se tam muselo něco dodržovat. A jedno z toho byl úklid domu no. Budova dvoupatrová, v přízemí jsou kanceláře, sociálních pracovníc, společná jídelna a kancelář paní ředitelky. Společný dvorek a veliká zahrada, tam měli děti hřiště a altán. Každá ta maminka měla vlastně na týden jakoby svůj rajón. Jedna uklízela schody, druhá vytírala chodbu a já nevím, třetí hrabala listí a takhle tak se to muselo plnit. Také tu byly různé formy sezení. V pondělí to byl nějaký program pro děti, nějaké vyrábění, kreslení. V pondělí nebo úterý jsme měli povinné sezení s psychologkou, to byla skvělá paní psychologka a létala jako lesní víla a s námi probírala různá témata o upnutí na toho partnera, domácí násilí i drogy. Byly tam holky, které byly závislé; byly tam hodně Romky; byly tam holky, které měly partnera ve výkonu trestu; holky, který si samy prošly dětským domovem a různými ústavami. To složení tam bylo jako fakt pestré. Ve středu jsme měly my mamky povinné sezení, kde jsme musely něco vyrábět, tak jako kravinu úplnou, jsme tam lepily vystřihovánky a ve čtvrtek nebo ve středu ještě byl vždycky kurz pečení. Jedna sociální pracovníce vždycky vybrala jako jednu až dvě mamky a učila je péct a vždycky se peklo pro celý azylový dům. Ve čtvrtek zase byly vybrány dvě mamky na celé dopoledne, zas další sociální pracovníci vařily a vařilo se pro celý azylový dům, pro všechny ty sociální pracovníce, pro paní ředitelku a všichni jsme tam seděli u jednoho obědu společně jak blbci. Holky mi teda řekly, že pro mě to je na krátkou dobu, že já se takové věci jako je vaření, uklízení, nakupování a tak dále nemusím učit, protože mám dobré základy z rodiny, což tam

každá holka neměla. Víkendy byly volné, ale když jsme někam chtěli odjet, tak jsme to museli nahlásit. Na jednu stranu mi strašně vadilo, že jsem si tam přišla jak za trest ve vězení. Já jsem tam šla z vlastního přesvědčení, že s těmi dětma nemám kam jít, že potřebuji pomoc a dostalo se mi pomoci od úžasný sociální pracovnice, která tam byla a tuším možná ještě je. Pomohla mi s hmotnou nouzí, doplatkem na bydlení, vybrat pro dceru školku. Ale strašně mi vadilo, že jsem musela každý krok někomu hlásit. Byla jsem dospělá máma dvou dětí a musela jsem se ptát, zda s dětmi mohu jít ven. Přišla jsem si občas jako nesvéprávná. Na druhou stranu jsem se tam seznámila s několika holkami, se dvěma jsem neustále v kontaktu. Azylový dům mi taky hodně otevřel oči, protože jsem si tehdy myslela, že jsem na tom strašně špatně, ale pak jsem pochopila, že jsou i lidi, kteří jsou na tom mnohem hůř. Naučilo mě to si vážit maličkostí, hlavně zdraví dětí, protože na zbytku nesejde. Naučilo mě to, že si opravdu jako z ničeho asi nasednu jen tak na zadek, ale vždycky se postavím na nohy a zase odrazím, protože jít musím. Takhle jsme si prošly přes půl roku, skoro třičtvrtě roku azylem. Během toho pobytu, to fungovalo jako úschova. Zaplatil se nájem a když to řeknu blbě, tak oni vám jako zbytek peněz vzali. Měli přehled o tom, kolik teda od toho státu nebo od otce dostáváte a že vám stačí třeba na měsíc pět tisíc korun a zbytek vám prostě vzali a schovali to k nim do trezoru s tím, že takhle se vlastně šetřilo například i na stěhování, na kauce a kdyby prostě došlo teda k nějakým nenadálým výdajům. Na jednu stranu to chápu, protože si myslím, že spousta těch holek by s jejich finanční gramotností na třeba tu kauci v životě neušetřila. Byly tam holky, který fakt hulily první ligu, takže půlku mateřský propálily v trafice a pak si šly koupit nový telefon, šly si koupit nové hadry a za tři dny řešily, že nemají na plíny. Přišla jsem si taky jako omezovaná, ale vím, že díky tomu se mi podařilo našetřit na ten start. Mezitím se teda narodila moje třetí dcera, kde jsme vlastně tři měsíce na to v tom azylu ještě zůstaly. Potom začalo kolečko hledání bytů, což teda pro mě bylo taky dost frustrující, protože paní ředitelka řekne kolikátého končí nájemní smlouva, něco si najdi a musíš odejít. Jako samozřejmě se snaží hledat byty, ale je to 50 na 50. Tehdy k tomu byla právě ještě doba covidu a když jsem někde řekla, že jsem máma s třemi dětmi a prošla jsem si azylovým domem, tak se ke mně každý díval jak na nakažlivou nemoc a dal od toho ruce pryč.“

Současnost

„Potom jsem dostala tip od paní ředitelky na sociální oblast, kde jeden pán pronajímal byty. Sice byl hodně na peníze, ale pronajímal byty úplně každému. Tehdy jsem si tedy u něj pronajala garsonku 25 m za čtrnáct tisíc pět set korun. Bydlely jsme tam s dcerami okolo půl roku a já jsem se seznámila s mužem na Badoo. Začali jsme si psát, scházet se, bylo to

zase takové hezké, pak jsme se dali dohromady. Strašně se mi na něm líbilo, že projevoval zájem o mé dcery, tu nejmladší bral jako svou vlastní. Došlo to tak daleko, že jsme si od toho majitele pronajali větší byt 2+1, začali jsme společně žít. Po nějaké době jsem však zjistila, že jsem opět těhotná. To už jsem ale byla hodně nešťastná, protože jsem si říkala, že asi není v mých psychických silách a vůbec jako finančních možnostech uživit čtyři děti a dopřát jim v dnešní době všechno. Už po Nikolce mi doktoři říkali, že žádné děti přirozenou cestou mít nebudu, takže ochranu jsme řešili příležitostně, přiznám se. Myslím si, že už jako ty tři děti jsou v dnešní době fakt jako velký luxus na to, aby z nich něco bylo a nechci, aby holky žily tak jako jsem žila já, chci se jim opravdu věnovat, možná jim tím občas i lezu na nervy. Pořád něco vyrábíme, lepíme, kreslíme, pečeme, vaříme. Štve mě, že nás hodně lidí kastuje, že jsme sociálně slabší, protože jsem teďka zase samomáma, co má čtyři děti a nikdo nevidí, že dělám z domova a podobně, abych zaopatřila své děti. Samozřejmě беру příspěvek na bydlení a příspěvek na děti a na alimony čekám jak na boží smilování, ale já se snažím, jak mohu a každý na nás kouká jak na socky. Nechci, aby moje děti v tomto škatulkování vyrostly. Chci, aby chodily čisté, upravené, vychované. První dceři je dnes 10 let, druhé 7 let a třetí 4 roky. S ex manželem jsme stále alespoň v minimálním kontaktu kvůli dcerám. Dvě nejstarší dcery si jednou za čas ex manžel vezme na víkend, kde si je vždy kupuje, to jsou samé restaurace, McDonald 's a dárečky. Ale to, že neplatí alimony a ostatní věci, to mu je jedno. Nejmladší dcera chodí do školky, každá z dcer má kroužek, jenom teda jeden, protože víc v mých silách opravdu finančně není a mají kde bydlet, mají co jíst, někdy to je teda opravdu takové, že vyjdu sotva z výplaty do výplaty. Momentálně mám práci na homeoffice, teďka je to poměrně ještě čerstvé, ale je to mnohem lepší než být závislý na těch dávkách. Abych to nějak uzavřela, narodila se poslední dcera, všechno bylo opravdu idylické, i moje máma ho měla jako ráda. Moje mamka onemocněla rakovinou ledvin, tak jsem u ní trávila hodně času, protože to s ní bylo hodně špatné, a i s novým partnerem. Tvrdil, že dostal výpověď v práci, ale potom jsem se dozvěděla, že se potýkal s šikanou na pracovišti. Partner je taky z rozvedeného manželství, taky si prošel domácím násilím, teda jeho tatínek ubližovali jeho sestře a mamce. Jeho mamka skončila právě na léčení v blázinci a jeho ségru měla péči babička. Takže se jako dospělý chlap nechal šikanovat na pracovišti a radši tam nechodil, samozřejmě mu tím vznikly dluhy a on to řešil tak, že mě do toho nechtěl zatahovat, omluvil se, sbalil se a odešel. Mamka mi zemřela v dubnu, začalo řešení pohřbu, dědictví. Všechno jsme nechali nejmladšímu bratrovi, já si pouze nechala řetízky po mamce a zbytek věcí stejně patřilo jejímu novému manželovi, takže jsme o to ani nežádali. Nicméně se po její smrti naše vztahy s ním i jeho rodinou rozpadly a ochably. Je mi docela

líto, že se nescházíme a vzájemně si nepomáháme, ale po smrti mámy mi to přišlo zkrátka nucené z mé strany. Prostřední sourozenec si našel přítelkyni, která ho úplně od zbytku naší rodiny odtrhla. Nejmladší bratr se mnou v kontaktu je, ale je to ještě takové mladé tele. Ale dcery má rád a když je potřeba tak si vzájemně pomůžeme. V bytě, kam jsme se nastěhovaly už teď žijeme skoro rok. Momentálně se potýkám pouze s problémem příspěvku na bydlení, nikdo nekomunikuje. Taky si musím dávat pozor na plnění všech povinností, protože jinak mám na krku hned OSPOD, ale zvládat se to dá. Všechno, čím jsme si prošly, náš naučilo skromnosti a síle, nic už nás nerozhodí. Vnímám, že hodně problémů, co se týče pomoci od státu a dávek atd. se vyskytlo po začátku války na Ukrajině.“

Budoucnost

„Přeji si finanční nezávislost. Vybudovat si kariéru. Od nového roku bych měla mít lepší pracovní smlouvu i s více penězi. Hlavně nechci být závislá na státu. Přeji si vychovat z holek slušné lidi, za které se nebudu muset stydět, a které se nebudou muset stydět za svou mámu. I když jsem momentálně zanevřela na muže, určitě bych se nebránila do budoucna nějakému vztahu, protože mě děsí představa, že jsem máma čtyř dětí, což není úplně lákavá nabídka a čtyři děti pro cizího chlapa jsou velký strašák. Takže už nemám růžové brýle ohledně seznamování a vím, že to nebude jen tak. Hodně na to vliv má i zprerhání vazeb s rodinou a s ex manželem, jediný, s kým jsem v kontaktu je vlastně otec nejmladší dcery. Bojím se toho, že budu sama.“

ROZHOVOR 4

Dětství

„Dětství moc dobré nebylo, protože já jsem rozvedené rodiny, máma si vzala někoho jiného, s kým měla dvě děti, takže upřednostňovala je přede mnou a před bratrem. Zakazovala nám se stýkat s naším biologickým otcem, se kterým jsme se našli až po pětadvaceti letech a konečně si vše vyříkali, bohužel jsem si ho moc neužila, protože letos v květnu umřel. Takže to dětství opravdu nebylo nic moc. Postupem času si až teď uvědomuji, že například se můj strýc vyspal s mou matkou a já, jak jsem byla malá, byly mi asi čtyři roky, jsem to nevědomky plácla tátovi. Doma jsem byla svědkem domácího násilí, táta mámu hodně mlátil. Pak jsme se často cestovali, protože jsme před otcem utíkali. Nejdřív jsme utekli k jednomu pánovi, pak zase k jinému a pak mámě i nějaká paní z vlaku dohodila manžela, se kterým se spolu vzali. Potom začali všichni společně žít dohromady já, bratr, matka, její manžel a jeho dvě děti. Jak už jsem zmínila, dětství bylo otravné, protože matka uznávala jenom děti, které měla s tímto novým manželem a já s bratrem jsem šli bokem.“

Školní léta

„Ve škole jsem často propadala, měla jsem pětky, díky čemuž jsem nakonec skončila na zvláštní škole. Naštěstí díky přísnému přístupu mé tchýně jsem školu úspěšně dokončila a jsem vyučená. Spolužáci ve škole mě nikdy nepřijali, protože jsme se často stěhovali, tak se neustále měnil ten okruh a bylo to náročné. A i když jsme se usídlili na jednom místě, tak mě stejně nebrali a byla jsem hodně na okraji. V šestnácti jsem od rodiny utekla k mé tchýni nebo spíš bývalé tchýni, která už nežije. Ta mě v životě hrozně moc naučila. Naučila mě vařit, uklízet, úplně všechno mě naučila, díky ní umím to, co umím. Problém byl, že později se tam taky začalo projevovat domácí násilí, ale to už tchýně teda vykonávala na mně. Později se přidal i můj tehdejší bývalý manžel. Ale to nebyli jen oni dva, uhodila mě i švagrová, švagr, kromě dvou osob mě v té domácnosti napadli úplně všichni.“

Dospělost

„Po ukončení školy jsem musela okamžitě do práce, protože tchýně byla pes. Školu jsem ukončila v červnu, hnedka prvního července jsem byla na úřadě práce a poté si našla práci, kde jsem pracovala zhruba dva až tři roky, než jsem ve dvaceti dvou letech otěhotněla. Po porodu jsme já, manžel, naše dítě, tchýně a jeho bratr žili všichni společně v rodinném domě. Když byly dceři tři roky, tak po ní manžel hodil stůl a chtěl na ni shodit i skříň. On byl nemocný na hlavu, ale to jsem tehdy nevěděla. Takže jsem potom šla, řekla jsem mu, že už toho mám dost, tchýně mi totiž zakázala přístup k vodě, ke koupání, nesměla jsem vůbec nic se svou dcerou. Kvůli hádkám a problémům v rodině jsem si chtěla zařídit obecní byt, ale když jsem o něj šla zažádat, bylo už moc pozdě a žádný nebyl k dispozici. Jelikož už jsem to nedokázala v domácnosti plně násilí zvládnout, obrátila jsem se na OSPOD, který mi zařídil pobyt v azylovém domě.“

Život v azylovém domě

„Prvně si pamatuji, že mě pracovníci naložili do auta a nevěděla jsem kam jedu, totiž člověk zjistí až na místě, kam bude umístěn. V azylovém domě jsem naprosto změnila identitu, protože mě rodina neustále hledala a vydala i celostátní pátrání. Já jsem je pak kontaktovala, že si nepřeji, aby mě kontaktovali či navštěvovali. Jelikož však věděli, pro kterou firmu jsem pracovala, tak i tu si na všech pobočkách obvolali. Takže to byl masakr. V období pobytů na azylových domech jsem si našla dalšího přítele, to byl psychopat. Mám s ním své druhé, třetí a čtvrté dítě. Docházelo tam taky k psychickému i fyzickému násilí. Byl to začarovaný kruh, protože jsem pořád odcházela a vracela se k němu. Mívala jsem i kontroly o půl čtvrté ráno od policie, protože volal na linku bezpečí, že já jsem v hospodě, že piju a děti jsou sami doma, což nebyla pravda. Dohromady jsem procestovala pět

azylových domů. První azylový dům je za mě jedno velké ne. V druhém azylovém domě to bylo padesát na padesát. Ve třetím azylovém domě se to dalo zvládnout. Ve čtvrtém azylovém domě to bylo nejlepší, kdybych mohla, tak tam zůstanu do teď. Nikdy na tento azylový dům nezapomenu. Byla jsem zde i nejdelší dobu přesně rok a čtvrt. V pátém azylovém domě to byla katastrofa. Byla jsem tam pět měsíců a stačilo a nikdy víc. I kdybych asi měla být pod mostem, tak tam budu raději než v tomto azylovém domě. První a pátý azylový dům mi připadal jak nějaký kriminál. Nepřeji nikomu, aby něco takového zažil. Velký problém byl v nedostatečném zajištění prostor. Tyto domy měly jednu společnou kuchyň, kterou jsme mohly užívat pouze v jasně stanovené hodiny, jinak nám ji pracovníci například mezi 13.00-16.30 zamykali. Jednu jedinou místnost, kde máte přístup si udělat čaj, kávu, ohřát dětem jídlo a ani když si člověk požádá, tak neuspěje. Bylo to strašné, protože na pokojích jsme nesměli mít ani konev, protože každý spotřebič musí nejprve projít revizí, a to taky nebylo tak jednoduché zařídit. Pro srovnání jiné domy mají například kuchyň i v každém pokoji, alespoň nějakou menší. Jednu kuchyňku zároveň využívalo třeba 6 osob, což bylo dost náročné. Ještě jsem se setkala i s maminkami, které si jdou a berou i to, co není jejich. Ne jednou se mi stalo, že mi zmizelo jídlo z lednice. Co se týče pracovníků, tak jsem se potkala s pár super lidmi a zbytek se mi nezamlouval. Dělají si o vás zápisy, co jste dělala, kde jste byla, v kolik jste přišla, jestli děti na chodbě běhají anebo ne a tak dál, prostě vás hodně kontrolují. V azylových domech jsem bydlela s přestávkami, našla jsem si třeba jednou byt přes realitního makléře, ale nakonec z toho bytu vyšla na povrch ubytovna, kde jsem zůstat s dítětem nechtěla. V dalším bytě, kde se mi líbilo, tak tam byly zase štěnice, s čímž jsem se tedy i setkala v azylovém domě. Nemohla jsem si najít bydlení, kde bych byla spokojená. Po tom všem jsem si našla byt 3+1, ale majitelka byla nějaká divná, divoká.“

Současnost

„Nyní bydlím v bytě, kde jsem již čtyři a půl roku, ale dívám se po jiném, protože když byly děti malé tak se to ve 2+1 dalo zvládnout, ale teď už se potřebujeme přesunout do většího. Hledám byt už od července a jenom zmíním slovo děti, tak je problém. Najít byt v dnešní době je umění. S ani jedním otcem dětí nejsem v kontaktu a ani o to nestojím. Nejmladší dítě má momentálně 6 let, druhé dítě má 7 let, třetí má 12 let a čtvrtému je 21 let. Momentálně nepracuji, jelikož dvě z mých dětí jsou autisti a jeden je hodně nemocný. Měl mít zákrok se zuby a zjistilo se, že má problémy s játry. Nicméně doktoři nemohou přijít na to, co přesně mu je, diskutuje se i o možnosti, že má v těle parazita, tak jsem z toho teď hrozně nervózní.“

Budoucnost

„Přeji si najít větší byt. Musím se snažit o rozvoj řeči jednoho z mých autistických dětí, aby začal mluvit. Už se učíme znakovou řeč, pár znaků už umíme, ale musíme ještě pokročit. Určitě doufám, že moje nemocné dítě bude v pořádku a jeho nemoc překonáme. Chci, aby děti byly spokojené a pak budu spokojená i já.“